

## Nr 265.

*Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 4—6, 8 och 12—15 i förordningen den 16 maj 1890 (nr 21 s. 1) angående Sveriges allmänna hypoteksbank m. m.; given Stockholms slott den 19 mars 1930.*

Under åberopande av bilagda i statsrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att

*dels* antaga bilagda förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 4—6, 8 och 12—15 i förordningen den 16 maj 1890 (nr 21 s. 1) angående Sveriges allmänna hypoteksbank och till förordning om ändrad lydelse av §§ 4, 5, 7—9, 14, 17 och 18 i förordningen den 16 maj 1890 (nr 21 s. 11) angående de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efter rättelse lända;

*dels ock* besluta, att från riksgäldskontoret skola till Sveriges allmänna hypoteksbank såsom dess grundfond, emot det att banken återbär tidigare för nämnda ändamål tillhandahållna obligationer, överlämnas svenska statens fyra och en halv procent obligationer, ouppsägbara från innehavarens sida, till ett nominellt belopp av 60,000,000 kronor med rätt för banken att enligt bestämmelserna i förordningen angående banken förfoga över obligationerna.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

**GUSTAF ADOLF.**

*J. B. Johansson.*

## F ö r s l a g

till

### Förordning om ändrad lydelse av §§ 4—6, 8 och 12—15 i förordningen den 16 maj 1890 (nr 21 s. 1) angående Sveriges allmänna hypoteksbank.

Härigenom förordnas, att §§ 4—6, 8 och 12—15 i förordningen den 16 maj 1890 angående Sveriges allmänna hypoteksbank skola, §§ 6, 8 och 14 i nedan angivna delar, erhålla följande ändrade lydelse:

#### § 4.

Till grundfond för hypoteksbanken överlämnar staten genom riksgäldskontoret ett belopp av sextio miljoner kronor i av staten utgivna obligationer, uppsägbara å innehavarens sida samt förskrivna med fyra och en halv procent årlig ränta; ägande banken över dem förfoga efter ty här nedan sägs.

#### § 5.

Ingen, vare sig nu befintlig eller framdeles tillkommande hypoteksförening, eller vilken annan kreditinrättning som helst, än allena den allmänna hypoteksbanken, må utgiva tryckta eller graverade, till innehavaren ställda, på viss årlig avbetalning eller på uppsägning lydande, räntebärande obligationer, i vilka för upplåningen säkerhet i jordegendom på landet utlovas. Sammanlagda beloppet av bankens utelöpande obligationer må icke vid något tillfälle uppgå till mera än tio gånger beloppet av grundfonden.

#### § 6.

I den mån — — — — — obligationer.

Hava flera föreningar anmält sig till erhållande av lån och kunna deras lånebehov ej på en gång fullt tillgodoses, må för ändamålet tillgängliga medel mellan de lånsökande föreningarna fördelas i förhållande till sammanlagda beloppet av de utav varje förening godkända låneansökningarna.

#### § 8.

Hypoteksbanken äger till hypoteksföreningarna utlämna lån att återbetalas antingen genom viss årlig amortering eller efter viss längre tids förlopp utan fastställd amortering. Lån, som av banken utlämnas, kan, sedan tio år förflutit från lånets utlämnande, av låntagaren uppsägas till inbetalning efter ett år. Kapitalrabatt och övriga kostnader, som banken vid sin upplåning kan hava

fått vidkännas, skola vid låns utlämnande till föreningarna av dem gäldas efter den beräkning av dessa omkostnader, som bankens delägare vid varje ordinarie sammankomst skola för tiden till nästa ordinarie sammankomst fastställa; dock äga delägarna å sådan sammankomst besluta, att omförmälda kapitalrabatt och kostnader må kunna gäldas genom årliga avbetalningar under viss tid, ej överstigande tio år från låns utlämnande.

I övrigt — — — — — året.

### § 12.

Alla i hypoteksbanken delägande föreningar äro ansvariga för bankens förbindelser. Där ej nedan annorlunda stadgas, inträder den föreningarna till följd härav åvilande betalningsskyldigheten, i den mån bankens utgifter och förluster ej kunnat täckas med anlitande av bankens inkomster för året eller dess egna tillgångar, och fördelas, föreningarna emellan, i förhållande till deras delaktighet i banken. Kan förening ej fullgöra sin betalningsskyldighet, svare övriga föreningar efter samma grund för bristen.

Inflyter ej full betalning för lån, som av någon hypoteksförening lämnats å egendom med därå växande skog, och kan föreningen ej helt infria sina förbindelser till banken, äro, om i följd av bankens ställning tillskott från de övriga föreningarna kräves, de föreningar, som utöva skogsbelåning, framför dem, som ej utöva sådan verksamhet, ansvariga för täckande av förlust, som härrör av den omständigheten att lånet beviljats till högre belopp än femtiofem procent av det å egendomen med undantag av skogen fastställda belåningsvärdet. I den mån skogsbelånande förening ej kan fullgöra densamma för sådant fall åvilande betalningsskyldighet med mindre dess tillgångar nedbringas under det belopp som förefanns den 1 januari 1931 skola övriga skogsbelånande föreningar övertaga samma skyldighet, så vitt det kan ske utan att jämväl deras tillgångar komme att på angivet sätt nedgå.

För täckande av förlust, som uppkommit på sätt i andra stycket sägs, äge banken, så framt eljest dess tillgångar skulle nedgå under det belopp som förefanns den 1 januari 1931, att, innan tillgångarna anlitas, av de skogsbelånande föreningarna erhålla behövt tillskott, dock allenast i mån ej föreningarnas tillgångar därigenom komme att på motsvarande sätt nedgå.

### § 13.

Såsom säkerhet för hypoteksbankens förbindelser skola anses och i sådant avseende kunna användas de förskrivningar med åtföljande säkerheter i jordegendom, dem hypoteksföreningarna för undfångna lån till banken avgivit, bankens alla övriga tillgångar samt grundfonden.

De till grundfonden hörande obligationerna må kunna genom deras försäljning till större eller mindre del efter behov användas i den oförmodade händelse att vid bankens utredning dess förbindelser icke kunna helt infrias genom användande av dess egna tillgångar och de av hypoteksföreningarna avgivna förbindelserna med åtföljande säkerheter i jordegendom. Kan skogsbelånande

förening ej helt infria sina förbindelser till banken, må dock till täckande av förlust, som i § 12 andra stycket sägs, grundfonden, innan bankens och övriga skogsbelånande föreningars tillgångar därtill användas, i mån så erfordras, dock högst till ett belopp av trettio miljoner kronor, tagas i anspråk, såframt eljest nämnda tillgångar skulle nedgå under det belopp som förefanns den 1 januari 1931.

De till grundfonden hörande obligationerna må ock begagnas, då i följd av uraktlåten eller fördröjd inbetalning av vad förening för undfångna lån enligt § 10 bör erlægga eller av annan anledning banken saknar egna, för tillfället användbara tillgångar till fullgörande av sina förbindelser. I sådant fall må obligationerna även kunna av banken till större eller mindre del pantsättas; åliggande det banken i varje händelse att om obligationernas användande genast underrätta riksgäldskontoret.

De till grundfonden hörande obligationerna må ej i andra än nu nämnda fall begagnas, och således icke i någon händelse tagas i anspråk till anskaffande av medel för bankens utlåning.

#### § 14.

Har av den i § 13 tredje stycket nämnda anledning försäljning ägt rum, vare hypoteksbanken pliktig såväl att, så snart ske kan, åter inköpa ett det försålda motsvarande belopp av samma obligationer som ock att till riksgäldskontoret gottgöra å de försålda obligationerna belöpande ränta, till dess grundfonden på nämnda sätt blivit till sitt ursprungliga belopp återställd.

Kan — — — — — erhålla.

Där — — — — — inlösas.

#### § 15.

För den händelse erforderliga medel till det återköp eller den likvid, som i § 14 sägs, ej på annat sätt kunna anskaffas, äge hypoteksbanken från hypoteksföreningarna, i förhållande till deras ansvarighet, infordra behöfligt tillskott; och vare i sådant fall föreningarna pliktiga att genom en efter behovet lämpad, på delägarna i förhållande till deras ansvarighet uttaxerad avgift upptaga det nödiga beloppet.

Om genom försäljning eller pantsättning av de till grundfonden hörande obligationerna för det i § 13 tredje stycket uppgivna ändamål grundfonden vid något tillfälle skulle komma att nedgå med fyra miljoner kronor, må ej banken upptaga nytt lån, förrän grundfonden blivit återställd till sitt ursprungliga belopp. I sådant fall skola bankens delägare, därest icke allmän ordinarie sammankomst, efter vad i § 20 sägs, infaller inom en månad, genast kallas till extra sammankomst för vidtagande av de åtgärder, vartill omständigheterna kunna föranleda.

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1931, och skall därvid iakttagas följande:

Så länge obligationer, som av hypoteksbanken utgivits före den 1 januari 1931, äro utelöpande, skall banken tillse, att av den för bankens obligationer ställda säkerheten vid varje tidpunkt ett belopp minst lika stort som bankens skuld i förstnämnda obligationer finnes i inteckningar av den beskaffenhet, som enligt de före ovannämnda dag gällande grunder fordrats till tryggande av obligationsinnehavarnas rätt.

Skulle vid utredning av bankens tillgångar och skulder full betalning icke inflyta för någon såsom säkerhet för bankens obligationer ställd inteckning, vars kapitalbelopp överstiger hälften av det belåningsvärde, som å den intecknade egendomen med undantag av därå växande skog blivit vid inteckningslänets beviljande fastställt, vare innehavare av obligation, som av banken utgivits före den 1 januari 1931, icke pliktig att vidkännas annan av nämnda omständighet föranledd förlust än sådan, som skulle hava uppkommit även om inteckningens kapitalbelopp uppgått till allenast hälften av sagda värde.

## F ö r s l a g

till

**Förordning om ändrad lydelse av §§ 4, 5, 7—9, 14, 17 och 18 i förordningen den 16 maj 1890 (nr 21 s. 11) angående de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända.**

Häri genom förordnas, att i förordningen den 16 maj 1890 angående de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända, §§ 4 och 5, vilka förut ändrats genom förordningen den 13 juni 1924 (nr 224), samt §§ 7—9, 14, 17 och 18 skola, § 17 i nedan angivna del, erhålla följande ändrade lydelse:

### § 4.

Lån å jordegendom må meddelas till högst femtiofem procent av egendomens utav föreningens styrelse fastställda belåningsvärde. På framställning av lånsökanden må, så vitt omständigheterna ej till annat föranleda, i belåningsvärdet inberäknas, förutom jordvärdet, jämväl värdet å växande skog, men ej må åbyggnad eller i övrigt sådant, som kan från egendomen skiljas, tagas i beräkning.

För belåningsvärdets uträkning må särskild värdering (hypoteksvärdering) äga rum. Sådan värdering må kunna verkställas antingen å marken av därtill utav styrelsen utsedda personer eller ock med ledning av förefintliga handlingar av styrelsen. I sistnämnda fall må ej tillämpas högre värderingstariffer än sådana, som med minst tio procent understiga vid värdering å marken tillämpade tariffer. Vid belåning av skog skall styrelsen göra sig underrättad om huruvida skogens värde på grund av företagen avverkning eller andra inträffade förhållanden nämnvärt nedgått efter senaste skattetaxerings verkställande; och må skogen, där så finnes vara fallet, ej belånas utan förutgången värdering å marken.

Har hypoteksvärdering ägt rum, må belåningsvärdet fastställas högst till det därvid utränta värdet med iakttagande av att, där egendom belånas tillika med växande skog, skogsmarken och skogen icke i något fall må bestämmas till högre belopp än därå vid senaste taxering redovisade värde. Utan hypoteksvärdering må ej belåningsvärdet sättas högre än det för egendomen vid senaste taxering redovisade jordbruksvärdet eller, i det fall att jämväl skog belånas, summan av nämnda värde och det vid taxeringen redovisade skogsvärdet; och stånde till styrelsen att i alla nu nämnda fall, om förhållandena det påkalla,

bestämma belåningsvärdet till lägre belopp. Har skog belånats, skall i låneakten finnas angivet huru stor del av egendomslånet grundats å skogens värde.

Att i visst fall lån må meddelas allenast till lägre belopp, än i första stycket sägs, därom stadgas i § 14.

#### § 5.

Egendom, som ej är avsedd enbart för skogsdrift, må belånas endast så framt för bedrivande av jordbruk nödiga åbyggnader finnas å egendomen eller, där fråga är om samfällt lån å flera egendomar, å någon av dem.

Vid belåning av växande skog skall lånsökanden avgiva förklaring, att rörande rätten att avverka skogen skola gälla de bestämmelser hypoteksföreningens styrelse finner påkallade i och för skogsvärdets vidmakthållande; och må lånet ej utlämnas, innan sådan föreskrift blivit meddelad, som omförmäles i lagen den (nr ) om begränsning av rätten att avverka skog å intecknad fastighet. Ej må medgivas, att föreskriftens tillämpning upphör före det lånet nedgått till det belopp, som kunnat beviljas även utan skogens belåning.

Vid belåning skall tillses, att såväl för jordbrukets bedrivande nödiga åbyggnader som ock skogen, där den belånas, hållas mot brandskada nöjaktigt försäkrade i någon av de med vederbörlig stadfästelse försedda försäkringsanstalter inom riket, vilken styrelsen finner erbjuda full säkerhet.

#### § 7.

Å egendomar i en ägares hand må kunna beviljas samfällt lån, därest såsom säkerhet för lånet avlämnas inteckning, meddelad gemensamt i alla egendomarna.

#### § 8.

Övergår egendom, som belånats samfällt med annan, till ny ägare eller styckas belånad egendom, och vilja ägarna till de särskilda fastigheterna var för sig sin andel i det samfälllda lånet behålla, må detta vara tillåtet, såvida varje fastighet uppgår till det värde, att särskilt lån kunnat enligt de i denna förordning bestämda grunder ursprungligen därå meddelas.

#### § 9.

Lån å egendom må beviljas endast mot första inteckning för fordran.

#### § 14.

Lån utan fastställd amortering, med skyldighet till återbetalning inom viss längre tid, må å egendom meddelas till högst en tredjedel av det utav föreningens styrelse fastställda belåningsvärdet å egendomen med undantag av därå växande skog.

#### § 17.

I mån av verkställd amortering vare låntagare hos hypoteksförening berättigad att förfoga över motsvarande andel av den för lånet ställda intecknings-

säkerheten, antingen, där flera in-teckningar för samma lån avlämnats, genom återbekommande av den bland dessa, som är till förmånsrätten den sista, eller, om endast en in-teckning är avlämnad, genom dödande av visst belopp å den-samma eller genom uppdelning av in-teckningen. Sistnämnda åtgärder verk-ställas genom styrelsens försorg, men på låntagarens bekostnad.

Vid — — — avgifter.

#### § 18.

Delägare i hypoteksförening ansvara, en var i förhållande till sin delaktig-het, för föreningens förbindelser, i den mån utgifter och förluster ej kunnat täckas med anlåtande av föreningens inkomster för året eller dess egna till-gångar. Kan delägare ej fullgöra den betalningsskyldighet, som till följd härav åligger honom, svare övriga delägare efter samma grund för bristen. Inflyter ej full betalning för lån, som lämnats å egendom med därå växande skog, vare dock delägare, som ej belånat skog, icke ansvarig för fullgörande av föreningens skyldighet i anledning av förlust, som härrör av den omstän-digheten att lånet beviljats till högre belopp än femtiofem procent av det å egendomen med undantag av skogen fastställda belåningsvärdet. Till fullgö-rande av skyldighet, som nu sägs, må tillskott av de skogsbelånande delägarna uttagas, i mån så erfordras till förhindrande av att föreningens tillgångar nedgå under det belopp som förefanns den 1 januari 1931.

---

Denna förordning träder i kraft den 1 januari 1931.

---

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 7 mars 1930.*

N ä r v a r a n d e:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, BESKOW, LUNDBIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON, DAHL.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och finansdepartementen anför chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Johansson:

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 28 oktober 1927 anmodade dåvarande chefen för jordbruksdepartementet verkställande direktören i Sveriges allmänna hypoteksbank, riksgäldsfullmäktigen H. S. Tamm, ledamoten av riksdagens första kammare, lantbrukaren K. J. A. Gustafsson i Stensholm och godsägaren A. L. Sundberg att inom departementet verkställa utredning i fråga om den primära jordbruksfastighetskrediten. Tillika förordnades länsjägmästaren E. K. G. Hedemann-Gade att såsom sakkunnig deltaga i utredningen vid behandlingen av frågor rörande belåning av skog och vad därmed ägde samband, varjämte till de sakkunnigas sekreterare förordnades assessorn i Svea hovrätt K.-G. Hjärne. Åt Tamm uppdrogs att vara de sakkunnigas ordförande.

Till de sakkunnigas övervägande överlämnades sedermera följande till Kungl. Maj:t inkomna handlingar, nämligen *dels* skrivelse den 17 oktober 1927 från Sveriges allmänna lantbrukssällskap rörande utfärdande av en särskild serie hypoteksbanksobligationer för egendomsbelåning utöver den eljest medgivna gränsen och om belåning av jordbrukets inventarier, *dels* ett av centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund med skrivelse den 4 november 1927 avlämnat betänkande rörande belåning av skog, upprättat den 27 september 1927 av en vid skogsvårdsstyrelsernas extra möte år 1920 utsedd kommitté, *dels* en av Sveriges handelsträdgårdsmästareförbund den 16 mars 1928 avlåten skrivelse rörande trädgårdsodlarnas kreditbehov och *dels* en av C. A. Olofson den 23 juni 1926 avlåten skrivelse angående skogsbelåning m. m.

Sedan de sakkunnigas ordförande Tamm och ledamoten Sundberg på grund av hälsoskäl frånträtt uppdraget samt i deras ställe förordnats kammarherren Robert von Horn, åt vilken tillika uppdrogs att vara de sakkunnigas ordförande, och kontorschefen i allmänna hypoteksbanken Erik von Hofsten, överlämnade de sakkunniga efter verkställd utredning med skrivelse den 27 de-

cember 1929 *betänkande angående primär jordbruks- och skogskredit* (Statens offentliga utredningar 1929: 36), innefattande förslag till

1) *lag om begränsning för visst fall i avverkning av skog i samband med belåning jämte en följdförfattning;*

2) *förordning om ändrad lydelse av §§ 4—6, 8 och 12—15 i förordningen den 16 maj 1890 (nr 21 s. 1) angående Sveriges allmänna hypoteksbank; och*

3) *förordning om ändrad lydelse av §§ 4, 5, 7—9, 14, 17 och 18 i förordningen den 16 maj 1890 (nr 21 s. 11) angående de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända.*

Över betänkandet, som är enhälligt, hava yttranden efter remiss avgivits av statskontoret, lantbruksstyrelsen, domänstyrelsen, bank- och fondinspektionen, riksbanksfullmäktige, riksgäldsfullmäktige, styrelserna för Sveriges allmänna hypoteksbank och för samtliga lanthypoteksföreningarna, hushållningssällskapens förvaltningsutskott, centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund efter hörande av samtliga skogsvårdsstyrelser, svenska bankföreningen, svenska fondhandlareföreningen och Sveriges skogsägareförbund.

### **Den primära jordbrukskreditens organisation.**

Liksom i andra länder har hos oss utbildats en särskild organisation enkom för omhändertagande av jordbrukets primärkredit. Verksamheten utövas av den s. k. lanthypoteksinstitutionen, bestående av Sveriges allmänna hypoteksbank och de med denna samhörande hypoteksföreningarna. Banken och föreningarna utgöra tillsammans en organisatorisk enhet. Banken är centralanstalt för de däri såsom delägare ingående föreningarna, vilka utgöra sammanslutningar av de hos dem låntagande jordägarna. Institutionens organisation och verksamhet regleras genom två förordningar den 16 maj 1890, en angående Sveriges allmänna hypoteksbank och en angående de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända.

De sakkunnigas förslag avser huvudsakligen en utvidgning av den primärkredit, som utövas av lanthypoteksinstitutionen. Men dessutom hava föreslagits en del därifrån fristående smärre ändringar i nyssberörda författningar. Innan jag omnämner de framställningar, vilka föregått de sakkunnigas utredning, torde jag i korthet få redogöra för huru hypoteksinstitutionens verksamhet är ordnad.

*Hypoteks-  
banken.*

Hypoteksbanken har till uppgift å ena sidan att upptaga de lån, som erfordras för tillhandahållande åt föreningarna av behövlige utlåningsmedel, och å den andra att övervaka föreningarnas verksamhet, varvid särskilt skall tillses, att tillräcklig säkerhet i jordegendom ställes och under hela avbetalningstiden bibehålles för de penningmedel banken sålunda för föreningarnas räkning upplånat. Banken är den enda kreditanstalt, som äger utgiva obligationer mot säkerhet i jordegendom på landet. Bankens upplåning sker genom försäljning av sådana obligationer. Av banken upptagna lån skola åter-

betalas inom viss vid upplåningen bestämd tid antingen genom årliga amorteringar eller efter uppsägning, men banken är under alla förhållanden skyldig förbehålla sig rätt till uppsägning av erhållet lån efter viss tid, högst tio år, från lånets upptagande. I övrigt skola lånevillkoren vara sådana, att de äro förenliga med grunderna för låns utgivande till föreningarnas delägare. Lån till föreningarna skola återbetalas genom årlig amortering eller efter viss längre tids förlopp. Sedan tio år förflutit från dylikt låns utlämnande, kan det av den låntagande föreningen uppsägas till inbetalning efter ett år. Föreningarnas delaktighet i banken och ansvarighet för dess förbindelser bestämmas efter oguldna beloppet av från banken erhållna lån.

Banken förvaltas av en styrelse, bestående av fem ledamöter, nämligen en av Kungl. Maj:t utsedd ordförande, en av riksgäldsfullmäktige utsedd vice ordförande och tre av föreningarna valda ledamöter. Allmän ordinarie sammankomst hålles årligen med delägarna i banken, och varje förening äger därtill sända tre ombud. Vid sammankomsten skola delägarna bland annat bestämma de grunder, enligt vilka inom varje förening särskild värdering av jordegendom (hypoteksvärdering) kan ske, samt besluta om villkor för låns utlämnande och om förvaltningsbidrags erläggande.

Grundfonden utgöres av  $3\frac{1}{2}$  % statsobligationer till ett belopp av 30 miljoner kronor, tillhandahållna genom riksgäldskontoret. Såsom säkerhet för bankens förbindelser skola i första hand användas de förskrivningar med åtföljande säkerheter i jordegendom, som föreningarna avgivit för erhållna lån, därefter bankens alla övriga tillgångar och i sista hand grundfonden. Grundfonden är avsedd enbart för nyssnämnda ändamål och får således under inga förhållanden begagnas till anskaffande av medel för bankens utlåningar. Har någon del av grundfonden måst tagas i anspråk, äger banken i och för fondens återställande göra uttaxering å föreningarna i förhållande till deras delaktighet.

Delägare i hypoteksföreningarna äro de hos dem låntagande jordägarna. Delägares delaktighet och ansvar för förenings förbindelser bestämmas efter oguldna beloppet av från föreningen erhållet lån. Föreningarna utlämna i allmänhet lån endast mot första in-teckning i vidkommande egendom, och lån få ej beviljas till högre belopp än hälften — för stående lån en tredjedel — av egendomens värde, föreningarna naturligtvis obetaget att efter förhållandena i varje särskilt fall bestämma lånen till lägre belopp. Är egendom förut in-tecknad för annan fordran, måste avdrag för denna göras vid beräkning av lånemöjligheten hos föreningen.

Till grund för bestämmandet av det värde, i förhållande vartill lån å egendom må beviljas, kan läggas antingen egendomens taxeringsvärde eller ock särskild s. k. hypoteksvärdering. Sådan kan ske antingen å marken av därtill utav föreningens styrelse utsedda personer eller — efter en år 1924 vidtagen författningsändring — av styrelsen utan syn på marken men med ledning av förefintliga handlingar, s. k. styrelsevärdering. Värderingarna verkställas i enlighet med de av de olika föreningarna antagna instruktioner och med ledning av för varje särskild förening uppsatta tariffer, vilka för att

*Hypoteksföreningarna.*

bliva gällande skola godkännas av bankens delägare å allmän sammankomst. Tarifferna göra skillnad mellan bättre och sämre godhetsgrad och uppställa maximibelopp för olika ägoslag; därutöver upptagas tämligen detaljerade och för de olika föreningarna varierande bestämmelser, såsom om avdrag å värdet för odlingslån, skatter och onera eller om procentuell ökning på grund av täckdikning, egendoms närbelägenhet till samhälle, avsättningsmöjligheter och dylikt; för en del föreningar gälla dessutom vissa begränsningar i fråga om medtagande av skogs- och betesmarks värde. Vid styrelsevärdering få ej tillämpas högre tariffer än sådana, som med minst tio procent understiga de för värdering å marken tillämpade.

Beträffande bestämmandet av en egendoms belåningsvärde är vidare stadgat, att därvid får tas i beräkning endast jordvärdet, men icke åbyggnad, skog eller annat, som kan från egendomen skiljas. Ehuru åbyggnader ej skola tas i beräkning vid värdesättningen, hava emellertid föreningarna upprätthållit fordran på att för jordbrukets bedrivande nödiga sådana böra finnas. Åbyggnaderna skola vara mot brandskada försäkrade i någon med vederbörlig stadfästelse försedd inländsk försäkringsanstalt, som föreningens styrelse finner erbjuda full säkerhet.

För lån, som av förening utlämnas, gälla motsvarande villkor som för föreningens lån hos banken. Sålunda äger låntagare bland annat efter tio år från lånets utlämnande uppsäga det till inbetalning.

Hypoteksföreningarna äro av Kungl. Maj:t stadfästa. Närmare föreskrifter om förvaltningen av deras angelägenheter äro givna i de för de särskilda föreningarna upprättade och av Kungl. Maj:t stadfästa reglementena.

Rörande utvecklingen av hypoteksinstitutionens verksamhet må här nämnas, att banken vid utgången av år 1929 hade obligationer utelöpande till ett belopp av 390,460,153:33 kronor och att dess fonder — fränsett grundfonden och vissa till ej obetydliga belopp uppgående s. k. dolda reserver — då utgjorde 7,175,220:73 kronor. Hypoteksföreningarnas ställning vid nämnda tidpunkt framgår av följande sammanställning:

Hypoteksförening	Antal utestående lån	Utestående lånebelopp, kr.	Fonder, kr.
Östgöta . . . . .	6,003	53,137,303: 75	1,196,614: 65
Smålands m. fl. provinsers . . . . .	12,318	55,506,975: 88	2,066,916: 48
Värmlands . . . . .	2,129	13,463,231: 18	556,734: 80
Mälardalens län . . . . .	4,003	68,762,858: 21	1,945,993: 05
Skånska . . . . .	8,673	88,139,272: 24	2,015,772: 26
Älvsborgs m. fl. läns . . . . .	10,614	51,490,838: 09	980,538: 10
Gotlands . . . . .	1,576	6,493,770: 63	337,099: 16
Gävle-Dala . . . . .	2,342	8,279,354: 78	387,181: 83
Norrlands . . . . .	5,832	13,616,202: 01	437,426: 62
Örebro läns . . . . .	2,832	14,224,714: 33	628,096: 81
	<b>56,822</b>	<b>378,114,521: 10</b>	<b>10,552,373: 76</b>

Något eget förvärvssyfte har hypoteksinstitutionen ej, utan dess enda ändamål är att bereda det svenska jordbruket tillgång till en billig och av konjunkturväxlingar i penningmarknaden i möjligaste mån oberoende kredit. Av författningarna framgår ock, att lånen skola utlämnas på de för låntagarna mest fördelaktiga villkor i avseende å ränta och annat, som de av institutionen ingångna förbindelserna medgiva. Sålunda utlämnas lånen mot samma ränta som den för obligationerna gällande och på villkor i övrigt lämpade efter kursläget på dessa. För bestridande av administrationskostnaderna hava banken och föreningarna ursprungligen varit uteslutande hänvisade till de förvaltningsbidrag, som de för ändamålet ägt uttaga av sina delägare, men allt efter det ställningen stärkts hava vissa lättnader kunnat göras. Banken har sålunda sedan ett antal år kunnat helt undvara bidrag, medan föreningarna för närvarande uttaga sådant med varierande belopp från  $\frac{7}{20}$  till  $\frac{1}{20}$  %. Ett par föreningar debitera ej dylikt bidrag för de numera vanligaste lånetyperna. Eljest belöpa sig förvaltningsbidragen till föreningarna för de vanliga lånetyperna i regel till  $\frac{1}{10}$  %.

Kredit lämnas i form av långfristiga lån. Låntagarna ställas därigenom oberoende av den eljest med korta lån förenade risken av ogynnsamma räntefluktuationer, och detta har gjorts möjligt tack vare att medelsanskaffningen grundas på obligationsutgivning. Av de två låneformerna — stående lån och amorteringslån — har den förra numera alldeles kommit ur bruk. Den sedan några år mest använda typen amorteringslån är en på 50 års löptid med  $4\frac{1}{2}$  % ränta och  $\frac{1}{2}$  % amortering. Tages utgående kapitalrabatt i beräkning, hava sådana lån under år 1929 utlämnats mot en effektiv ränta av genomsnittligt ej fullt 4.65 %.

### Framställningar om primärkreditens utvidgande.

Frågan om en utvidgning av möjligheterna att utnyttja den primära jordbrukskrediten har sedan rätt länge stått på dagordningen. Man har därvid huvudsakligen tänkt sig frågan löst efter två linjer, den ena att procentuellt höja belåningsgränsen å egendomsvärdet, den andra att utöka låneunderlaget genom att i nyssnämnda värde inberäkna även växande skog.

Tanken på en höjning av belåningsgränsen framkom redan vid 1914 års första riksdag, då i en motion nr 232 i andra kammaren hemställdes om utredning angående sådan ändring i grunderna för hypoteksinstitutionens verksamhet, att lån till mindre jordbruk måtte kunna utlämnas intill tre fjärdedelar av dess taxeringsvärde eller efter särskild värdering åsatta värde. Motionen hann emellertid ej behandlas före riksdagens upplösning och återupptogs ej vid årets andra riksdag.

Indirekt fördes frågan ånyo fram genom en av 1918 års riksdag begärd utredning angående den sekundära krediten. De med föranledande härav tillsatta sakkunniga, benämnda 1921 års fastighetskreditsakkunniga, funno sig böra begränsa arbetet till att avse jordbruket och landsbygden berörande kreditfrågor, och då den sekundära krediten kunde tänkas ordnad på olika sätt allt efter huru

*Motion vid  
1914 års  
första riksdag.*

*1921 års  
fastighets-  
kredit-  
sakkunniga.*

densamma avgränsades gent emot den primära, ansågo de sakkunniga sig med hänsyn härtill och enär frågan om primärkreditens omfång i och för sig vore av största betydelse böra i första hand undersöka möjligheten att öka denna kredit. I sitt härutinnan den 14 oktober 1922 avgivna betänkande (Statens offentliga utredningar 1922: 35) föreslogo de sakkunniga dels en höjning av hypoteksföreningarnas lånegräns från gällande 50 % till 60 % av egendomsvärdet, dels ock införande av en ny form för hypoteksvärdering, nämligen förut omnämnda värdering av styrelsen med ledning av förefintliga handlingar. De sakkunniga hade även i skogsbelåningsfrågan vidtagit vissa förberedande arbeten, men ej hunnit slutföra sitt uppdrag vid 1922 års utgång, då deras arbete avbröts jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 30 november 1922 angående begränsning av kommittéväsendet.

Proposition  
till 1924 års  
riksdag.

Av kommitténs förslag upptog Kungl. Maj:t i proposition nr 94 till 1924 års riksdag endast det nya värderingssättet, som efter riksdagens bifall blev infört genom förordningen den 13 juni 1924 (nr 224) om ändrad lydelse av §§ 4 och 5 i den för hypoteksföreningarna meddelade förordningen. Däremot upptogs ej i propositionen förslaget om höjning av belåningsgränsen. I det yttrande till statsrådsprotokollet, som åtföljde propositionen, förklarade föredragande statsrådet, chefen för finansdepartementet, att han icke vore beredd att då taga ställning till sistnämnda fråga.

Riksdagens  
skrivelse.

Emellertid framhöll riksdagen i sin i anledning av propositionen avlåtna skrivelse (1924: 216), bland annat, att de sakkunnigas nu berörda förslag syntes vara värt allt beaktande såsom en åtgärd, vilken vore ägnad att ytterligare utveckla den primära jordbruksfastighetskrediten här i landet samt att riksdagen, med erinran tillika om att i våra grannländer Danmark och Norge gränsen för primärkrediten vore den av de sakkunniga föreslagna och att även i åtskilliga andra länder gränsen satts ej oväsentligt högre än hos oss, ansågo sig böra uttala önskvärdheten av att förslag i berörda avseende snarast möjligt förelades riksdagen. I detta sammanhang uttalade riksdagen vidare — under erinran att enligt de år 1921 antagna nya grunderna för allmän fastighetstaxering värdet å växande skog frånskildes det sammanlagda taxeringsvärdet — att, då det syntes angeläget bereda möjlighet för fastighetsägare, som å sin egendom hade dylik skog, att jämväl kunna utnyttja densamma för kreditändamål, utredning ock borde verkställas, vilka åtgärder lämpligen kunde vidtagas i syfte att växande skog måtte kunna belånas.

1927 års riks-  
dag.

Motioner.

Under hänvisning till nu nämnda uttalande fördes frågan om primärkreditens utvidgande ånyo inför riksdagen i två år 1927 avgivna likalydande motioner, en (nr 110) av nio ledamöter i första kammaren och en (nr 184) av 18 ledamöter i andra kammaren. Motionärerna anförde i huvudsak följande: Alla, som idkade jordbruk eller eljest stode detta nära, visste allt för väl vilka svårigheter jordbruket haft att kämpa med, sedan högkonjunkturens penningström sinat. Dels hade arbetslöner och priserna å många förnödenhetsartiklar hållit sig oproportionerligt höga gentemot saluprodukternas priser, och dels hade de krediter, som jordbrukarna nödtvunget sökt i affärsbankerna, varit oskäligt dyra och lämnats på kort uppsägningsfrist. Härtill komme,

att de höga lönerna tvingade till största sparsamhet med den mänskliga arbetskraften och därför uppfordrade till arbetsbesparande anordningar i ekonomibyggnader och annorstädes samtidigt med att de tekniska framstegen alltmer möjliggjorde dylika anordningar genom elektrifieringar eller eljest. Ehuru i och för sig ekonomiserande krävde detta ökade penningutlägg för tillfället och gjorde sålunda även behovet av kredit större. Det vore då i jordbrukets och jordbrukarnas intresse, att de möjligheter till billiga amorteringslån, som hypoteksföreningarna voro avsedda att erbjuda, bleve utnyttjade före andra dyrare krediter. Och i och för sig vore det berättigat, att primärkredit utnyttjades för driftens förbilligande genom arbetsbesparande anordningar och maskinutrustningar av skilda slag, ty genom dessa stege det samlade egendomsvärdet. Det vore ock av största vikt att, innan något åtgjordes beträffande sekundärkrediten, i första hand ordna det så, att den primära kunde, där så behövdes, utnyttjas så långt sig göra läte. Till förnyad prövning borde därför upptagas frågan om belåningsgränsens höjande och i samband därmed ock undersökas i vad mån växande skog kunde läggas till grund för primär fastighetskredit.

I anslutning till motionärernas på grund av det anförda framställda och av bankoutskottet tillstyrkta yrkande anhöll riksdagen i skrivelse den 17 maj 1927, nr 196, att Kungl. Maj:t måtte låta verkställa en allsidig utredning rörande den primära jordbruksfastighetskrediten, även vad anginge den primära skogskrediten, med hänsyn därvid särskilt till dels frågan om höjning av gränsen för nämnda fastighetskredit, dels ock behovet av en ytterligare utveckling av jordbrukshypoteksinstitutionen i syfte att möjliggöra en ökad utlåningsverksamhet, samt därefter för riksdagen framlägga de förslag, till vilka en dylik utredning kunde föranleda.

Inom forstliga kretsar bragtes frågan om belåning av växande skog under diskussion redan år 1908. Vid skogsvårdsstyrelsernas ombudsmöte nämnda år upptog nämligen dåvarande länsjägmästaren A. Göthe frågan till behandling i en motion, däri belåningen föreslogs ordnad genom en särskild skogshypoteksbank. Motionen ledde emellertid med hänsyn till den begränsade tid, som stod till mötets förfogande, och ärendets betydande omfattning icke till någon mötets åtgärd.

Vid årsmöte 1910 i Föreningen för skogsvård togs ämnet ånyo upp i ett föredrag av jägmästaren, numera landshövdingen N. G. Ringstrand, som däri framhöll behovet av en ordnad skogskredit och skisserade huru en sådan lämpligen kunde utformas. Såsom låneunderlag tänktes kunna tjäna en egendoms alla åldrar omfattande skogsbestånd, vars värde kunde uppskattas huvudsakligen med hänsyn till beståndsåldrarnas genom diskontering erhållna nutidsvärde. För värderingen och för reglering av skogsavverkningen under lånetiden skulle en skogshushållningsplan upprättas och dess efterlevnad kontrolleras genom ett deklarationssystem, förenat med bokföringsskyldighet och besiktningar. Krediten, som tänktes förlagd till lanthypoteksinstitutionen, borde lämnas i form av ouppsägbara, långtidiga amorteringslån. Bland fördelarna av en sålunda ordnad skogsbelaåning uppehöll sig föredragshållaren

Riksdagens  
skrivelse.

Skogskredit.

Läns-  
jägmästaren  
A. Göthe.

Lands-  
hövdingen  
N. G. Ring-  
strand.

särskilt vid de forstliga, bl. a. den nationalekonomiska betydelsen av att skogen kunde uppnå sin ekonomiska mognad innan den skördades; skogen kunde skyddas mot rovhuggning, och genom beredande av möjlighet till belåning undvekes i många fall den skadliga avverkning, som ofta tillgreps i ekonomiskt påfrestande situationer. Skogskrediten komme följaktligen att innebära en god komplettering till skogslagarna.

På förslag av föredragshållaren antog mötet följande resolution:

'Då såsom grund för beviljande av lån mot säkerhet i skog måste förutsättas, att den belånade skogens virkestillgång blir föremål för en efter förhållandena avpassad ordnad hushållning, samt att skogsmarken genom vidtagna åtgärder, som befordra föryngringen, bibehålles uti producerande skick, och då sålunda möjligheten för skogsägaren att erhålla lån mot dylik säkerhet måste, förutom att den medför fördelar av annan art, bliva av gagn för landets skogsbruk, men då Föreningen för skogsvård naturligen ej är i stånd att själv anordna den fullständiga utredning av frågan, som är nödvändig, vill Föreningen anmoda sin styrelse att till regeringen göra framställning uti frågan under förhoppning att statsmakterna ägna ärendet den behandling, som frågans vikt kräver.'

Domän-  
styrelsen.

Resolutionen överlämnades till Kungl. Maj:it, som den 18 juni 1910 remitterade ärendet till domänstyrelsen. Denna framhöll i ett den 20 december 1920 avgivet utlåtande, att skogsbelåningsfrågan ur skogshushållningssynpunkt sett ägde sin egentliga betydelse däri att möjlighet för skogsägare att belåna skog samtidigt torde komma att medföra skyldighet för honom att, under kontroll från låneanstaltens sida, för framtiden införa ordnad hushållning på sin skog. Såsom grundval för denna hushållning torde, efter särskild skogsundersökning, komma att upprättas plan, som i låneanstaltens intresse i första hand avsåge att bevara virkesförrådet samt att förhindra skogsvärdets nedsättning. Och enär en dylik plan kunde förväntas giva säkerhet för en verkligt uthållig skogshushållning, så kunde den skyldighet, skogsägaren skulle komma att påtaga sig i samband med belåning, betraktas som ett värdefullt tillskott till de skyldigheter i fråga om skogens bevarande, som den närmaste framtidens skogslagstiftning kunde tänkas komma att pålägga skogsägare. Betydelsen för de enskilda skogsägarna av skogsbelåningsinförande ansåge styrelsen emellertid hava under senare år i någon mån minskats på grund av att möjligheten att erhålla lån å deras fastigheter vidgats, sedan skogsfastigheternas taxeringsvärden på senare tid i allmänhet blivit avsevärt höjda. Under hänvisning till att frågan om skogsbrandförsäkring dämera kunde anses ordnad och att således därutinnan intet hinder föreläge mot skogsbelåningsinförande, uttalade sig styrelsen till sist för frågans utredning genom särskilda sakkunniga, därest lagstiftning i ämnet funnes böra komma till stånd.

Hypoteks-  
banken.

Ärendet remitterades därefter jämväl till styrelsen för hypoteksbanken, som i utlåtande den 19 januari 1921 framhöll, att frågan icke torde kunna lösas förr än genom sådan lagstiftning om uthålligt skogsbruk, som då vore under utredning, nödig statskontroll av skogshushållningen åstadkommits. En

enskild långgivare, vare sig hypoteksinstitution eller annan, torde nämligen icke, i motsats till en statsanstalt, äga tillräcklig förutsättning att utöva erforderlig kontroll, och styrelsen ansåge sig för den skull böra avstyrka en lagstiftning, varigenom kontrollskyldigheten skulle åläggas banken eller hypoteksföreningarna. Vidare erinrade styrelsen om att, sedan frågan väckts, jord- och taxeringsvärdena blivit avsevärt höjda samt att, då detta varit fallet särskilt med skogsegendomar, ägare av dylika beretts ej oväsentligt ökade lånemöjligheter hos hypoteksföreningarna. Frågan kunde därför numera icke tillmätas så stor betydelse som den förut möjligen ägt, om ock densamma fortfarande kunde anses förtjänt av ytterligare utredning. Till sist framhöll styrelsen, att en ändring i institutionens verksamhet, varigenom den för bankens obligationer ställda säkerheten bleve mindre god än hittills, kunde menligt påverka bankens obligationsförsäljning.

Emellertid bragtes under detta ärendes behandling frågan om skogsbelåning ånyo inför skogsvårdsstyrelserna. Vid deras ombudsmöte 1920 väckte länsjägmästaren G. Pfeiff en motion i ämnet, däri framhölls, att enär såväl den då gällande tillfälliga som även den väntade permanenta skogslagstiftningen avsåge betydande inskränkningar i fastighetsägares rätt att omsätta sin skogs värde i penningar och detta i många fall kunde inverka menligt på ägares möjlighet att fortfarande besitta fastigheten och ej minst vid arvskitfen vålla svårigheter, så vore det nödvändigt, att åtgärder snarast möjligt vidtogos för åvägabringande av en välordnad kreditgivning med säkerhet i växande skog.

I anledning av motionen tillsattes en kommitté, som den 27 september 1927 avgav betänkande i ämnet. Kommittén har tänkt sig den primära fasta skogskrediten förlagd till hypoteksinstitutionen. Med erinran om hypoteksbankens förut av mig omnämnda uttalande rörande svårigheten för kreditgivare att utöva betryggande kontroll över skogens skötsel har kommittén ställt upp som mål att finna en sådan gräns för kreditens utnyttjande att särskild med krediten förknippad kontroll eller andra åtgärder till skogsvärdets tryggande skulle bliva obehövlige. Den har härutinnan stött sig på bestämmelserna i nu gällande skogsvårdslag av år 1923. Enligt denna är avverkning av äldre skog i stort sett fri, men åtgärder kunna, om så behöves, efter avverkningen framtvängas i och för återväxtens betryggande. Däremot får i allmänhet — vissa undantagsfall finnas — yngre skog ej avverkas annorledes än genom gallring, som är ändamålsenlig för skogens utveckling. Sker avverkning i vidare omfattning, kan avverkningsförbud meddelas. Överträdelse mot sådant förbud är belagt med straffansvar, och det olovligen avverkade kan tas i beslag och förklaras förverkat eller ersättning utdömas för virke, som undgått beslag. Kommittén har med beaktande härav ansett »lagpåbjuden föryngring (återväxt)», dit även plantskog hänförts, och »lagskyddad yngre skog» utgöra de värden, vilka tillsammans med markvärdet kunna vara ägnade till underlag för nu ifrågavarande kredit. Med denna begränsning har man ansett sig kunna, utan att äventyra rörelsens karaktär av förstklassig kredit, bygga enbart på skogsvårdslagens bestämmelser. Någon särskild kontroll eller andra åtgärder för vidmakthållande av skogsvärdet skulle ej erfordras. Äldre skog

Läns-  
jägmästaren  
G. Pfeiff.

Skogsvårds-  
styrelsernas  
kommitté.

har däremot — då skogsvårdslagen i stort sett ej lägger hinder för dess avverkning — ansetts otjänlig som underlag för primär kredit.

Huvuddelen av kommitténs betänkande behandlar frågan huru det, på sätt nyss nämnts, begränsade belåningsobjektet skall kunna på ett samtidigt enkelt och tillförlitligt sätt uppskattas. Kommittén har därvid byggt på de grunder, som tillämpas vid fastighetstaxering. Enligt dessa beräknas skogsmark, försedd med normal tillgång av skog, representera 20 enligt särskilda regler uppskattade årsavkastningar. Av dessa årsavkastningar anses 2.5 åbelöpa själva markvärdet och de återstående 16.5 skogen. Det har nu gällt att av skogsvärdet avskilja den del, som kan anses åbelöpa »återväxt» och »yngre skog». Rörande kommitténs tillvägagångssätt härvid tillåter jag mig hänvisa till den redogörelse i huvuddrag, som de sakkunniga lämnat (sid. 38—40). Här må blott nämnas, att värdet av skogsmark och skog omräknats i markvärden eller 5.71 sådana och att kommittén beräknat den belåningsbara andelen, därest normal skogstillgång föreligger, till 3 markvärden, varav mark, återväxt och yngre skog representera var sitt. I händelse skogstillgången avviker från den normala skulle, enligt kommittén, i yngre skogens värde göras jämkning enligt i allmänhet de grunder, som för motsvarande fall tillämpas vid fastighetstaxering.

### Översikt av de sakkunnigas förslag.

Till utvidgande av den primära långtidiga krediten hava de sakkunniga i överensstämmelse med de tidigare framkomna önskemålen föreslagit dels införande av kredit å växande skog och dels en höjning av belåningsgränsen inom hypoteksföreningarna.

*Skogskredit.* Skogskrediten har enligt de sakkunnigas förslag inordnats under hypoteksinstitutionen.

De sakkunniga hava icke ansett lämpligt avgränsa belåningsunderlaget till vissa beståndsåldrar utan funnit principiellt riktigast och mest rationellt att lämna möjlighet öppen att göra skogsmark med all därå växande skog, d. v. s. hela produktionsenheten, till föremål för krediten. För närvarande tillgängliga möjligheter för kreditgivare att förhindra avverkning, som äventyrar säkerheten för lånet, samt skogsvårdslagens bestämmelser hava icke ansetts utgöra tillräcklig garanti för att skogens värde som pant under hela lånetiden bibehålles. För ändamålet har följaktligen föreslagits särskilda åtgärder. Sålunda skulle låntagaren i och för skogsvärdets vidmakthållande förbinda sig att under erforderlig tid beträffande skogens avverkning iakttaga de bestämmelser som i det särskilda fallet funnes erforderliga. Till tryggande av dessa bestämmelsers efterlevnad skulle desamma sanktioneras genom en föreskrift av skogsvårdsstyrelsen, som ock skulle övervaka att densamma iakttoges. Föreskriften, som skulle gälla oberoende av växling i äganderätten till den belånade egendomen, har i sin verkan i stort sett jämställts med föreskrift om avverkning, som meddelats enligt skogsvårdslagen. Sålunda skulle vid

överträdelse av meddelad föreskrift det avverkade kunna beslagtagas och ansvar ådömas. För uppsikt över föreskrifts efterlevnad skulle skogsvårdsstyrelsen äga utfå ersättning efter grunder, som styrelsen fastställde. — Till ytterligare säkerhet för vidmakthållandet av skogspantens värde har såsom villkor för skogslån föreslagits, att skogen skall vara nöjaktigt försäkrad mot brandskada. — Vid beräkning av det lånebelopp, som må kunna lämnas å egendom, skulle alltså hänsyn kunna tas till värdet av brandförsäkrad skog, vars avverkning i samband med lånets beviljande blir reglerad genom föreskrift av skogsvårdsstyrelsen.

För skogens värdering hava de sakkunniga byggt på de vid fastighetstaxering gällande grunderna och därjämte dels för att stärka kreditens ställning utåt, dels ock för att samtidigt göra värderingen enkel och få en försiktig grund för utlåningen föreslagit, att vid skogsbelåning skogsmarkens och skogens värde ej får beräknas till högre belopp än därå vid senaste taxering redovisade värden. Värderingen skulle härigenom i allmänhet inskränkas till en med ledning av tillgängliga handlingar och uppgifter utförd kontroll av de faktorer, som tillsammans grunda taxeringsvärdet. Med hänsyn till att efter senast företagna taxering avverkning utöver tillväxten kan hava ägt rum eller annat förhållande inträffat, som medfört nedgång i skogens värde, har dock föreslagits skyldighet för hypoteksföreningen att alltid göra sig underrättad om huru härmed sig förhåller.

Skogskrediten har tänkts inordnad såsom ett led i hypoteksinstitutionens vanliga långivning. Någon särskild obligationsserie skulle följaktligen icke uppläggas för den nya krediten, ej heller skulle skogsbelåningen i övrigt betinga klyvning av rörelsen i skilda avdelningar. Särskild förbindelse skulle icke erfordras för lånebelopp, grundat å skogens andel i egendomsvärdet. Nya lån bleve inordnade i de vanliga serierna och typerna, och tidigare låntagare, vilka önskade belåna skogen, kunde utan omgång eller omflyttning få sina äldre lån utökade. Den föreslagna anordningen möjliggör, att på skogens värde grundade lånebelopp kunna utlämnas på samma villkor i avseende å ränta och förvaltningsbidrag, som eljest gälla.

I ett avseende har, enligt förslaget, skogsbelåningen försatts i en särställning inom hypoteksinstitutionen, i det ansvaret för institutionens förbindelser, i den oförmodade händelse att för dessas fullgörande en utredning inom institutionen skulle bliva erforderlig, reglerats på ett från den vanliga ansvarighetsordningen avvikande sätt, då fråga är om förlust å lån, orsakat därav att lånet genom skogens inräknande i egendomsvärdet lämnats till högre belopp än eljest kunnat ske. Sålunda skulle inom en hypoteksförening delägare, som själv ej belånat sin skog, ej vara personligt ansvarig för dylik förlust, medan däremot uttaxering å skogsbelånande delägare, om så erfordrades, finge ske, innan äldre fonder, d. v. s. de som hopsparats före skogsbelåningens införande, anlitas. Rörande bankens och, efter uttaxering, föreningarnas inbördes ansvar för nu berörda slag av förlust har ordningen i huvudsak bestämts sålunda, att bankens och skogsbelånande föreningars nya besparingar, samt skogsbelånande delägarers personliga ansvarighet, i nu nämnd ordning, och där-

efter viss del av grundfonden skulle tas i anspråk före bankens och berörda föreningars äldre besparingar. Sist i ordningen skulle stå fonderna hos förening, som ej utövar skogsbelåning, samt återstående del av grundfonden.

*Höjning av  
belånings-  
gränsen.*

De sakkunniga hava ansett det möjligt att utan ogynnsam påverkan å hypoteksbankens inlåning eller nämnvärd ökning av risken för hypoteksföreningarna vidtaga en mindre höjning av den procentuellt bestämda maximigränsen för egendomsbelåningen inom hypoteksföreningarna. Under förhandenvarande förhållanden och med beaktande av den utvidgning av primärkrediten, som jämsides skulle erhållas genom skogens belåning, hava de sakkunniga emellertid icke ansett tillrådligt öka belåningsmöjligheterna i den omfattning, som tidigare föreslagits, eller till 60 % av egendomsvärdet, utan stannat vid att förorda 55 % såsom maximigräns. Denna har å andra sidan ansetts böra göras enhetlig för all belåning och alltså tillämpas även å det på skogen belöpande värdet.

*Gemensamma  
frågor.*

I samband med införande av belåning å växande skog och höjning av hypoteksföreningarnas belåningsgräns hava vissa åtgärder ansetts önskvärda till ytterligare stärkande av hypoteksinstitutionens ställning. Sålunda har föreslagits en bestämmelse om att hypoteksbankens utelöpande obligationer icke få vid något tillfälle uppgå till mera än tio gånger beloppet av grundfonden. Vidare och bland annat som en följd härav har grundfonden ansetts böra ökas, förslagsvis med 30 miljoner kronor. Slutligen har den av hypoteksföreningarna allmänt tillämpade regeln att vid egendomsbelåning såsom säkerhet fordra första penninginteckning ansetts böra genom uttrycklig föreskrift göras till obligatoriskt villkor för utlåning.

I och med införande av skogskredit och höjning av belåningsprocenten komme den såsom pant för obligationerna ställda inteckningsstocken att i förmånsrättshänseende till en del ligga ovanför den gräns, som hittills gällt. Då emellertid innehavare av obligationer, vilka utgivits före de ändrade bestämmelsernas ikraftträdande, icke äro skyldiga godtaga en ändring i beskaffenheten av den pant, som en gång tillförsäkrats dem, hava de sakkunniga, i ändamål att bibehålla dessa obligationsinnehavares ställning orubbad, föreslagit en övergångsbestämmelse, som går ut på dels att av den för bankens obligationer ställda säkerheten vid varje tidpunkt ett belopp minst lika stort som bankens skuld i förutnämnda äldre obligationer skall finnas i inteckningar av den beskaffenhet, som enligt för närvarande gällande grunder fordras till tryggande av obligationsinnehavarnas rätt, dels ock att, i händelse vid bankens utredning full betalning icke skulle inflyta för inteckning, vars kapitalbelopp överstege hälften av det fastställda belåningsvärdet å den intecknade egendomen med undantag av därå växande skog, innehavare av nyssnämnda obligationer icke skola vara pliktiga vidkännas annan därav föranledd förlust än sådan, som skulle hava uppkommit även om inteckningens kapitalbelopp uppgått till allenast hälften av sagda värde.

### Behovet av primärkreditens utvidgande.

I sitt uttalande rörande behovet av primärkreditens utvidgande (sid. 24—29) hava de sakkunniga särskilt uppehållit sig vid olägenheterna av att vid primärbelåning å jordegendom hänsyn i allmänhet ej kunnat tas till den ofta betydande andel av egendomsvärdet, som den växande skogen representerar. Anledningen till denna obenägenhet att belåna skogen, framhålla de sakkunniga, låge ej i någon bristfällighet i in-teckningsväsendet; å rot stående träd vore enligt lag tillbehör till den egendom, varå de växte, och omfattades så-lunda av de i egendomen beviljade in-teckningarna. Orsaken vore lätt uträk-nad. Skogen hade ansetts osäker som pant, dess värde kunde hastigt och av-sevärt nedgå genom avverkningar eller andra timade händelser, mot vilka kre-ditgivaren hittills icke kunnat effektivt skydda sig. Då skogen sålunda icke ansetts tjänlig som kreditobjekt, måste skogsägarna vid kreditbehov tillgripa andra utvägar såsom borgen eller hypotek av annat slag och nödgades ofta betala för deras ekonomiska bärkraft alltför höga räntor.

*De sak-kunniga.*

Det måste betecknas såsom högst otillfredsställande — fortsätta de sakkun-niga — att sålunda en av landets viktigaste näringar saknade lämpligt ord-nade kreditförhållanden. Då nu ifrågasatts att fylla denna lucka, hade icke saknats betänksamma röster, vilka i ett underlättande av kreditmöjligheterna sett en fara för onödig skuldbelastning av skogen, som hittills förmenats hava, till skillnad mot jorden, varit lyckligt fri från gäld. Om än häri kunde synas ligga ett korn av sanning, vore det dock visst, att den riktiga lösningen ej låge i ett stäckande av verkligen föreliggande legitima behov av billig pri-märkredit. Kunde behovet ej nu bliva i lämplig utsträckning och på ända-målsenligt sätt tillfredsställt, förelåge fara för att andra och sämre utvägar uppfunnes och komme till användning. Och skogen vore härutinnan utsatt för en alldeles särskild fara, då ägaren nämligen lätt frestades draga sig ur svårigheterna genom överdriven avverkning. Bland tillfällen, då behovet att kunna utnyttja skogens kreditvärde mera påtagligt framträdde, hava de sak-kunniga nämnt arvfall, ståndskogslikvider vid skiften och hemmansklyvnin-gar samt egendomsöverlåtelser.

Helt naturligt, påpeka de sakkunniga, gjorde sig angelägenheten av att få använda skogens kreditvärdighet särskilt påmint i de skogrikare provinserna. Den fasta primärkrediten hade i vissa av dem endast i mycket blygsamma mått kunnat tillgodogöras. Sålunda inskränkte sig utlåningen vid utgången av år 1928 i Norrlands hypoteksförening, omfattande hela Norrland utom Gävleborgs län, till omkring 13 miljoner kronor, i Värmlands hypoteksför-ening till ungefär samma belopp och i Gävle-Dala hypoteksförening, omfat-tande Gävleborgs och Kopparbergs län, till cirka 8 miljoner kronor. Denna ringa omslutning kunde till någon del hava sin grund även i andra omständig-heter. Visst vore emellertid, att anledningen ej vore att söka i en lycklig från-varo av kreditbehov. Fasthellre vore det nog så, att jordägarna i rätt stor ut-sträckning drogos med tunga och dyra lån eller måst anskaffa behövliga me-

del på andra, mindre tjänliga vägar. Att skogen ej kunnat belånas hade med skäl ansetts i icke ringa mån hava bidragit till särskilt det norrländska jordbrukets svårigheter och till bondhemmanens försvagande genom försäljningar av skogsskiften och upplåtelser av avverkningsrätt ävensom till deras övergång i händerna på skogsspekulanter och andra olämpliga personer.

De sakkunniga framhålla även det allmännas intresse av att tillgång beredes till skogsbelåning. Skogsbelåningen finge härutinnan icke ses blott som ett medel att motverka överdriven avverkning och andra olämpliga dispositioner, utan den skulle därjämte kunna direkt befordra en bättre skogsvård och ett bättre ekonomiskt utnyttjande av skogen. Dikning, väganläggningar, kulturåtgärder och dylikt voro arbeten på långt sikt, och den kapitalsvage såge sig ofta ur stånd att med anlitande enbart av egna resurser göra förbättringar, vars frukter läte länge vänta på sig. Vid omedelbart behov av kontanta medel fölle han lätt för frestelsen att avverka bestånd, som ännu befunde sig i god tillväxt, och han hade överhuvud taget svårt att genom avvaktande av lämplig tidpunkt för avverkningen undvika ogynnsamma följder av konjunkturväxlingar. Frågan hade blivit särskilt aktuell, sedan skogsägarna alltmer kommit till insikt om betydelsen av god skogsskötsel och det hade hos dem spårats en alltmer framträdande strävan att bringa skogen under uthålligt bruk. Även den nya skogsvårdslagen av år 1923, som principiellt stadgade förbud mot avverkning av yngre skog annorledes än genom för skogens utveckling ändamålsenlig gallring, ställde icke obetydliga krav på återhållsamhet i skogens utnyttjande och förutsatte antingen en viss ekonomisk styrka hos ägaren eller ock att han på något sätt bereddes stöd under väntetiden. Det torde kunna sägas, att skogsvårdslagstiftningen i en väl ordnad skogsbelåning skulle äga ett naturligt komplement, som icke oväsentligt kunde bidra till förverkligandet av det mål lagstiftaren haft för ögonen.

De sakkunniga hava även erinrat om att senare tidens utveckling på jordbrukets område nödgat till icke obetydliga kapitalnedlägg, men att å andra sidan jordbrukets minskade ekonomiska bärkraft endast med svårighet uthärdade de med kapitalets anskaffande förenade dyrare och för jordbruket även i övrigt otjänliga lånevillkoren i den allmänna marknaden. Man hade därför även för jordbrukets drift känt behov av ökat kreditutrymme. Skogsbelåningen skulle alltså även härutinnan kunna få en uppgift. Denna utväg stode dock ej alla jordbrukare till buds. I många trakter funnes ej skog i sådan omfattning, att dess belåning finge någon betydelse eller ens vore lämplig. Och det vore särskilt med tanke på dessa fall som den frågan uppställde sig, huruvida det ej läte sig göra att i stället i någon mån höja den för primärkrediten procentuellt bestämda lånegränsen.

Vad den fasta primärkrediten beträffar, hava de sakkunniga framhållit hurusom de år 1922 genomförda ändringarna i grunderna för fastighetstaxering försämrat lånemöjligheterna. Nämda år gjordes en uppdelning av taxeringsvärdet i jordbruksvärde, skogsvärde samt tomt- och industrivärde. Enär hypoteksföreningarna vid bestämmande av en egendoms belåningsvärde ej finge ta i beräkning skogens värde samt tomt- och industrivärde givetvis ej heller kom-

me i fråga för belåning hos dem, blev följden av taxeringsvärdets uppdelning den, att till grund för belåningsvärdets fastställande skulle, där särskild värdering ej gjordes, läggas, ej såsom förut hela taxeringsvärdet, utan endast däri redovisade jordbruksvärde. Visserligen skulle även tidigare, då man hade hela taxeringsvärdet till utgångspunkt, bortses från skogens däri ingående värde. Detta blev emellertid vid tidigare taxeringar rätt ojämnt bedömt; i allmänhet tog man mindre hänsyn därtill än nu, och på sina håll medräknades det ej alls. Hypoteksföreningarna kunde således tidigare till grund för belåningen icke sällan använda taxeringsvärdet obeskuret, och i allt fall beräknades skogens värde i regel till lägre belopp än det numera vid taxering redovisade.

Att lånemöjligheterna genom de ändrade taxeringsgrunderna faktiskt blivit försämrade, hade, framhålla de sakkunniga, i första hand visat sig vid förnyelse av äldre lån, då låntagaren ofta icke kunde erhålla lån till lika stort belopp som förut. Och då den lånebehövande funne sig numera icke kunna hos hypoteksförening erhålla lån till det belopp han behövde och förväntat sig få, låge det nära till hands att han för hela sitt lånebehov vände sig till annan, visserligen i andra avseende för honom mindre gunstig, men i sin långivning mera obunden kreditanstalt. Skulle, påpeka de sakkunniga, just under en tid, då behovet av vidgad primärbelåning gjorde sig särskilt påmint, den av ändringen i taxeringsgrunderna orsakade försämringen i belåningsmöjligheterna tendera att verka minskning i hypoteksinstitutionens utnyttjande även inom den nu möjliga ramen, låge onekligen häri en allvarlig erinran om att något borde göras för att bereda institutionen rum att så långt med karaktären av dess verksamhet vore förenligt utöva sin värdefulla tjänst i jordbrukets intresse. Den nu uttalade farhågan vore icke utan grund. Erfarenheten inom vissa hypoteksföreningar syntes peka därhän, att de sålunda försämrade lånemöjligheterna påverkat tillförseln av nya lån.

Slutligen hava de sakkunniga sammanfattningsvis yttrat följande:

'Det förut anförda torde visa, att det såväl ur privatekonomisk som ur det allmännas synpunkt skulle vara till gagn att bereda jord- och skogsbruket tillgång till en ordnad, billig och fast skogskredit eller med andra ord att vidtaga sådana åtgärder, varigenom den växande skogen må kunna med trygghet användas som underlag för primär belåning. Om och i vad mån en höjning av hypoteksföreningarnas belåningsgräns bör ske, är en fråga, vars besvarande ytterst blir beroende på huruvida åtgärden kan verkställas utan fördyring av krediten. Skulle en företagen höjning medföra en, om än tämligen ringa, försämring i kursen på hypoteksbankens obligationer, hade man — med beaktande att de ogynnsamma verkningarna därav komme att sträcka sig även till de inom nu gällande gräns liggande lånen och låneandelarna — säkerligen därmed gjort jordbruket en verklig otjänst, hur angeläget det eljest än må hava varit att kreditmöjligheterna ökades. Vad förut framhållits om jordbrukets läge framhäver emellertid vikten av att belåningsgränsen i allt fall ej drages snävare än som är nödigt för att undvika olägenheter av nyssberörda art. Såsom förut antytts, kan en alltför stor försiktighet vid gränsens bestämmande — utom det att den onödigtvis beskär tillgången till billig kredit —

ogynnsamt påverka även föreningarnas utlåningsverksamhet inom den sålunda bestämda gränsen.'

*Remiss-  
yttranden.*

I de flesta av de inkomna yttrandena hava vitsordats behovet av en utvidgning av primärkrediten och lämpligheten av att en sådan nu vidtages. Några myndigheter hava under hänvisning till det nuvarande tryckta tidsläget särskilt betonat angelägenheten av snara åtgärder.

I synnerhet har från flera håll understrukits, att det här ofta icke är fråga om att möjliggöra en ökad skuldsättning utan att i möjligaste mån kunna överföra redan befintliga dyra lån till primärkredit.

Sålunda har bl. a. styrelsen för *Mälardalens länshypoteksförening*, som uttalat en viss betänksamhet mot att under en tid av nedgående saluvärden öka belåningsmöjligheterna, likvisst tillstyrkt en sådan ökning under åberopande att ett tillmötesgående från hypoteksföreningarnas sida knappast kunde anses innebära ett uppmuntrande av egendomarnas skuldsättning, då ju genom den utsträckta belåningen i föreningarna i de flesta fall endast skulle ske en överflyttning till dessa av lån, som förut varit placerade på ofördelaktigare villkor.

*Mot* en utvidgning av primärkrediten i ena eller andra formen har *hushållningssällskapet förvaltningsutskottet i Göteborgs och Bohus län* uttalat sig. Utskottet framhåller vikten av att hypoteksbankens inlåningsvillkor ej försämrats samt hänvisar till dels nu rådande jordbrukskris, vars natur vore sådan att ingen kunde förutse vilka ändringar i jordbruksvärdena den kunde medföra, dels att i följd härav det icke kunde avgöras om föreslagna åtgärder skulle medföra åsyftad eller rent motsatt verkan, dels ock att jordbruket för närvarande icke kunde anses förmå amortera och förränta ytterligare skuldsättning. Utskottet förordade därför, att föreslagna åtgärder i betänkanadets syfte finge anstå intill dess jordbrukets ekonomiska läge och därmed fastighetsvärdena hunnit stabiliseras.

*Hushållningssällskapet förvaltningsutskottet i Kopparbergs län* ställer sig tveksam om lämpligheten av att vidga primärkrediten. Efter att hava erinrat om de enligt utskottets mening oskäligt höga taxeringsvärdena inom länet framhåller utskottet, att även om betydelsen av bekväma och goda kreditförhållanden för jordbrukarna icke kunde förnekas, underlätandet av kreditväsendet även kunde utnyttjas på ett sätt, som kunde vara till mera skada än gagn för fastighetsägarna. Det torde också, fortsätter utskottet, få anses känt och erkänt, att lantbruket för närvarande icke lämnade skälig ränta å i detsamma nedlagt kapital, ett förhållande som syntes böra mana till försiktighet vid åstadkommande av åtgärder för underlätande av ökad skuldsättning.

Rörande särskilt behovet av *kredit å skog* yttrar *centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund* följande:

'Det är allmänt känt, att den svenska lantushållningen för närvarande genomlever svåra tider. Jordbrukets konjunkturförsämring har kanske varit mest påtaglig, men skogsbrukets räntabilitet har även under de senaste åren, genom stark konkurrens på världsmarknaden särskilt i fråga om sågade trä-

varor, avsevärt försvagats. Samtidigt hava, genom de allmänna fastighets-taxeringarna år 1922 och 1928 fastighetsskatterna skärpts i ej oväsentlig grad. De ifrågavarande näringarna hava härigenom kommit i ett läge, som väl motiverar åtgärders vidtagande för underlättande av deras finansiering.

Vad först beträffar skogsbruket, måste man säga, att detta intager en särskilt ogynnsam ställning i kredithänseende. Visserligen tages vid primärbelåning hänsyn till själva markens värde, när den tillhör en jordbruksgård, men det flerdubbelt större värde, som i allmänhet representeras av den växande skogen, har icke, då skogen ansetts osäker som pant, kunnat användas som låneunderlag. Det är givet, att skogens kreditbehov härigenom måst tillgodoses på andra vägar, som lett till högre omkostnader för skogsbruket, än vad som behövt vara fallet, om den primära krediten i större utsträckning kunnat anlitas.

Någon tvekan behöver ej råda därom, att i allmänhet skogens kreditbehov endast till ringa del kunnat täckas av de föreliggande möjligheterna till primär belåning av markens värde. Det måste därför bliva till givnen fördel för skogsbruket, om, genom ett system för belåning jämväl av den växande skogen, en överflyttning till billig och fast primär kredit kunde ske av de belopp, som, motsvarande dennas belåningsvärde, behövt tagas i anspråk av den dyrbarare sekundära krediten. Denna generellt verkande fördel för skogsbruket synes vara oomtvistlig.

En utvidgning av skogens kreditmöjligheter blir även till gagn med hänsyn till de inom skogsbruket rådande, speciella produktionsförhållandena. Genom 1923 års skogsvårdslag är skogen i huvudsak skyddad så länge den är att anse som »yngre skog». Nu förhåller det sig så, att även den skog, som författningsenligt är att räkna som äldre, ofta besitter sådan tillväxtförmåga, att dess avverkningsvärde ej uppgår till det belopp, som dess diskonterade avkastningsvärde, det s. k. förväntningsvärdet uppnår. Ur privatekonomisk såväl som nationalekonomisk synpunkt är det till fördel, att sådan skog får fortsätta att växa minst så länge, att avverknings- och förväntningsvärdena sammanfalla. Införandet av kreditmöjligheter för dylik skog blir sålunda till åtnädd, då detta kan förhindra en ur ekonomisk synpunkt för tidig avverkning. Fördelarna av att ung och »yngre skog» kunna belånas äro av samma anledning än mera påtagliga. Den primära kreditens utvidgning att även omfatta den växande skogen blir sålunda även med hänsyn till skogens produktionsförhållande till nytta.'

Efter att hava omnämnt vissa konkreta fall, då förefintligheten av primär skogskredit bleve till åtnädd för skogsvården, fortsätter centralrådet:

'Även när det gäller förvärv av skogsegendomar kan skogskrediten bliva av betydelse och värde. De senare årens utveckling på detta område har medfört, att kreditens betydelse i detta hänseende ökats. Vid de nu allmänna styckningarna av större jordegendomar har ibland förhållandet varit, att rena skogsskiften utan byggnader eller åkerjord utbjudas till försäljning, då de ej lämpligen kunna tilläggas de vid styckningen bildade, jämförelsevis små jordbruksgårdarna. Dessa skogsskiften skulle vinna betydligt i värde som placeringsobjekt för av skogsvård intresserade personer, om skogen kunde

belånas. Utan denna möjlighet blir det oftast skogsspekulanter, som lägga sig till med områdena ifråga, varvid i regel skogen får sitta emellan för köpets finansiering.

Den primära skogskreditens utvidgning skulle bli av särskilt stor betydelse för skogsägarna i vårt lands utpräglade skogsbygder, där den växande skogens värde representerar en avsevärd del av egendomarnas taxeringsvärden, och där på denna grund hypoteksföreningarna endast kunnat driva en lånerörelse av mycket blygsamma mått.

Skogsbelåningens införande skulle sålunda ur skogsbrukets synpunkt bliva till gagn för skogsägare, som äro nödsakade i största möjliga utsträckning använda sina fastigheter för kreditändamål samt för skogsvärden i så måtto, att för tidig avverkning av skog därigenom i vissa fall kunde undvikas.

Man får däremot ej förutsätta, att åvägabragta möjligheter för skogens belåning i allmänhet bliva tagna i anspråk för grundförbättringar i skogsbruket. Antalet skogsägare, som önska belåna sin skog för att skaffa medel till skogsvårdsåtgärders utförande, är säkerligen ringa, åtminstone av den kategori av skogsägare, som i första hand komma att draga fördel av den nu ifrågasatta kreditökningen. I de flesta fall blir det i stället andra, mera trängande behov, vilka genom en utvidgning av skogskrediten önskas tillgodosedda. Där skogsägarna även äro jordbrukare, vilket oftast är förhållandet, blir det nog i allmänhet jordbrukets medelsbehov, som kommer att tillgodoses med de penningar, skogens belåning kan lämna. Centralrådet håller därför före, att frågan om skogens belåning, ehuru i ovan berörda hänseenden vissa direkta fördelar för skogsbruket kunna påräknas av densammas lösning, är av större vikt för jordbruket än för skogsbruket. Om man ej närmare vill skilja på de båda nu berörda näringarnas intressen, vilket måhända ej heller är behöfligt, kan man emellertid säga, att en utvidgning av den primära krediten, genom att till säkerhet för denna även medräkna värdet av växande skog, bör fylla ett de båda näringarnas gemensamma och rättmätiga behov av billiga medel.

Med hänsyn till det förhållandet, att skogsbelåningens införande till huvudsaklig del skulle få den betydelsen, att redan utnyttjad kredit kunde förbilligas, varigenom jord- och skogsbruket i någon utsträckning skulle göras räntablare, finner sig centralrådet, med iakttagande jämväl av jordbrukets intressen, böra i princip förordna, att den primära fastighetskrediten utvidgas på det sätt, att i en egendoms belåningsvärde jämväl inräknas värdet av växande skog.

Även *Sveriges skogsägareförbund* har betonat behovet av skogskredit och därvid i allt väsentligt andragit de av centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund framförda synpunkterna.

*Domänstyrelsen* har däremot ställt sig tveksam om lämpligheten av skogskredit. Å ena sidan, anför styrelsen, torde det kunna betecknas som en lucka i belåningsväsendet att lämpligt ordnade kreditförhållanden för den växande skogen för närvarande saknades; och med visst fog kunde det göras gällande, att växande skog borde kunna tjäna som underlag för primär belåning och

därmed för ägare av skog möjliggöra upptagande av erforderliga lån på mera ordnade och billiga villkor. Å andra sidan kunde belåning av växande skog bana väg till ökad skuldbelastning, varom ju mindre vore att säga, därest de upplånade medlen verkligen komme fastighetens underhåll och förbättring till godo. Så torde emellertid icke alltid bliva fallet. Belåningen kunde ock befaras medföra en ökad realisation av fastigheter, vilken med hänsyn till vikteten av jordbruksbefolkningens varaktiga tryggande vid jorden icke vore önskvärd. Ej minst ur dessa synpunkter torde fördelen av ökad kreditgivning stundom vara rätt problematisk. Styrelsen funne sig emellertid icke böra avstyrka införande av ordnad primär belåning av växande skog.

*Hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Kalmar läns norra landstingsområde* påpekar, att inom dess distrikt skogsbelåningen torde bliva av föga betydelse på grund av att den inbringade för litet av länemedel men bleve av besvärande natur för skogsägare, som begagnade sig därav, samt förklarar sig därför avstyrka att inom fastighetskrediten göra skogen till föremål för en särskild belåningsform.

*Skogsvårdsstyrelsen i Örebro län* säger sig icke dela de sakkunnigas uppfattning, att skogsbelåningen skulle verka skogsvårdande. Skogsvård och hypotekssäkerhet voro ingalunda synonyma begrepp. Den ekonomiska omloppstiden för skogen, vilken länge på grund av inträdd prisutjämning mellan olika virkesdimensioner varit i ständigt sjunkande, hade nu sjunkit så långt, att skillnaden mellan skogsvårdslagens bevarande gräns, »yngre skog», och den ekonomiska omloppstidens gräns hölle på att minska och rent av försvinna. Ett bevarande av skogen långt över »yngreskogs»-gränsen genom ökad skogsbelåning skapade sålunda icke längre någon stor nationalekonomisk vinst.

Häremot anför *centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund* följande: Det vore visserligen sant, som skogsvårdsstyrelsen i Örebro län framhållit, att skogens ekonomiska omloppstid, genom prisutjämningen mellan olika virkesdimensioner, på senare tid avsevärt nedgått. De indirekta fördelarna för skogsbruket av att genom skogsbelåning den äldre skogen bevarades för avverkning hade därigenom otvivelaktigt minskat. Den ekonomiska omloppstiden hade dock enligt centralrådets mening ej sjunkit så långt, att ifrågasättande fördelar utplånats. För övrigt kunde man mot nämnda skogsvårdsstyrelses uppfattning göra den invändningen, att om den ekonomiskt riktigt motiverade omloppstiden för skogen sjönke, så sjönke därmed i viss mån även gränsen för »yngre skog». Detta innebure alltså, att en viss skillnad mellan lagskyddad »yngre skog» och ekonomiskt avverkningsmogen skog alltid borde förefinnas.

Syftet med den ifrågasatta åtgärden har varit att vidga den fasta primärkrediten endast i den omfattning så kan ske utan att de med kreditens anskaffande förenade villkoren därigenom försämrats. Häremot kan invändning icke med fog göras. Det kan rimligen icke vara klok ekonomi att vidhålla en anordning, varigenom jord- och skogsbruket vid behov av kredit belastas med

dyrare utgifter än som varit nödvändigt, därest gränsen uppåt för krediten blivit väl avvägd. Behovet av vidare utrymme för primärkrediten gör sig helt naturligt mest gällande under konjunkturer sådana som den vi nu leva i. Det är sant, att man ej kan lösa frågan om jordbrukets ekonomi ensamt med nu föreslagna medel, men lika obestridligt är, att man därmed kan bidra till förutsättningarna för näringsens bestånd och räntabilitet. Å andra sidan har det invänts, att nuvarande kristid skulle vara en olämplig tidpunkt för frågans avgörande. Enligt min mening är denna uppfattning icke riktig. Det torde böra bemärkas, att det här gäller långtidig kredit — vid den mest använda lånetypen är kreditgivaren bunden i 50 år. Kreditsäkerheten får därför ej bedömas efter situationen för stunden, utan man måste anlägga vidare synpunkter. Det blir därför alltid — även om frågan uppkommit under en ekonomiskt gynnsam tid — nödvändigt att räkna med sämre tider och att alltså vid avvägandet av den tillåtna omfattningen av krediten fästa avseende vid vad som kan vara tillrädligt och säkert just under näringsens svårare perioder. Vid sådant förhållande föreligger, synes det mig, icke någon anledning att vidare framskjuta frågans avgörande. Den påminnelse om konjunkturväxlingarna tidsläget ger understryker vikten av att vid frågans behandling all den försiktighet iakttages, som kräves vid en omdaning av den primära fastighetskrediten.

### Belåning av växande skog.

Innan jag ingår på detaljerna i de sakkunnigas förslag till lösning av skogsbelåningsfrågan, vill jag översiktligt omnämna den ställning till förslaget, som intagits i de avgivna yttrandena.

Förslaget har tillstyrkts eller lämnats utan huvudsaklig erinran av statskontoret, bank- och fondinspektionen, riksbanksfullmäktige, riksgäldsfullmäktige, styrelserna för hypoteksbanken och samtliga hypoteksföreningarna utom styrelserna för Östgöta och Örebro läns hypoteksföreningar, hushållningssällskapens förvaltningsutskott med undantag av dem i Östergötlands län, Kalmar läns norra landstingsområde, Göteborgs och Bohus, Kopparbergs, Gävleborgs samt Västerbottens län, samtliga skogsvårdsstyrelser utom dem i Södermanlands, Skaraborgs, Örebro, Kopparbergs, Gävleborgs och Västerbottens län, vidare svenska bankföreningen, svenska fondhandlareföreningen och Sveriges skogsägareförbund.

Domänstyrelsen och lantbruksstyrelsen ansluta sig med tvekan till de sakkunnigas förslag. Även skogsvårdsstyrelserna i Skaraborgs och Västerbottens län hysa vissa betänkligheter.

Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund anser sakkunnigförslaget kunna läggas till grund för frågans lösning, men har föreslagit vitt gående ändringar. Även hushållningssällskapens förvaltningsutskott i Östergötlands och Gävleborgs län hava framkommit med i väsentliga delar avvikande förslag.

Förslaget avstyrkes av styrelserna för Östgöta och Örebro läns hypoteks-

föreningar, skogsvårdsstyrelserna i Södermanlands, Örebro, Kopparbergs och Gävleborgs län samt hushållningssällskapens förvaltningsutskott i Kalmar läns norra landstingsområde och i Västerbottens län.

Hushållningssällskapens förvaltningsutskott i Göteborgs och Bohus län samt Kopparbergs län, vilka — såsom jag förut nämnt — uttalat sig mot att primärkrediten nu utökas, hava icke ingått i närmare granskning av förslaget.

I ett flertal tillstyrkande yttranden har framhållits, att sakkunnigförslaget innebure en lycklig lösning av spörsmålet, samt att skogskreditens anordnande vore fullt betryggande och utan svårighet tillämpligt.

Till de erinringar, som riktats mot olika punkter i förslaget, får jag anledning sedermera återkomma.

### Vissa huvudfrågor.

Till en början och innan jag redogör för frågan huru skogen skall kunna göras säker som pant, torde jag få till övervägande upptaga spörsmålen om organ för primär skogskredit och hur skogsbelåningen bör därinom ordnas, vidare belåningsobjektets omfattning samt normer för skogsvärdets fastställande.

De sakkunniga hava framhållit vissa med den särskilt utbildade primära fastighetskrediten förenade påtagliga fördelar. Utmärkande för denna kredit vore att lånen löpte på lång tid, att de vore ouppsägbara från långivarens sida och i regel förbundna med amortering. Inlåningen skedde huvudsakligen genom obligationsutgivning. Denna kredit vore billig, och låntagaren kunde känna sig lugn i medvetandet att lånevillkoren ej försämrades vid inträffande kriser eller fluktuationer på penningmarknaden. Ville han återbetala lånet i förtid, sedan detsamma varit utestående i tio år — i vissa fall även utan att så vore förhållandet — stode det honom fritt. Lämpligheten av denna låneform, påpeka de sakkunniga, framträdde måhända som mest, då det gällde skogen med dess på lång sikt ställda produktion, och det syntes därför av vikt att göra denna låneform tillgänglig för skogskrediten. De vanliga bankernas och därmed jämförliga kreditanstalters fordran på likviditet hindrade dem att inordna dylik kredit i sin rörelse, och då därtill komme att kreditobjektets speciella natur förutsatte vissa för dess belåning avpassade anordningar, bleve det nödvändigt att förlägga den fasta skogskrediten till en därpå särskilt inriktad kreditanstalt. Att för ändamålet inrätta en ny sådan, hava de sakkunniga emellertid ej ansett tillrådligt utan i stället, såsom jag tidigare omnämnt, föreslagit kreditens inordnande under lanthypoteksinstitutionen. Beträffande motiven härtill hänvisas till betänkandet (sid. 35—37).

**Organ för primär skogskredit.**

*De sakkunniga.*

Rörande skogskreditens ställning inom hypoteksinstitutionen måste fasthållas, att den nya verksamheten ej får ogynnsamt påverka inlåningsvillkoren för de vanliga jordbrukslånen eller eljest träda deras intresse för nära, vilka ej hava anledning begagna sig av den ökade kreditmöjligheten, men å andra sidan bör i strävan att nå detta mål i görligaste mån undvikas åtgärder, vilka kunna äventyra de med skogskreditens inordnande under institutionen åsyftade för-

delarna. Med beaktande av dessa synpunkter hava de sakkunniga förordat, att skogsbelåningen fogas in såsom en del av den övriga hypoteksbelåningen utan särskiljande i lånetyper, obligationsserier m. m., samt i samband därmed till stärkande av institutionens ställning utåt föreslagit vissa åtgärder, bl. a. ökning av grundfonden, till vilka jag sedermera får anledning återkomma. Rörande motiven för denna anordning hänvisas till betänkandet (sid. 70 och 71).

I stort sett hava alltså de sakkunniga jämställt skogsbelåningen med annan utlåning. I fråga om fördelningen av ansvaret för institutionens förbindelser har däremot den nya belåningen försatts i en särställning. Enligt nu gällande regler svara hypoteksbanken och föreningarna med alla deras delägare för bankens alla förbindelser. Uppstå hos någon förening förluster, blir ordningen för deras täckande i korta huvuddrag den, att i första hand anlitas av föreningen samlade fonder och därefter delägarnas personliga ansvarighet. Skulle föreningen likvisst ej kunna fullgöra sina förbindelser, tas hypoteksbankens reserverade medel i anspråk. Och i mån de ej förslå, kommer ordningen till övriga hypoteksföreningar med deras fonder och delägarnas personliga ansvar. I sista hand anlitas den av staten lämnade grundfonden.

Om den föreslagna avvikelserna härifrån anföra de sakkunniga följande:

I detta schema skulle betingas vissa avvikelser, när förlust inträffat å lån, som beviljats å egendom tillika med den därå växande skogen. Här åsyftas dock ej all förlust, som kan uppkomma å ett dylikt egendoms lån utan endast den, som orsakats därav att lånet genom skogens inräknande i egendomsvärdet lämnats till högre belopp än eljest kunnat ske. För sådan förlust har ansetts icke böra utkrävas personligt ansvar av de delägare, som själva ej belånat sin skog. Vidare synes sistnämnda grupp av delägare kunna med fog göra gällande att de fonder, vilka hopsparat före skogsbelåningens införande, visserligen ej undantagas, men hållas i efterhand sålunda att de ställas till förfogande för täckande endast av den brist, som kvarstår, efter det uttaxering å de skogsbelånande delägarna skett. Likaså har en viss särställning ansetts böra beredas hypoteksförening, som ej alls utövar skogsbelåning. Om nämligen banken måste på grund av brist, uppkommen av nyssnämnda anledning, göra uttaxering å föreningarna, synes förening, som nu nämnts, hava berättigat anspråk att få stå i efterhand, intill dess det visat sig att övriga föreningar ej kunna helt fullgöra inbetalningen. Möjligt är, att förening med skogfattigt distrikt, till exempel den skånska, ej får anledning befatta sig med den nya verksamheten. Än vidare har den nytillkomna delen av grundfonden tänkts kunna tas i anspråk för omnämnda slags förlust, innan man för ändamålet förfogar över bankens och, efter uttaxering, över hypoteksföreningarnas äldre fonder, d. v. s. de som bildats före skogsbelåningens införande.

Ansvaret för förluster av den art, varom här är fråga, skulle sålunda fördelas på följande sätt. Föreningen, i vilka förlusterna uppkomma, anlitar först de nya fonderna, tillkomna efter skogsbelåningens införande. Därefter sker uttaxering å de skogsbelånande delägarna och i sista hand begagnas de äldre fonderna. Återstående brist täckes med bankens nya fonder och, om så erfordras, av övriga skogsbelånande föreningar med deras nya fonder och med anli-

tande av de skogsbelånande delägarnas personliga ansvarighet. Skulle ändock brist kvarstå, tas den nytillkomna andelen av grundfonden i anspråk. Men skulle ej ens den förslå, kommer turen till först bankens och sedan sistnämnda skogsbelånande föreningars äldre fonder. Sist i ordningen stå fonderna hos förening, som ej utövar skogsbelåning, samt återstående del av grundfonden.'

Hela frågan om ansvarsfördelningen, fortsätta de sakkunniga, hade blott teoretiskt intresse. Det vore helt enkelt otänkbart att detta schema kunde i verkligheten komma att rullas upp; och det skulle därför, enligt deras mening, icke vara förenat med någon våda att även i förevarande hänseende likställa jord- och skogsbelåningen. Då i så fall emellertid kunde från vissa delägaregrupper förväntas den anmärkningen, att de rättvisligen icke borde påtvingas annat ansvar än det de iklätt sig vid sitt inträde som delägare eller ansvar för annan art av belåning än de själva begagnade sig av, hade en differentiering av ansvaret ansetts böra göras. Något men kunde därmed ej åsamkas skogsbelåningen och dess kunder, enär anordningen saknade varje som helst praktisk betydelse.

Mot förslaget att förlägga den fasta skogskrediten till hypoteksinstitutionen och att infoga densamma i den vanliga långivningen har icke någon erinran gjorts. Lämpligheten av denna anordning har uttryckligen vitsordats bl. a. av statskontoret, bank- och fondinspektionen, riksgäldskontoret, hypoteksbankens styrelse och centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund. Något försvagande av kreditvärdigheten hos hypoteksbankens obligationer, framhåller hypoteksbankens styrelse, torde icke komma att inträffa, under förutsättning att förslaget ej komme att förvanskas genom ändringar, vilkas konsekvenser icke kunde klart överskådas. Liknande uttalanden om förhållandet till bankens medelsanskaffning hava gjorts av bl. a. bank- och fondinspektionen samt svenska fondhandlareföreningen. — Styrelsen för *Värmlands hypoteksförening* framhåller, att skogen ju icke vore ett särskilt kreditobjekt utan endast ett tillbehör till den mark, varå den växer. Kontroll å skogsavverkningen innebure därför ett stärkande av säkerheten för samtliga lån å egendomen. Styrelsen konstaterade därför med tillfredsställelse, att någon uppdelning av kreditgivningen för jord och skog icke föreslagits. Bl. a. borde förvaltningsbidragen — bortsett från direkta utgifter för avverkningskontroll — uttagas till samma belopp, oavsett huruvida lånet grundats å skogens värde eller ej. — Även *skogsvårdsstyrelsen i Stockholms län* berör frågan om förvaltningskostnaderna och framhåller önskvärdheten av att hypoteksföreningarna, för att kostnaderna skulle bli så låga som möjligt, snarast avskreve sin numera relativt höga skogsmarksbelåning och i stället ledde utvecklingen in på den nu föreslagna skogsbelåningen.

Rörande den föreslagna ansvarsordningen anför *hypoteksbankens styrelse*, att bestämmelserna om densamma syntes rätt invecklade.

Även *riksgäldsfullmäktige* påpeka detta under framhållande av att varje möjlig förenkling i ansvarsreglerna borde vidtagas. Fullmäktige andraga vidare, att någon förändring i säkerheten för redan utgivna obligationer av

*Remissyttranden.*

hänsyn till obligationsinnehavarna icke kunde vidtagas. Om kreditmöjligheterna utvidgades, finge banken noggrant vidmakthålla säkerheten för de gamla obligationslånen och sålunda i viss mån skilja mellan denna och säkerheten för de lån, som efter omläggningen komme att upptagas. En konsekvens härav bleve olika användning av den nuvarande grundfonden å 30 miljoner kronor och det föreslagna tillägget å samma belopp, som hörde till säkerheten för obligationer, utgivna efter omläggningen. Enligt förslaget skulle den nytillkomna delen av grundfonden kunna tagas i anspråk tidigare än den gamla fonden. Då någon risk ej kunde tänkas uppkomma för den nya delen av fonden utan att hela hypoteksinstitutionen trädde i likvidation, syntes den formellt ökade risken för nämnda del i själva verket vara tämligen obefintlig. Fullmäktige ville fördenskull ej opponera sig emot de olika fonddelarnas olika plats i ansvarsföljden. Däremot ansåge fullmäktige, att även icke skogsbelånande delägare borde vara personligen ansvariga för förluster å skogsbelåning och att detta ansvar borde uttagas närmast före det den äldre delen av grundfonden begagnades. Om staten läte det nya tillskottet till grundfonden eventuellt utnyttjas jämförelsevis tidigt i ansvarsföljden, funnes nämligen ingen anledning att låta även den nuvarande grundfonden komma i sämre ställning än för närvarande vore fallet.

*Departementschefen.*

Det är tydligtvis ur alla synpunkter lämpligast att belåningen av skogen, som ju icke kan fränskiljas såsom ett fristående kreditobjekt, inordnas i den redan organiserade fastighetskredit, som utövas av lanthypoteksinstitutionen. Jag delar också de sakkunnigas uppfattning att den kredit, som lämnas å egendomar tillika med växande skog, icke bör hänföras under särskild avdelning inom institutionen, utan direkt infogas i den övriga lånerörelsen. Framför allt är detta betydelsefullt, då härigenom möjliggöres att bereda skogskrediten samma förmånliga ställning, som den övriga långivningen beträffande ränta och förvaltningsbidrag.

Sistnämnda förhållande har föranlett de sakkunniga att i ett avseende föreslå en särställning för skogskrediten, nämligen i fråga om ansvarighetsföljden för förluster å lån, uppkomna på den grund att lånen genom skogens inräknande i egendomsvärdet utlämnats till högre belopp än eljest kunnat ske. Syftet har varit att undantaga icke skogsbelånande delägare från personligt ansvar för dylik förlust och i ansvarsordningen framflytta de skogsbelånande delägarnas personliga ansvar och viss del av grundfonden före äldre, innan skogskreditens införande hopsparade medel samt fonderna hos icke skogsbelånande förening. Det skulle visserligen kunna ifrågasättas, huruvida en differentiering i ansvaret är alldeles nödvändig. Men om en sådan skall göras — och de sakkunnigas skäl härför synas mig vägande — torde den föreslagna vägen vara följdriktig. Jag vill i detta sammanhang påpeka, att grundfondens uppdelning tillkommit uteslutande såsom ett led i ordnandet av de interna förhållandena inom institutionen, men saknar all betydelse utåt i förhållande till obligationsinnehavarna, i det grundfonden skulle i dess helhet utgöra säkerhet för såväl äldre som yngre obligationer. Deras intresse, vilka

innehåva äldre obligationer, har iakttagits genom en övergångsbestämmelse till hypoteksbanksförordningen, som bl. a. innebär, att de olika säkerhetstillgångarna — och alltså även grundfonden — icke få vid utredning av institutionen tas i anspråk för täckande av nu ifrågavarande del av förlusten i vidare mån än som kan ske utan att nyssnämnda obligationsinnehavares rätt blir berörd av den utvidgade kreditgivningen. Tilläggas må, att den situation, i vilken de föreslagna ansvarighetsbestämmelserna skulle träda i tillämpning, är till den grad osannolik, att hela frågan saknar all praktisk betydelse.

Såsom jag förut nämnt gick den av 1920 års skogsvårdsstyrelsemöte tillsatta kommitténs förslag endast ut på belåning av skogsmark och yngre skog. Då de sakkunniga nu ansett, att hela produktionsenheten, inberäknat all skog bör läggas till grund för krediten, hava de (sid. 45—48) såsom skäl härför i huvudsak anfört följande. Med en till yngre skog begränsad kredit bleve ökningen i belåningsmöjligheterna alltför obetydlig i jämförelse med de lån som efter hypoteksvärdering kunde lämnas å enbart marken, i all synnerhet som yngre skog icke kunde åsättas det höga värde nyssnämnda kommitté beräknat. Värderingen bleve därjämte komplicerad och nödgade till att draga upp den i realiteten tämligen flytande gränsen mellan äldre och yngre skog. En kostsam undersökning bleve nödvändig för att konstatera de belånade beståndsåldrarnas relativa godhet, och kostnaden bleve särskilt kännbar med hänsyn till att skogsbelåningen kunde medföra endast en obetydlig låneökning. Med en dylik begränsning av krediten skulle innehavare av övervägande medelålders skog med räntabel tillväxt icke kunna använda sig av skogens kreditvärde. Då enligt de sakkunnigas mening skogsvårdslagen ej ur kredit synpunkt nöjaktigt skyddade yngre skogens värde, bortföle själva grunden till en begränsning av kreditobjektet, nämligen att kunna undvika särskilda åtgärder för skogspantens säkerställande. Genom att lägga hela produktionsenheten till underlag för krediten skulle ur säkerhetssynpunkt den fördelen erhållas, att hela skogens skötsel bleve reglerad, varigenom bl. a. större trygghet bereddes beträffande egendomens förmåga att med sin avkastning bära de årligen återkommande annuiteterna samt kreditgivarens risk att behöva å tilläventyrs övertagen egendom verkställa dyrbara återväxtåtgärder undvekas.

**Belånings-  
objektets  
omfattning.**

*De sakkunniga.*

Mot förslaget att i belåningen medtaga all skog har anmärkning gjorts av domänstyrelsen och ett förvaltningsutskott. I övrigt har förslaget härutinnan lämnats utan erinran. Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund och två skogsvårdsstyrelser hava särskilt berört frågan. — *Centralrådet* förklarar sig dela de sakkunnigas uppfattning att skogsvårdslagen i dess nuvarande form ej för långgivaren skänkte betryggande garantier för skogsvårdens bibehållande, liksom detta ej heller vore fallet vid belåning enbart, förutom mark och återväxt, av yngre skog. Det torde därför, säger centralrådet, vara riktigt, som de sakkunniga föreslå, att i låneobjektet medräkna all å marken växande skog och att genom särskilda avverkningsföreskrifter trygga ett skogsvärde, som skänker betryggande marginal för lånesumman.

*Remissyttrandet.*

*Domänstyrelsen* yttrar, att det kunde sättas i fråga, huruvida en ordnad skogsbelåning, särskilt om densamma skulle avse jämväl äldre skog, vore ägnad att befrämja skogsvården. Belåningen krävde i fråga om avverkning av äldre skog en återhållsamhet, som kunde komma att resa hinder för ändamålsenlig vård av skogen. På grund härav syntes möjligen belåningen i huvudsaklig anslutning till vad den av 1920 års skogsvårdsstyrelsemöte tillsatta kommittén uttalat, böra begränsas till plantskog och yngre skog. Härigenom vunnnes även fördelen, att medverkan från skogsvårdsstyrelserna kunde undvikas. Styrelsen ansåge därför, att belåningen helst borde begränsas till plantskog och yngre skog.

*Hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Kalmar läns norra landstingsområde* framhåller, att den äldre skogens värde lämpligast syntes böra tillgodogöras genom avverkning och att därför endast yngre skog borde ifrågakomma som underlag för primärkrediten.

*Departement-  
chefen.*

Jag delar de sakkunnigas uppfattning, att skogskrediten får sin mest rationella form, om densamma grundas på hela produktionsmedlet. De med en begränsning av belåningsobjektet förenade olägenheterna äro påtagliga, och man skulle, såsom det framhållits, ändå ej vinna den förenkling genom undvikande av kontroll, som varit yttersta anledningen till att man tidigare sökt sig fram efter denna snävare linje. Med hänsyn till de verkningar varje utvidgning av kreditmöjligheterna inom hypoteksinstitutionen medför i avseende å utelöpande obligationers ställning är det också av vikt att den möjliga omfattningen av belåningsobjektet avgöres i ett sammanhang, oberoende av att skogens kreditvärdighet måhända ej behöver genast anlitas i sin fulla utsträckning. Man kan taga för visst, att hypoteksföreningarna i begynnelsen och till dess mera erfarenhet vunnits komma att gå fram med mycket stor varsamhet.

Den av domänstyrelsen anförda synpunkten skulle onekligen äga fog för sig, därest skogen underkastades exempelvis en detaljerad hushållningsplan, som — även om skogens avkastningsförmåga däri underskattats — icke finge rubbas. Enligt de sakkunnigas förslag skulle emellertid det rättsskydd, som gjorts obligatoriskt för kreditens användning, icke beredas åt avverkningsföreskrift, som strede mot god skogsvård, och det har i övrigt föreslagits sådan reglering av skogshushållningen, varigenom jämkningar och ur skogsvårdssynpunkt eller av andra skäl önskvärda avvikelser från föreskrift skola utan svårighet kunna göras. De sakkunnigas förslag rörande belåningsobjektets omfattning synes därför ej vara ägnat att väcka betänkligheter i nu omnämnda hänseende.

**Skogsvår-  
dets fast-  
ställande.**

*De sak-  
kunniga.*

Rörande skogens värdering hava de sakkunniga (sid. 65—69) till en början betonat vikten av att den normeras på ett enkelt och lättfattligt sätt och att extra kostnader för densamma så långt möjligt undvikas samt att framför allt måste tillses, att uppskattningen blir tillförlitlig och att värdet bestämmes med tillbörlig försiktighet.

Den av 1920 års skogsvårdsstyrelsemöte tillsatta kommittén byggde på de vid fastighetstaxering tillämpade grunderna. De sakkunniga hava anslutit sig till dess mening. Taxeringsgrunderna, anföra de sakkunniga, äro som enkom gjorda för de anspråk och synpunkter, vilka särskilt gjorde sig gällande vid den långtidiga krediten. Det vid taxeringen avgörande vore den avkastning, som kunde för framtiden påräknas under förutsättning att skogsbruket bedreves efter rationella grunder. Det vore alltså icke direkt saluvärdet, ett tillfälligtvis förefintligt högt »slaktvärde», som man ville träffa, utan det kapitaliserade värdet av den avkastning, som skogen ansåges kunna ge på lång sikt, eller, om man så ville uttrycka det, produktionens stadigvarande förräntningsförmåga. Det vore uppenbarligen just en sådan måttstock, som borde användas vid långtidig kredit å skog, som i samband med belåningen lades under uthållig vård.

De sakkunniga hava emellertid ej blott ansett taxeringsgrunderna böra följas, utan därjämte föreslagit det vid taxeringen åsatta värdet å skogen såsom maximum för det belåningsvärde, som får fastställas för skogen. Vid skogsbelåning, d. v. s. då hela produktionsmedlet lägges till grund för krediten, borde också enligt de sakkunniga samma princip gälla själva marken, vars värdering intimt sammanhänge med skogens och ej lämpligen kunde brytas ut ur det system, som tillämpades för den senares uppskattning.

Såsom skäl för ett sådant värdemaximum anföra de sakkunniga följande:

’För närvarande gäller vid belåning hos hypoteksförening, att en egendoms belåningsvärde bestämmes antingen efter dess taxeringsvärde (jordbruksvärdet) eller efter hypoteksvärdering. Det värde, som framkommit vid det ena eller andra anlitade tillvägagångssättet, får ej överskridas. Hypoteksvärdering kommer i regel till användning endast då ett högre belåningsvärde förväntas kunna härigenom ernås. Författningen fastslår i detta fall icke någon bestämd maximigräns, utan det tillkommer hypoteksinstitutionen själv att i viss ordning uppgöra de tariffer, vilka skola följas. Häremot är intet som helst att erinra. Erfarenheten har nogsamnt visat, att den frihet, som i berörda hänseende lämnats institutionen, handhafts med största omsikt och ansvar. Och någon anledning att förvänta sig annat beträffande skogens värdering finnes ej. Då likvisst föreslås att uttryckligen binda skogsvärderingen vid en fast övre gräns, sker detta med tanke på den inverkan det nya kreditföremålets inordnande i institutionens rörelse i annat fall kunde medföra beträffande hypoteksbankens inlåning. Hur man än värnar om skogspanten, kunde måhända ej helt undvikas att hos den obligationsköpande allmänhet, som ej vore fullt insatt i förhållandena, en viss misstro, åtminstone till en början, yppade sig mot belåning av växande skog utan ett redan i författningen uttryckligen fastställt maximum i värdesättningen. Man må visserligen ej överdriva farhågan. Törhända komme den att visa sig alldeles ogrundad. För institutionens verksamhet är emellertid även en mindre rubbning av inlåningsvillkoren en mycket ömtalig sak, varför det ligger vikt uppå att ingenting försummas till förebyggande av en dylik verkan. Framför allt är försiktighet på sin plats, då det gäller en i vårt land ännu oprövd kredit. Från denna synpunkt sett kommer det uppenbarligen att innebära ett kraftigt stöd, om man kan åberopa att vid belåning av skog denna jämte skogsmarken aldrig kan upptas till högre värde än det vid fastighetstaxeringen åsatta, ett värde som sedan gammalt i allmänhetens medvetande framstått såsom den trygga utgångspunkten för bestämmande av all fastighetskredit. Göres denna begränsning, anse vi — men också endast för sådant fall — skogskrediten kun-

na infogas i hypoteksinstitutionens rörelse utan att man behöver hålla den isär från den övriga låneverksamheten och göra en ur andra synpunkter oläglig uppdelning av rörelsen i två skilda genrar.'

Med taxeringsvärdet som maximum, fortsätta de sakkunniga, bleve värderingen i hög grad förenklad. Den komme att bestå i en kontroll av de faktorer, vilka legat till grund för detta värde. En helt ny värdering, jämförlig med en vanlig hypoteksvärdering, behövde ej komma i fråga, och man kunde undvara särskilda för skogen uppställda detaljerade värderingsnormer. Värderingen bleve snabb, enkel, billig och lättfattlig för lånsökanden, vilken härigenom kunde på förhand ungefärligen bedöma den genom skogens medräknande möjliga ökningen i egendomslånen.

Skogens taxeringsvärde, som oftast hölle sig under, i vissa fall betydligt under marknadsvärdet, komme, enligt de sakkunniga, att i allmänhet visa sig godtagbart som belåningsvärde, men det måste dock alltid kontrolleras. Denna kontroll kunde till en viss grad ske på samma sätt som vid belåning av jord, d. v. s. med ledning av förefintliga handlingar, tillgängliga upplysningar och med kännedom om förhållandena på orten. En av taxeringsvärdets faktorer, relativa skogstillgången, förutsatte dock alltid en noggrannare kontroll, med hänsyn framför allt till att avverkning utöver tillväxtförmågan kunde hava ägt rum efter senaste taxering. Såsom en första åtgärd till utronande huru härmed förhölle sig kunde lämpligen ett frågeformulär föreläggas lånsökanden till besvarande. Av principiella skäl och för att utåt giva den nya krediten tillbörlig styrka borde emellertid fasthållas vid att skogen därjämte alltid skulle beses innan lån beviljas. De sakkunniga hava därför i sitt förslag upptagit såsom obligatoriskt villkor för skogslåns beviljande att hypoteksföreningen alltid skall göra sig underrättad om skogstillgången.

Rörande undersökningen av skogstillgången hava de sakkunniga uttalat, att länsskogvaktarna, vilka tämligen regelbundet bereste sina distrikt och som oftast själva verkställde utstämplingarna, i allmänhet hade reda på huruvida skogstillgången sedan nästföregående taxering nämnvärt nedgått, varför ett besked från dem skulle bliva tillfyllest. Där denna väg ej stode öppen, borde, i regel av en hypoteksföreningens värderingsman, på platsen göras en undersökning, som dock icke, liksom en vanlig hypoteksvärdering, behövde innebära en i grunden ny värdering, då det här blott vore fråga om kontroll av viss faktor i taxeringsvärdet, vilket icke finge överskridas.

Kostnad för värderingsman borde, enligt de sakkunniga, uttagas av lånsökanden. De sakkunniga hava emellertid betonat, att en fullständig hypoteksvärdering icke behövde ifrågakomma och att särskilt besök på platsen enkom för nu nämnda ändamål undvekes bl. a. i de fall, där fackman anlidades för uppgörande av avverkningskalkyl.

*Remissyttranden.*

Mot det föreslagna värderingssättet och fastställandet av belåningsmaximum har i allmänhet icke någon erinran gjorts. I ett flertal yttranden framhålles, att man med beaktande av de i allmänhet låga taxeringsvärdena å skogen därigenom får en försiktig grund för belåningen.

Bland dem, som yttrat sig i denna riktning må nämnas styrelsen för Värm-

*lands hypoteksförening*, som anför, att det möjligen kunde anses såsom en brist, att man icke kunde komma till högre belåningsvärde än det ofta relativt låga taxeringsvärdet. Med hänsyn till att taxeringens skogsvärde ingalunda alltid vore ett realisationsvärde utan fastmer ett diskonterat framtidsvärde och med tanke på det osäkerhetsmoment, som alltid i viss mån måste åtfölja en skogsbelåning, torde försiktigheten dock bjuda att nu ej gå längre än de sakkunniga föreslagit; och vore de föreslagna bestämmelserna angående inhämtande av upplysningar om skogstillgången och dess fördelning på olika åldersklasser nödvändiga men också tillräckliga för godkännande av skatte-taxeringen som belåningsgrund.

*Mot* den föreslagna begränsningen i belåningsvärdet uttalar sig *skogsvårdsstyrelsen i Gävleborgs län*, som bl. a. anför:

Skogskrediten komme med en dylik begränsning i många fall icke att medföra de åsyftade fördelarna. Styrelsen åberopade fall, då skog bevisligen sålts till det dubbla taxeringsvärdet. Vid hypoteksvärdering hade hittills icke i författningen föreskrivits någon bestämd maximigräns. Denna frihet borde bibehållas även vid belåning av växande skog. Först då finge föreningen möjlighet att, om ägaren så påfordrade, genom hypoteksvärdering åsätta ett *verkligt* belåningsvärde. Därjämte vunnes den fördelen, att taxeringsvärdena mera kritiskt undersöktes till gagn vid utformningen av en jämnare taxering. En dylik anordning komme förvisso icke att medföra någon misstro hos den obligationsköpande allmänheten.

Utan att vilja ifrågasätta högre belåning än de sakkunniga föreslagit, anser styrelsen för *Mälardalens län* *hypoteksförening* hypoteksvärdering å skogsmarken böra bibehållas även vid skogens belåning och yttrar härutinnan:

*Mot* förslaget att överflytta skogsmarkens värde från jordbruksvärdet till skogsvärdet torde flera invändningar kunna göras, och tillräckliga skäl att frånga den vid taxeringen och hos hypoteksföreningarna tillämpade principen att hänföra skogsmarken till jordbruksvärdet syntes ej föreligga. Enligt förslaget måste ju, då egendom förut vore besvärad av hypotekslån, en omvärdering ske, så att man finge fram ett nytt belåningsvärde för jordbrukslånet, som icke grundade sig på skogens värde. Befunnes då detta nya belåningsvärde så lågt, att 55 % därav understeg kapitalskulden å den förut befintliga belåningen, måste ju denna överskjutande del av samma belåning överflyttas till och uppgå i skogslånet. Denna överflyttning torde emellertid ej kunna ske på annat sätt än genom en omsättning av erforderlig del av den förra skulden till ett nytt lägre jordbrukslån och överskottets uppgående i skogslånet. Löpte då den överflyttade låneandelen med en ränta, som vore lägre än den vid omsättningstillfället för nya lån gällande, komme ju, även om den till lägre jordbrukslån omsatta delen finge behålla samma lägre ränta som förut, i allt fall den överskjutande delen av gamla lånet, som skulle uppgå i skogslånet, att åsamkas den högre räntan, varjämte samma låneandel kunde tänkas komma att drabbas av högre förvaltningsbidrag och högre amortering. En sådan rubbning av redan förefintliga lån skulle undvikas, om man läte jordbrukslånet baseras, såsom nu, på hela markvärdet och satte gränsen för sådant lån till 55 % av jordbruksvärdet eller hypoteksvärderingsvärdet, och i stället motvägde den på hypoteksvärdering grundade för höga jordbelåning, som härvid enligt de sakkunniga skulle uppstå, genom att den växande skogen belånades till lägre procent av skogsvärdet än 55 %. Genom verkställd undersökning av en del fall hade utrönts, att en belåning till 55 % av hypoteksvärderingsvärdet å in-

ägojorden och å taxeringsvärdet för skogsmarken med växande skogen motsvarade 55 % av det vid hypoteksvärdering av hela arealen erhållna markvärdet och 40—45 % av skogsvärdet. Genom den nu framkastade anordningen skulle vinnas förenklingar även i andra avseenden. Styrelsen ville därför föreslå, att jordlån såsom hittills skulle baseras på egendomens hela markvärde, således även på skogsmarkens värde, och att de kunde beviljas intill 55 % av det i taxeringsvärdet redovisade jordbruksvärdet eller det vid hypoteksvärdering funna värdet, samt att skogslån baserades på allenast det i taxeringsvärdet redovisade värdet å växande skog, det s. k. skogsvärdet, och att de kunde beviljas intill en lägre — till 45 föreslagen — procent av skogsbelåningsvärdet i sådana fall, då jordlån å egendomen utlämnats efter hypoteksvärdering, och i övriga fall till 55 % av skogsbelåningsvärdet.

I samma riktning uttalar sig *hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Stockholms län*.

*Hypoteksbankens styrelse* bemöter Mälardprovinsernas hypoteksförening och anför:

Såsom grundläggande för skogsbelåningen syntes de sakkunniga bl. a. anse dels att skogsmark, när skog belånades, ej finge upptagas högre än dess taxeringsvärde, dels ock att någon artskillnad icke finge inläggas mellan skogsbelåningen och institutionens övriga utlåning. Skogsbelåningen måste — även om den krävde en viss större kontrollverksamhet — så att säga växa in i institutionen utan att ens få skenet av en artskild påbyggnad. Man borde icke ens tala om skogslån och jordlån, lika litet som man hittills skilt på åkerlån, ängslån och skogsmarkslån. Det enda, som möjligen kunde sägas, borde bli att en del av lånebeloppet vore baserat på värdet av skogsmarken med den växande skogen — skogsandelen — likasom en annan del vore baserad på inägojorden — om man så ville, kallad jordandelen. Mälardprovinsernas hypoteksförenings förslag syntes avse, att artskillnad skulle göras mellan »skogslån» och »jordlån». Blotta införandet av dessa benämningar i författningen måste emellertid vara ägnat att framhäva skogsbelåningen på ett sätt, som kunde bliva ödesdigert för uppskattningen av kreditvärdigheten hos bankens obligationer. Bankstyrelsen ville bestämt avstyrka föreningens ändringsförslag, som syntes i avsevärd grad vara byggt på en oriktig bedömning av innebörden i sakkunnigförslaget. Föreningens förslag innebure nämligen, att hypoteksvärdering — även vid skogsbelåning — skulle omfatta jämväl skogsmarken, varemot bankstyrelsen i likhet med de sakkunniga ansåge det vara en kardinalpunkt i deras förslag, att så icke finge ske. Föreningen ville visserligen i detta sammanhang sänka skogsbelåningsprocenten, men bankstyrelsen ansåge frågan även i den formen allt för litet utredd till sina konsekvenser.

Rörande *kontrollen av taxeringsvärdet* anför *Sveriges skogsägareförbund*:

Förbundet ansåge, att taxeringsvärdena i princip borde godkännas som belåningsvärden även för skogen, men ville samtidigt, i motsats till kommittén, göra gällande, att de nuvarande skogsvärdena i allmänhet voro något för höga. Vid taxeringens genomförande 1928 upptogos rotvärdena fullt i nivå, stundom till och med över då gällande virkespriser. Taxeringen kunde sägas ha ägt rum till dåvarande marknads högsta prisläge. Under de år, som sedan förflutit, hade priserna för timmer, furupappersved, brännved och diverse specialsortiment fallit. Taxeringsvärdena å skogen låge därför numera i allmänhet över marknadsvärdet. Huru utvecklingen inom den närmaste framtiden kunde komma att te sig, vore vanskligt att säga. Ännu skönjdes emellertid inga tecken till förbättring av virkespriserna, snarare gjorde sig en fortsatt avmatt-

ning gällande. Vid sådant förhållande syntes det måhända vara något djärvt att utan justering använda 1928 års taxeringsvärden som belåningsvärden för skogen. Förslaget att kontrollen skulle ske i form av en förfrågan hos länsskogvaktaren i orten, ansåge förbundet ej lämpligt. Även om dessa tjänstemän i allmänhet finge anses besitta en rätt god lokalkännedom, torde denna dock ej vara tillräcklig för att göra dem kompetenta att utan undersökning på ort och ställe bedöma, om en fastighets taxeringsvärde å skogen lämpligen borde kunna användas som belåningsvärde. Det syntes vara allt för lättvindigt att grunda skogskrediten enbart på skrivbordsutlåtanden av personer, som i övrigt alls ej hade med hypoteksinstitutionen att göra eller stode i ansvar gent emot denna.

I samma fråga framhåller *svenska fondhandlareföreningen*, att det syntes lämpligast, det kreditbeloppen fastställdes allenast å syneförrättning i varje särskilt fall, genom försorg av hypoteksföreningen och icke alternativt jämväl med ledning huvudsakligen av egendomens bevillningstaxering, då egendomsvärdet av skilda orsaker kunde hava undergått avsevärda förändringar efter det taxering senast skedde och säker kännedom därom icke utan dylik förrättning torde kunna erhållas.

Beträffande medverkan av länsskogvaktare har erinring gjorts från tre håll. — *Skogsvårdsstyrelsen i Värmlands län* förklarar det sålunda mindre lämpligt att inhämta ifrågavarande uppgifter från den med skogsägarna intimt samarbetande underordnade personalen, utan borde hypoteksföreningen vända sig till skogsvårdsstyrelser såsom officiell institution. I de flesta fall torde visserligen länsskogvaktarens rapport bliva grundläggande för styrelsens uttalande, men den av styrelsen föreslagna anordningen innebure ur psykologisk synpunkt ett beaktansvärt säkerhetsmoment samtidigt som den underordnade tjänstemannen undginge att synligt ställas i en för hans framtida skogsvårdsverksamhet möjligen mindre fördelaktig ställning till vederbörande skogsägare. — *Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund* förklarar sig anse det riktigt att värderingen i första hand toge sikte på en undersökning av taxeringsvärdet och att detta, när så kunde ske, lades som övre gräns för belåningsvärdet. Hur värderingen borde utföras, vore tydligen en sak som långivarna själva ägde bestämma. Centralrådet kunde dock ej anse lämpligt, att länsskogvaktaren anlätades på det föreslagna sättet. Deras tjänsteutövning krävde redan nu takt och skicklighet och ställde stora krav på karaktär och omdöme. Att ytterligare belasta dem med sådana ömtåliga uppdrag, som ägde samband med lånevärderingar, syntes ej riktigt. Centralrådet ansåg därför, att värderingarna borde omhänderhavas av hypoteksföreningarnas skogligt utbildade personer utom skogsvårdsstyrelsernas tjänst. — Liknande uttalande rörande medverkan av länsskogvaktare har gjorts av *hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Jämtlands län*.

Såväl till undvikande av risker som ock med hänsyn till hypoteksbankens obligationer är det av vikt att den tillåtna gränsen vid belåningsvärdets fastställande bestämmes efter försiktiga grunder, i synnerhet då det gäller en ännu oprövd låneverksamhet med ett kreditföremål av den art, varom här

*Departementsschefen.*

är fråga. Jag delar därför de sakkunnigas uppfattning att belåningsvärdet å skogsmark och skog ej bör få överskrida de därå vid senaste fastighets-taxering beräknade värdena. Olägenheter av den art, styrelsen för Mälarprouvinsernas hypoteksförening framhållit, torde icke uppkomma. Är egendom förut belånad efter hypoteksvärdering, då ökning i lånet genom skogens in-räkande i egendomsvärdet begäres, tarvas icke någon omvärdering, enär av hypoteksvärderingsinstrumentet framgår det värde, till vilket skogsmarken uppskattats. Likaså betingas ej av sakkunnigförslaget någon omsättning av äldre lån. Bestämmelserna om skogsmarkens värdering utgöra endast ett led i beräkningen av högsta tillåtna belåningsvärdet för egendomen, men det har ej varit avsett att därför utmärka det på skogsmarken och skogen belöpande kreditbeloppet såsom ett särskilt lån. Det torde för övrigt vara principiellt oriktigt att för fastställande av belåningsvärdet använda en metod, varigenom värdet når en icke önskad storlek, och att sedan söka motverka denna olägenhet genom en för olika fall ojämnt verkande procentuell begränsning av belåningen.

Då taxeringsvärdet gjorts till maximum för belåningsvärdet å skogsmark och skog, skulle enligt de sakkunniga en fullständig hypoteksvärdering ej bliva under alla förhållanden nödvändig, utan det har räknats med att belåningsvärdet i allmänhet kunde fastställas efter en kontroll av de faktorer, vilka tillsammans grunda taxeringsvärdet. Dessa faktorer äro markens areal och bonitet samt virkets rotpris och relativa skogstillgången. Till en viss grad kan denna kontroll ske utan undersökning på marken, men uppenbarligen fordrar, såsom de sakkunniga förutsatt, särskilt bedömandet av relativa skogstillgången, att skogen besetts. De sakkunniga hava härutinnan föreslagit en obligatorisk föreskrift ävensom att hypoteksvärdering å marken måste ske, om värdet finnes hava nedgått efter senaste taxering. Däremot hava de ej ansett det böra i författning föreskrivas huru hypoteksföreningarna skola åstadkomma den stadgade undersökningen å marken. Det synes icke heller mig lämpligt att härom inrycka bestämmelser i författningen, utan det torde böra ankomma på vederbörande inom hypoteksinstitutionen att ordna frågan.

Emellertid hava de sakkunniga förslagsvis omnämmt huru man för olika fall skulle kunna gå till väga för att ernå kontroll å skogstillgången och därvid bl. a. tänkt sig viss direkt medverkan av länsskogvaktarna. De härutinnan framställda erinringarna synas mig i viss mån befogade. Det torde sålunda bliva beroende på skogsvårdsstyrelsens prövning om och i så fall under vilka former den vill lämna sitt biträde för upplysningar om eventuella förändringar i skogstillgången. Något åliggande för styrelsen kan givetvis ej komma i fråga. Under alla förhållanden ligger det i hypoteksföreningarnas intresse att hava till sitt förfogande skogligt erfarna värderingsmän, vilka kunna, där så erfordras, företaga den undersökning, varom nu är fråga.

**Skogsvårdets säkerställande.**

Jag övergår nu till den onekligen viktigaste punkten i skogsbelåningsfrågan, den som berör själva grundorsaken till att kredit hittills ej lämnats å skog, nämligen hur skogen må kunna göras till en för kreditgivaren så betryggande säkerhetstillgång, att densamma kan läggas till grund för primär kredit.

I denna fråga hava de sakkunniga till en början betonat, att fordringarna måste ställas mycket högt, icke minst med hänsyn till att skogen skulle bliva del av underlaget för hypoteksbankens obligationer. Skogen måste då göras till vad jorden nu vore — en i möjligaste mån »oförstörbar» pant. Efter att hava (sid. 41—44) närmare motiverat varför nu tillgängliga civila rättsmedel och skogsvårdslagen ej lämnade kreditgivaren erforderlig säkerhet, hava de sakkunniga förordat den anordningen, att skogsägaren-låntagaren förbinder sig att på visst sätt reglera skogshushållningen och att denna reglering genom särskilda åtgärder beredes vissa för kreditgivaren betryggande rättsverkningar. Rörande skogshushållningens ordnande hava de sakkunniga betonat, att visserligen ett visst band på låntagaren ej kunde undvikas, men att det under alla förhållanden borde ses till att hans handlingsfrihet ej onödigtvis beskures, samt härom yttrat:

'Går det hela i stort sett ej ut på annat än att ägaren är skyldig sköta skogen på ett ändamålsenligt vis, vilket — rätt sett — överensstämmer med hans eget intresse, men i övrigt får själv och efter eget bedömande handhava sitt skogsbruk, bör det ej falla sig svårt eller motbjudande för låntagaren att foga sig i de med lånet förknippade villkoren. Vad de åsyfta är ej annat än vad skogsägarna redan nu i stor utsträckning alldeles frivilligt iakttaga, därför att de funnit det med egen fördel förenligt. Alltmer vanligt har det ock blivit att anlita skogsvårdsstyrelserna för utstämpling eller anvisning för avverkning, ja, i vissa orter förekommer i allmogenkogarna knappast någon avverkning till avsalu utan efter dylik utstämpling. Det är till och med ej sällsynt, att skogsägare lägga hela skötseln av sin skog i händerna på skogsvårdsstyrelsens tjänstemän. Varken det ena eller andra bör dock uppställas såsom obligatoriskt villkor för skogslån. Givetvis kan det av flera skäl vara lämpligt och för kreditgivaren lugnande att avverkningen sker efter utstämpling eller anvisning av dylik tjänsteman. Sannolikt komma ock låntagarna i allmänhet att självmant förfara på detta sätt och även att, om så önskas, frivilligt förbinda sig därtill. Men något allmänt tvång bör icke gälla. Det är oss främmande att vilja införa någon sorts förmynderskap eller att frånhända ägaren förvaltningen av skogen. Därför har ej heller ansetts lämpligt eller ens nödigt att stadga bokföring över avverkningarna eller anmälningskyldighet rörande desamma. Ägaren bör, om han så vill, bibehållas i sin rätt att, utan att behöva för granskning och godkännande redogöra för tillämnade åtgärder, själva avgöra hur han i detalj vill planera och utföra avverkningarna. Endast att han vidmakthåller skogen, men detta bör å andra sidan strängt iakttagas.'

Angående formen för skogshushållningens reglerande hava de sakkunniga uttalat, att allt efter förhållandena olika tillvägagångssätt med mer eller

**Reglering  
av skogs-  
hushåll-  
ningen.**

*De sakkunniga.*

mindre detaljerade föreskrifter kunde tänkas och att hypoteksföreningarna borde lämnas fria händer att själva bedöma vad de härutinnan ansåge behöfligt. De sakkunniga hava dock angivit vissa allmänna riktlinjer och därvid särskilt fäst uppmärksamheten på att skogsägarens handlingsfrihet ej onödigtvis klavbindes. Härom hava de yttrat:

'Erfarenheten kommer helt säkert att visa, att man i de allra flesta fall kan ordna det mycket enkelt och utan över hövan detaljerade regler. Framför allt får ej en nitisk försiktighet sträckas därhän, att ägaren berövas tillgång till husbehovsvirke eller förhindras vidtaga i beståndsvårdens intresse erforderliga gallringar eller önskvärda föryngringshuggningar. Man bör ej obehöfligen fastlåsa avveknungen vid viss norm eller plan, utan bestämmelserna skola lämna rum för anpassning efter olika situationer. Det bör bland annat så ordnas, att utan säkerhetens äventyrande ägaren får möjlighet på en gång göra större avverkning, där detta ur skogsvårdssynpunkt är nödigt eller lämpligt. Med ett ord, ägarens rätt att nyttja skogen får ej av överdriven ängslan för tillfälliga fluktuationer i skogsvårdets storlek så kringskäras, att man dy-medelst motverkar en god och ekonomisk skogsvård. Därmed vore en av kreditens viktigaste uppgifter förfelad. Det kan heller icke komma i fråga att i lag ställa särskilt stöd till förfogande för en dylik avverkningsbegränsning.'

De sakkunniga hava dessutom (sid. 49—54) förslagsvis omnämmt några sätt att reglera skogshushållningen. Beträffande skogar, vilka i avseende å beståndsåldrarnas fördelning äro något så när normalt sammansatta, hava de tänkt sig en bestämmelse om avveknungen kunna såsom huvudregel innehålla att avverkningarna skola ske enligt grunderna för god skogsvård med tillägg eventuellt av en föreskrift om fördelning av gallringsuttagen, exempelvis att högst 20 % av arealen må årligen genomgärras med rätt för ägaren att, om gallring vissa år ej verkställas, i efterskott få uttaga det besparade. Såsom ett tillskott av trygghet kunde bestämmas, att avverkning skulle ske efter utstämpling eller anvisning genom skogsvårdsstyrelsens försorg, varigenom kontrollen underlättades och uppsikten över årets avverkningar kunde utan extra tids-spillan ske i samband med utstämpling eller anvisning för nästa års utdrivning. Att göra utstämpling eller anvisning till ett under alla förhållanden ofrånkomligt villkor hava de sakkunniga dock ansett olämpligt med tanke särskilt på skogar under egen forstlig förvaltning.

Beträffande mera ojämnt sammansatta skogar hava de sakkunniga ansett ändamålsenligt, att i avverkningsbestämmelserna föreskrives visst maximum för den kubikmassa, som får årligen uttagas, eventuellt även att i stora drag anges i vad mån föryngringshuggningar av skilda slag må företagas. I dylik föreskrift borde jämkningar kunna företagas och även tillfälliga avvikelser tillåtas. En föreskrift av nu nämnt slag krävde, enligt de sakkunniga, en närmare undersökning av skogens avverkningskapacitet, och denna kunde lämpligen på begäran av skogsägaren verkställas genom skogsvårdsstyrelsens försorg. Beträffande mindre avsevärda skogar torde en okulärbesiktning av länsskogvaktare vara för ändamålet tillfyllest, men eljest torde kunna förväntas, att uppdraget överlämnades exempelvis åt någon assistent inom styrelsen, där sådan funnes. I sista hand stode alltid den möjligheten öppen att lämna uppdraget åt någon särskilt anlitad fackman eller skogsbyrå.

Slutligen hava de sakkunniga omnämnt ett tredje sätt för avverkningens reglerande, nämligen genom en fullständig hushållningsplan. Det skulle emellertid, framhålla de sakkunniga, vara synnerligen olämpligt att för beviljande av lån påfordra upprättande av en dylik. Dess uppgörande vore kostsamt, och man finge räkna med att en dyrbar revision av planen bleve nödvändig vart tionde år. Dessutom skulle låntagaren över hövan klavbindas. Hushållningsplan syntes därför böra läggas till grund för långivningen endast då ägaren, oberoende därav, ändock ämnade anskaffa en detaljerad plan eller redan i sitt skogsbruk följde sådan.

Emot förslaget att göra långivningen beroende av att skogshushållningen regleras har i allmänhet erinran ej gjorts. — Bland dem som tillstyrkt förslaget må nämnas *Sveriges skogsägareförbund*. Förbundet, som förklarar sin granskning endast avse att utreda i vad mån förslaget finge anses lämpligt och tillfredsställande för låntagarnas vidkommande, anför i nu förevarande hänseende, att det vore givet, att låntagaren, om han överhuvudtaget ville använda denna billiga kreditform, måste foga sig efter vissa till långgivarens skyddande uppställda säkerhetsföreskrifter. Beträffande arten av dessa föreskrifter gäve förslaget knappast anledning till erinran. Det innebure ju i huvudsak intet annat, än att den belånade skogen skulle bibehållas i kontinuerlig produktion, vilket med hänsyn till långgivaren vore absolut nödvändigt. Emellertid skulle det ju ankomma på hypoteksföreningarna att formulera avverkningsföreskrifterna i låneavtalen. Mycket berodde alltså på huru dessa komme att tillämpa de av de sakkunniga angivna grundläggande principerna. Skogsägaren finge emellertid städe tillfälle att själv föra sin talan vid förhandlingarna om låneavtalet. Funne han de av föreningen föreslagna restriktionerna för hårda, stode det ju honom alltid öppet att avstå från primärkreditens utsträckande till skogsvärdet.

*Remissyttrandet.*

*Mot* förslaget i denna del yttra sig styrelserna för Östgöta och Örebro läns hypoteksföreningar och hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Östergötlands län.

Styrelsen för *Östgöta hypoteksförening* framhåller, att kreditgivningen skulle enligt de sakkunnigas förslag bliva komplicerad, att lång tid skulle åtgå innan ett lån kunde utlämnas, att de för låns beviljande uppställda villkoren med därmed förenade kostnader och bundenhet för låntagarna hotade att borteliminera den i utsikt ställda fördelen, samt att kontrollen över skogshushållningsreglerna säkerligen skulle mången gång till sin effekt komma för sent och inveckla hypoteksföreningarna i vittutseende processer. Styrelsen, som vore övertygad om behovet av en utvidgad kreditgivning, ansåge sig på anförda skäl ej kunna tillstyrka förslaget, utan ville för sin del föreslå, att utan införande av särskild kontroll å skogshushållningen lån i stället kunde beviljas upp till 60 % av det taxerade jordbruksvärdet med frånräknande av skogsarealen samt 30 % å skogsarealens och skogens taxeringsvärde. — Samma förslag framföres av *hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Östergötlands län*, endast med den avvi-

kelsen att skogsmarken och skogen borde få belånas upp till 55 % av deras taxeringsvärde, i det fall att lånsökanden underkastade sig de i sakkunnigförslaget uppställda villkoren och bestämmelserna.

*Styrelsen för Örebro läns hypoteksförening* andrager, att skogsbelåningen skulle bli förenad med många kostnader dels till hypoteksföreningen, dels för kontroll å skogen, dels ock för brandförsäkring. Kostnaderna skulle bli så mycket kännbarare, som skogens taxeringsvärde vanligen vore jämförelsevis lågt, så att skogslånen ej bleve så stora. Då dessutom samarbetet med skogsvårdsstyrelsen för tillsynen över skogshushållningen kunde giva anledning till avsevärda meningsskiljaktigheter, avstyrktes förslaget. — Domänintendenten Gunnar Pettersson, som jämte ytterligare en ledamot reserverat sig mot styrelsens yttrande, tillstyrker förslaget och anför, att lånekostnaderna icke behöfve uppgå till sådana belopp att ensamt de behöfve motivera ett avstyrkande och att meningsskiljaktigheter av angiven art icke behöfve ifrågakomma.

*Skogsvårdsstyrelsen i Kalmar läns norra landstingsområde*, som funnit de sakkunnigas utredning klarläggande och tillfredsställande samt deras förslag utgöra en framkomlig väg och ur skoglig synpunkt beaktansvärd, framhåller emellertid med hänsyn till rådande förhållanden inom dess verksamhetsområde att den på föreslaget sätt ökade kreditmöjligheten säkerligen skulle bli av mindre betydelse för den enskilde skogsägaren och att en höjning av maximigränsen till förslagsbevis 60 % i nu rådande creditsystem syntes vara ett enklare och lämpligare förslag för ordnandet av den primära jordbruks- och skogskrediten.

I anledning av det yttrande, som avgivits av Östgöta hypoteksförenings styrelse, har *hypoteksbankens styrelse* förklarat, att den bestämt avstyrkte en höjning av belåningsgränsen utöver vad som föreslagits, att styrelsen icke funnit övertygande skäl anförda för att kontroll kunde helt undvaras vid en lägre belåning av skogen än de sakkunniga föreslagit samt att de av föreningen befarade formella och kamerala svårigheterna syntes i hög grad överdrivna.

Rörande *formen för skogshushållningens reglering* hava följande erinringar gjorts:

*Skogsvårdsstyrelsen i Västernorrlands län*: En bestämmelse om att avverkningarna skulle ske efter grunderna för god skogsvård vore alltför vag. Även bland fackutbildade skogsmän rådde stora meningsskiljaktigheter ifråga om skogsskötseln. Då närmare bestämmelser om avverkningen icke meddelats, vore det därför av största vikt, att bland villkoren för lån inrymdes föreskrift om skyldighet för låntagaren att anlita skogsvårdsstyrelsens biträde för utsyning av all skog till avsalu och att vid avverkning av sålunda utstämplad skog kvarlämna skogsvårdsstyrelsens stämplingsmärke å stubbar. Därmed vunnas bl. a. att hypoteksföreningen och skogsvårdsstyrelsen erhöle tillförlitliga och detaljerade uppgifter om mängden och beskaffenheten av utsynad skog, att kontrollen över årets avverkningar kunde ske i samband med utstämpling eller anvisning för ett kommande års utdrivning och att bevisskyldigheten genom det kvarlämnade stämplingsmärket underlättades vid förekommande tvister ifråga om avverknings laglighet.

*Skogsvårdsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län*: Utstämpling eller anvisning borde bli obligatoriska och skogsvårdsstyrelserna skulle hava författningsenligt åliggande att verkställa dessa åtgärder.

*Skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län:* Vid avverkningsförbuds utfärdande stadgades, att skog därefter ej finge avverkas för avsalu annat än efter skogsvårdsstyrelsens tillstånd. I regel skulle sådant tillstånd föregås av stämpling genom styrelsens försorg. Det syntes att, då skogen skulle utgöra säkerhet för lån, borde styrelsens tillstånd för avverkning till avsalu vara ännu mera påkallat. Mot en sådan bestämmelse torde icke heller låntagaren kunna göra någon befogad invändning. Lånade man pengar med skogen som säkerhet, finge det väl anses som en rimlig fordran, att bestämmandet om avverkningen lades i taka händer.

*Skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens län* framhåller lämpligheten av att genom skogsvårdsstyrelsens försorg verkställes utstämpling eller anvisning. Styrelsen borde dock äga att för särskilt fall medgiva undantag från denna regel.

*Styrelsen för Värmlands hypoteksförening:* Det syntes uppenbart, att avverkning under den tid skogen erfordrades som lånesäkerhet icke borde få ske annorledes än efter utsyning av vederbörande skogsvårdsstyrelse (för skogar med forstlig förvaltning möjligen efter anvisning av skogsvårdsstyrelsen), men det torde vara lämpligare att denna föreskrift fastställdes av skogsvårdsstyrelsen än att den fixerades i lag. Det vore nämligen att anse såsom en given förtjänst hos förslaget, att ej i författningarna intagits ingående föreskrifter om de bestämmelser, som av skogsvårdsstyrelsen skulle fastställas för begränsande av skogens avverkning. I brist på erfarenhet vore det givetvis lämpligast att överlämna åt hypoteksföreningarnas styrelser att i samband med vederbörande skogsvårdsstyrelser från fall till fall träffa avgöranden om den erforderliga avverkningsbegränsningen.

*Skogsvårdsstyrelsen i Jämtlands län:* En besiktning och undersökning av skogen genom någon skogsvårdsstyrelsens tjänsteman vore ofrånkomlig, innan styrelsen föreskreve att den inskränkning i avverkningen, som markägaren medgivit, skulle vara gällande. Möjligheten till skogsbelåning borde i större omfattning än förslaget innebure komma skogen till gagn. Tjänstemannen, som verkställde undersökningen, hade att förvissa sig om huru inskränkningar i avverkningen rätteligen borde göras, och borde därjämte uttala sin åsikt, huruvida blivande avverkningar borde ske efter utsyning genom skogsvårdsstyrelsen, som sedan därom bestämde. Man borde ju kunna fordra en bättre skogsvård å belånade fastigheter än å andra, och då kunde styrelsen för sin del icke vara nöjd med att markägaren medgivit och blivit ålagd viss inskränkning i avverkningen, utan det måste särskilt tillses, att skogsbeståndens och skogsmarkens resurser för ernående av högre, ja, den högsta möjliga tillväxt och värdestegring utnyttjades. Exempelvis kunde nämnas, att markägarna i Jämtlands län behöfve en kraftig påstötning att rensa sina avverkningstrakter och gallra sina snårskogs- och ungskogsbestånd. Det borde därför i lagen inrymmas befogenhet för skogsvårdsstyrelsen *dels* att, där så prövades nödigt, bestämma att utsyning å fastigheten skulle ske genom skogsvårdsstyrelsens försorg på villkor, som eljest vore av styrelsen fastställda, *dels ock* att lämna nödiga föreskrifter rörande markens och yngre skogsbeståndens behandling för ernående av ökad tillväxt.

*Skogsvårdsstyrelsen i Östergötlands län:* Om årliga besiktningar skulle verkställas å alla skogsbelånade fastigheter, kunde detta komma att medföra ganska stor ökning av länsskogvaktarnas resor med åtföljande förhöjning av kostnaderna. Vissa svårigheter vore även förenade med att efter en avverkning kontrollera dennas kvantitet. För nedbringande av kontrollkostnaderna genom onödiggörande av årliga besök och för kontrollens säkerställande vore det ett ganska säkert medel, om låntagaren ålades obligatorisk anmälningsplikt och av skogsvårdsstyrelse godkänd stämpling före varje tilltänkt saluavverkning. Bestämmelse om stämpling genom skogsvårdsstyrelsens försorg borde inryckas i lagtexten.

*Skogsvårdsstyrelsen i Kalmar läns norra landstingsområde* ifrågasätter även, att bestämmelser borde inryckas om anmälningssplikt för tilltänkta avverkningsgar och deras bedrivande endast efter av skogsvårdsstyrelsen utförd eller godkänd stämpling.

*Skogsvårdsstyrelsen i Älvsborgs län:* Beträffande skog, som ej blivit föremål för en av skogsvårdsstyrelsen godkänd utstämpling, borde långgivaren säkerställa sina intressen genom att fordra, att avverkningsförbud meddelades. Ett sådant förbud, tillkommet i fullt samförstånd mellan långgivare och lantagare, kunde modereras exempelvis så att rätt till nödig husbehovsavverkning medgäves utan föregående utstämpling.

*Skogsvårdsstyrelsen i Jönköpings län:* Såsom underlag för uppsiktsverksamheten krävde styrelsen, att belånad skog ställdes under uthålligt bruk. Det vore sålunda nödvändigt att en avverkningsplan uppgjordes, varvid fastställdes vad som ungefärligen borde och kunde uttagas inom vissa femårsperioder. För att möjliggöra för lantagaren önskvärda jämkningar i planen borde ett smidigt rapportsystem upprättas mellan långgivaren och skogsvårdsstyrelsen. Upprättande av hushållningsplan komme visserligen att medföra högre kostnad, men fördelarna av en sådan uppvägs denna uppoffring. Skogsbelåningen finge ju dessutom sin egentliga betydelse beträffande större skogar.

*Centralstyrelsen för skogsvårdsstyrelsernas förbund:* De sakkunnigas strävanden att åstadkomma möjligast enkla och billiga förfaringssätt vid låne- transaktionerna och att lämna lantagaren största frihet i fråga om disponerandet av skogen voro för visso erkännansvärda. Centralrådet hade dock en känsla av att de sakkunniga gått väl långt i detta syfte. Det vore visserligen alldeles riktigt, som de sakkunniga förutsatt, att lånevillkoren formulerades så att deras tillämpning ej komme att strida mot en ekonomisk skogsvård, men det vore samtidigt nödvändigt, att villkoren ej vore så vaga, att vida möjligheter till olika tolkning föreläge i fråga om huruvida desamma blivit överträdda, varigenom tvister kunde uppstå. Det allmänt formulerade villkoret, att avverkningsgar skulle ske enligt grunderna för god skogsvård, vore ej tillfyllest som säkerhetskrav i nu berörda hänseende. Vad som menades med god skogsvård vore nämligen, även fackmän emellan, synnerligen diskutabelt. Det syntes därför nödvändigt, att i lånehandlingarna angåves den kubikmassa, som för år eller kortare perioder av år finge uttagas ur skogen. Bestämmandet av denna avverkningskvantitet borde i flertalet fall kunna utrönas genom jämförelsevis enkla taxeringsmetoder. Den grannliga uppgift taxering i nu ifrågavarande syfte i varje fall bleve, syntes dock böra läggas i händerna på personer i mera auktoritativ ställning än länsskogvaktarna. Kostnaderna bleve härigenom större, men — då centralrådet utgick ifrån att skogsbelåning ej bleve tillämpad beträffande mycket små egendomar — sannolikt överkomliga. Centralrådet ansåge även att som allmän regel borde gälla, att utsynning eller anvisning skulle ske, även om i vissa fall undantag därifrån borde kunna göras, där nämligen egendomarna redan voro underkastade ordnad skoglig förvaltning.

*Skogsvårdsstyrelsen i Västmanlands län och hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Jämtlands län* hava även ifrågasatt, huruvida icke bestämmelse om maximum för avverkningen under viss tidsperiod bleve nödvändig.

Slutligen må nämnas, att styrelsen för *Smålands hypoteksförening* och *hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Kronobergs län* betonat nödvändigheten av att avverkningsbestämmelserna från början föresloges från sakkunnigt håll, lämpligen vederbörande länsjägmästare.

*Departement-  
schefen.*

Med de anspråk, vilka måste uppställas på det som skall utgöra säkerhet för fast primärkredit, bliva uppenbarligen särskilda åtgärder nödvändiga till

befästade av skogens värde som pant. Sådana åtgärder kunna ej undgås genom att, såsom från ett par håll föreslagits, bestämma lägre belåningsgräns å skogsvärdet. Man kommer dock icke ifrån att det värde, som, låt vara efter en försiktig grund, belånas, dock är en osäker panttillgång, och primärkredit får icke grundas å sådana värden. Skogskreditens praktiska betydelse skulle även, ordnad efter sistnämnda linje, bliva ringa, framför allt på den grund att fastigheter med avsevärd skogstillgång därigenom säkerligen bleve uteslutna från krediten. Om t. ex. belåningsgränsen för skogsmark och skog bestämdes till 30 %, skulle detta beträffande en skogsfastighet kunna innebära att vederbörande egendoms förutvarande belåning intill 50 % av jordvärdet kunde utökas till 100 % eller mera av samma värde, vilket — utan att fastigheten tillfördes ökad kreditvärdighet — vore orimligt och helt visst ej heller skulle i praktiken tillåtas.

Det blir således nödvändigt att reglera skogshushållningen å belånad skog. Ett visst band kommer härigenom att läggas på skogsägaren. Men häremot torde rimligen icke i och för sig kunna med fog göras någon invändning. Den, som vill belåna ett eljest så ovisst kreditvärde som skogen, måste naturligen finna sig i en viss begränsning i sin fria disposition av panten. Det gäller blott att ej binda hans händer mer än som är nödigt. De sakkunniga hava i de förslagsvis omnämnda tillvägagångssätten för reglerande av skogshushållningen strävat efter enkla och billiga samt för skogsägaren så litet som möjligt tryckande former. Från en del håll har erinrats, att de sakkunniga gått väl långt i denna sin strävan. Bland annat har framhållits vikten av att avverkning till avsalu sker efter utstämpling eller anvisning genom skogsvårdsstyrelsens försorg, och i vissa yttranden har maximering av avverkningen ansetts nödvändig. En bestämmelse om utstämpling eller anvisning synes mig visserligen utgöra ett värdefullt tillskott i creditsäkerheten samtidigt som kontrollen därmed i viss mån skulle underlättas och överavverkning — åtminstone i de fall då utstämpling föreskrivits — bleve lättare påvisbar. Emellertid är det uppenbart olämpligt att fixera formen för skogshushållningens reglerande. Förhållandena kunna gestalta sig olika från fall till fall, och erfarenheten torde giva bästa ledningen för en ur olika synpunkter tillfredsställande lösning. Åt hypoteksföreningen bör därför lämnas att, efter verkställd undersökning, i varje särskilt fall bedöma vilket tillvägagångssätt bör anlitas. Då möjligheten till effektiv uppsikt blir beroende av avverkningsbestämme- lsernas innehåll, bör emellertid även den övervakande myndigheten beredas medinflytande vid frågans avgörande.

Jag tillåter mig i detta sammanhang beröra frågan om lånekostnaderna vid skogsbelåning. Det torde icke kunna undvikas, att skogskrediten kommer att tarva vissa utgifter utöver vad jordbelåning betingar, men frågan får naturligtvis ej ordnas på ett sådant sätt, att de åsyftade, med primärkredit i övrigt förenade fördelarna neutraliseras av dryga låneutgifter. Såsom de sakkunniga tänkt sig frågan löst, synas emellertid kostnaderna komma att hålla sig inom en synnerligen måttlig ram och bliva lätt överkomliga. Engångsutgifter vid sökande av lån skulle kunna ifrågakomma för värdering och för bedöman-

de av skogens avverkningskapacitet. Därest undersökning måste verkställas i det senare hänseendet och utföres av fackligt utbildad person, skulle emellertid särskild kostnad för värdering undvikas. I annat fall kunde visserligen värderingen betinga ett besök på platsen enkom för bedömning av skogstillgången, men denna förrättning skulle bli enklare än den hypoteksvärdering, som nu verkställas vid jordbelåning. Vad de årliga låneutgifterna beträffar, innebär sakkunnigförslaget att skogen skulle kunna belånas på samma villkor som gälla för andra hypotekslån med tillägg för övervakningskostnader. Även om man utgår ifrån att full ersättning skall utgå för övervakningen, blir denna kostnad med den av de sakkunniga föreslagna formen för övervakningen endast ett proportionellt obetydligt tillägg till annuiteterna, förutsatt att det icke är fråga om mycket små skogar. Men sådana skogar hava å andra sidan ur säkerhetssynpunkt med skäl icke ansetts böra överhuvud göras till föremål för skogskredit. Det torde sålunda icke kunna riktas vägande anmärkning i avseende å de lånekostnader, som betingas av den föreslagna formen för skogskreditens ordnande.

**Avverkningsföreskrift.**

*De sakkunniga.*

För att betrygga efterlevnaden av den skogshushållning, som skogsägaren skulle för erhållande av skogskredit förbinda sig att iakttaga, hava de sakkunniga, såsom jag tidigare nämnt, föreslagit, att de härutinnan avtalade bestämmelsernas giltighet skulle befästas genom en av skogsvårdsstyrelsen meddelad föreskrift. Denna skulle bli gällande även mot ny ägare. Uppsikt över dess efterlevnad skulle utövas av skogsvårdsstyrelsen mot ersättning efter grunder, som styrelsen fastställde. Överträdelse av föreskrift skulle i stort likställas med avverkning i strid mot föreskrift, meddelad enligt skogsvårdslagen. Motiven till förslaget återfinnas å sid. 54—60 och 87—90 i betänkandet.

De sakkunniga hava till en början upptagit till behandling frågan om sättet för övervakningens ordnande. Härom anföra de bl. a. följande:

'Att för ändamålet skapa en särskild övervakningsorganisation skulle ställa sig allt för dyrbart, varjämte en dylik ändock ej torde kunna fungera på ett fullt tillförlitligt sätt. I Norge och även i Finland har man haft erfarenhet om svagheterna i en dylik på enskild väg anordnad övervakning. Lyckligtvis hava vi redan i vårt land en väl utvecklad uppsikt över de enskilda skogarna i den verksamhet skogsvårdsstyrelserna utöva. Uppsikten i fråga handhaves närmast av länsskogvaktarna, vilka med vissa tidsintervaller besiktiga varje skogsfastighet inom sina distrikt och genom sina förrättningsresor i övrigt stå i nära kontakt med orsbefolkningen. I allmänhet få de mycket snabbt kännedom om tillärdade eller pågående avverkningar. Att på annan väg få till stånd en lika god övervakning är otänkbart, och vi hava därför i ett samarbete med skogsvårdsstyrelserna sett en förutsättning, utan vilken en primär skogsbelåning svårliken lär kunna praktiskt genomföras i vårt land. De belånade skogarna komma ju i alla händelser att, liksom andra, alltså förbli under skogsvårdsstyrelsernas uppsikt, och redan med denna, alltså utan tidsspillan och besvär, vore det mesta nått av den övervakning, varom här är fråga. Vad därutöver må erfordras, synes kunna inskränkas till något jämförelsevis obetydligt. Det föreligger så till vida mindre anledning att befara

överavverkning å belånade skogar, då handlingen, i motsats mot vad i allmänhet eljest är fallet, bleve förenad med ansvarspåföljd, oberoende av om ett skogsvårdsstyrelsens ingripande föregått. Den beträffande belånad skog meddelade föreskriften blir i sin återhållande verkan jämförlig med ett avverkningsförbud, och det torde vara sällsynt att ett sådant trotsas. Vad här skulle utöver den vanliga uppsikten böra tillkomma är, att länsskogvaktaren vid årlig inspektion ungefärligen bedömer omfattningen av den tilländalupna säsongens avverkningar. Då i regel utdrivning till avsalu sker efter utstämpling av länsskogvaktaren, synes uppskattningen av föregående årets avverkning mest praktiskt kunna ske i samband med och under det utstämpling till det kommande årets arbeten göres. En viss kontroll ligger för övrigt redan däri att länsskogvaktarna hålla rätt väl reda på det virke, som kommer ut ur skogarna och ned till leveransplatserna. Skogsaccisdeklarationerna lämna dem ock ledning. Väsentligen blir det dock på platsen, vid utstämplingen, som de bli i tillfälle beräkna avverkningen.

Angående meddelande av föreskrift och dess tillämpande hava de sakkunniga bl. a. yttrat:

'Skogsvårdsstyrelsernas uppgift är att genom upplysning och bistånd främja den enskilda skogshushållningen och utöva uppsikt över skogarnas skötsel. I strävan att bringa skogarna under uthållig vård hava styrelserna även i vissa avseenden av lagen utrustats med verksamma medel. De äga påfordra att yngre skog skötes efter denna grund och kunna lämna föreskrifter huru skogen får utnyttjas eller förbjuda avverkning. Och beträffande äldre skog äga de även för vissa fall reglera avverkningen och i alla händelser påfordra åtgärder för återväxtens tryggande. För avverkning i strid mot föreskrift eller förbud äga de påkalla ansvar och om fordran på dessas efterlevnad ge eftertrycklig erinran genom beslag av det avverkade. Denna verksamhet täcker det mesta av vad i belåningsfallen skulle behövas för vidmakthållande av en god skogsskötsel. Och denna skogsvårdsstyrelsernas verksamhet kommer, vilken form i övrigt än väljes för kreditens tryggande, att alltjämt utövas även beträffande belånade skogar. För belåningen skulle tillkomma, att sådan föreskrift om avverkningens reglerande, som ovan nämnts, meddelas i samband med belåningen och utsträcker till att gälla även äldre skog, samt att även för upprätthållande av detta tillskott i skogsskötselns reglering beredes tillgång till ovanberörda synnerligen effektiva maktmedel. Det har därför syntts naturligt att lägga meddelandet av den för belåningen erforderliga föreskriften om avverkningen samt dess tillämpande i skogsvårdsstyrelsens händer, varigenom dess på grund av föreskriften utövade verksamhet skulle i sig innesluta ett fullgörande av de uppgifter skogsvårdslagen pålagt styrelsen och därutöver innebära ett fullföljande av den väg, lagen beträtt, fram till det av densamma åsyftade målet, som är uthålligt skogsbruk.

Denna sammansmältning av uppgifterna synes erbjuda dubbla fördelar. Den nytillkomna uppgiften är ingalunda främmande för skogsvårdsstyrelsernas syfte. Dessa skulle tvärtom beredas tillfälle att som aldrig eljest medverka till genomförande och upprätthållande av en god skogsvård. Och för kreditgivaren skulle anordningen innebära det bästa tänkbara stöd. Får man bygga på medverkan av en för ändamålet så synnerligen väl danad organisation, som den vi i vårt land äga i skogsvårdsstyrelserna, och göras för avverkningsbestämmelsernas upprätthållande de medel tillgängliga, vilka stå till buds beträffande föreskrift, som meddelats enligt skogsvårdslagen, tveka vi ej att föreslå skogens inordnande såsom ett led i den fasta primära kreditens system. Då nu ifrågasättes bistånd av en i det allmännas intresse verkande myndighet.

må betonas, att det här icke gäller att jämna vägen för ett privat företagareintresse — hypoteksinstitutionen har ej något förvärvssyfte — utan enbart att tjäna landets jord- och skogsbruk, ett syfte som skogsvårdsstyrelserna säkerligen vilja göra även till sitt.'

Rörande skogsvårdsstyrelsernas medverkan hava de sakkunniga ytterligare andragit:

Det hade ansetts mindre lämpligt att å skogsvårdsstyrelserna lägga den grannliga uppgiften att med beaktande, bl. a., av det rena kreditintresset uppgöra avverkningsbestämmelserna, utan borde detta ankomma på hypoteksföreningen. Där årligt maximum för avverkningen stadgades, torde väl föreningen i allmänhet godtaga den vid undersökningen på platsen gjorda bedömningen. Uteslutet vore emellertid ej, att föreningen funne sig försiktigtvis böra dra gränsen för de årliga virkesuttagen något snävare. Skulle därvid i ovist nit avverkningsmöjligheterna hava så tillsnörts, att bestämmelsernas efterlevnad komme att strida mot god skogsvård, borde lagen uppenbarligen icke giva sitt stöd åt ett dylikt förfarande. Sådana fall torde visserligen bliva sällsynta. Men låntagarens förbindelse rörande avverkningen borde dock ej kritiskt läggas till grund för en bindande och på lång sikt gällande föreskrift om skogens skötsel. Det förutsattes sålunda en skoglig prövning, och denna syntes skogsvårdsstyrelsen bäst skickad att fullgöra. — Det vore av vikt att förfarandet gjordes så enkelt som möjligt. Under vissa omständigheter borde modifikationer i eller tillfälliga avvikelser från avverkningsbestämmelserna tillåtas. Dylika ändringar torde bliva rätt vanliga och i vissa fall periodiskt återkomma. De förutsatte kreditgivarens samtycke, men borde därjämte bekräftas av vederbörande myndighet och göras kända för övervakaren. Omgång i förfarandet undvekes, därest beslut om föreskrift och ändringar i sådan träffades av skogsvårdsstyrelsen, som ock övervakade föreskriftens efterlevnad.

Rörande ansvar för överträdelse mot föreskrift anföra de sakkunniga bl. a.:

'Om föreskriftens meddelande och uppsikten över dess efterlevnad överlämnas åt skogsvårdsstyrelsen, synes förfarandet vid överträdelse och ansvarsbestämmelser i övrigt böra anslutas till vad härutinnan enligt skogsvårdslagen för motsvarande fall gäller. Det lagstridiga handlandet är av samma art och angelägenheten av effektiva medel däremot i båda fallen enahanda. Oberoende av föreskriften och dennas innehåll har skogsvårdsstyrelsen att vaka över skogsvårdslagens efterlevnad och därvid taga i bruk de olika medel skogsvårdslagen ställt till förfogande. Avverkning utöver det i föreskriften medgivna kan innebära förseelse mot skogsvårdslagens bestämmelser, och jämlikt dessa straffbar avverkning kommer alltid att stå i strid mot föreskriftens innebörd. De båda linjerna vävas samman, och det synes saknas anledning att hålla dem isär i avseende å den lagstridiga handlingens bedömande och tillvägagångssättet vid dess beivran. Då, såsom förut nämnts, föreskriften måste anses innebära minst en fordran att skogsvårdslagens krav ej trädas för nära. bör avverkning i strid mot föreskriften och därjämte mot skogsvårdslagen ej bedömas såsom en flerfaldig brottslighet. Under dessa förhållanden, vilka för övrigt understryka lämpligheten av att föreskriftens tillämpande överlåtes åt skogsvårdsstyrelsen, synes beträffande belånad skog förfarandet vid i ena eller andra avseendet lagstridig avverkning böra göras enhetligt och handlingen alltid anses såsom förseelse mot föreskriften, därvid skogsvårdslagens grunder följas i avseende å beslag, åtal, ansvar och redovisning av böter m. m. I ett hänseende bör dock undantag göras från skogsvårdslagens regler, näm-

ligen beträffande redovisning av behållning, uppkommen genom försäljning av förbrutet virke, och av utdömd ersättning för virke, som undgått beslag. Vid överträdelse enligt skogsvårdslagen tillfalla sådana belopp den av skogsvårdsstyrelsen omhändertagna skogsvårdskassan. Har överavverkning skett å skog, som på grund av belåning hos hypoteksförening är underkastad särskild föreskrift, bör tydligtvis medlen i första hand användas till täckande av lånet, då ju i annat fall föreningen bleve sämre ställd än om ej alls beslag skett eller virkesersättning utdömts och dessa åtgärder förty endast skulle vara ägnade att försvaga den i skog ställda säkerheten.'

Angående avverkningsföreskrifts sakrättsliga innebörd uttala de sakkunniga följande:

'I och med att den av län sökanden medgivna regleringen av avverkningen befästs genom myndighets beslut, bör den bliva gällande även gent emot nya ägare till skogen. Ägarens bundenhet att iakttaga en god skogsskötsel kan dock ej betecknas som en gravation i vanlig mening. Det har därför ej ansetts nödigt att inordna beslutet därom såsom ett led i in-teckningssystemet och att giva föreskriften en fristående ställning i förmånsrättshänseende med prioritet räknad från tiden för dess tillkomst. Ändamålet kräver, att dess fortfarande giltighet göres beroende endast av huruvida hypoteksföreningens lån består och alltjämt häftar vid egendomen. Härigenom trädes ej deras rätt för nära, vilka innehava penningin-teckningar i egendomen. Tvärtom kommer även dessa till godo, att skogsvärdet tryggas. Däremot skulle avverkningens reglerande kunna innebära ett ingrepp i en redan upplåten avverkningsrätt, och därför bör föreskriftens meddelande i sådant fall göras beroende av samtycke från rättens innehavare, varvid avseende ansetts böra fästas även vid avverkningsrätt som ej är in-tecknad. För köpare av belånad skogsmark och för dem som ämna förvärva avverkningsrätt är emellertid av intresse att äga kännedom om befintligheten av föreskrift. Visserligen kan vetskap om hypotekslånet ge dem anledning undersöka förhållandet. Och en försiktig spekulant torde ej, åtminstone där fråga är om ett större skogsvärde, försumma att hos skogsvårdsstyrelsen efterhöra huruvida skogen eller del därav ligger under avverkningsförbud eller om föreläggande om kulturåtgärder meddelats eller eljest beslut träffats, som kan inverka på deras intresse. Ur allmän rättssäkerhetssynpunkt har det emellertid ansetts nödigt göra föreskriften känd i den formen att densamma antecknas i in-teckningsprotokollet och intages i gravationsbevis.'

Sakkunnigförslaget avser endast skogar under skogsvårdsstyrelses uppsikt. De sakkunniga hava ej ansett särskilda åtgärder påkallade för att möjliggöra belåning av andra skogar. Beträffande sådana, framhålles det, kunde visserligen skogskapitalet sägas vara bättre säkerställt än å vanliga skogar, men de voro å andra sidan i allmänhet mindre lämpade som kreditföremål.

De sakkunniga hava inskränkt den föreslagna anordningen till att gälla den långtidiga primära krediten. Såsom skäl mot ett för in-teckningshavare i allmänhet tillgängligt förfarande anföra de:

'Beträffande vederbörande egendom skulle då till förmån för in-teckningshavarna, men troligtvis utan deras medverkan, en plan över skogens skötsel upprättas exempelvis av skogsvårdsstyrelsen. Planen skulle sedan genom ett in-teckningsförfarande eller föreskrift — — — eller möjligen på annat sätt göras bindande för ägaren så länge någon in-teckningshavare det påfordrade. Med hänsyn till vissa därmed förknippade olägenheter hysa vi betänkligheter

mot en sådan allmän tillämpning. En hushållningsplan måste i allmänhet efter en viss tid revideras, understundom rätt väsentligt jämkas. Det visar sig ofta efter ett antal år, att betydligt större virkesuttag kunna göras än ursprungligen beräknats. Dessutom kunna starka skäl ur skogsvårdssynpunkt eller på grund av andra omständigheter föreligga att tillåta ägaren att tillfälligtvis ett år avverka utöver planen och i sådan omfattning att skogsvärdet icke obehörligt nedgår. Då i dessa fall skulle erfordras medgivande från alla in-teckningshavarna, bleve det ofta fråga om en tungrodd procedur. Men därjämte kunde befaras, att svårigheter skulle yppa sig att erhålla ett samfällt med-givande från in-teckningshavarna, bland vilka någon måhända saknar förutsätt-ning att bedöma innebörden i vad det gäller och finner det lugnast vidbliva det som en gång prövats vara betryggande. Sålunda komme en önskvärd av-vikelse från planen att omöjliggöras eller bleve skogens skötsel för oviss tid framåt fastlåst vid en såsom oriktig befunden plan. Förfar kreditgivaren ej med omdöme och känsla av ansvar, blir planen för skogsägaren ett tryckande band, och det kan ifrågasättas, om det vore lyckligt att öppna väg för en all-männare utbredning av förfarandet, varigenom skötseln av våra skogar i större omfattning ställdes beroende av all slags kreditgivare och deras godtycke.'

*Remiss-  
yttranden.*

Den föreslagna formen för skogspantens säkerställande genom medverkan av skogsvårdsstyrelserna har i de flesta yttranden i huvudsak *tillstyrkts*. *Tvekan* om lämpligheten av denna väg har uttalas av lantbruksstyrelsen, domänstyrelsen, hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Östergötlands län samt skogsvårdsstyrelserna i Skaraborgs och Västerbottens län. *Avstyrkanden* hava i denna del gjorts av skogsvårdsstyrelserna i Södermanlands, Örebro, Kop-parbergs och Gävleborgs län samt centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas för-bund. Såsom jag tidigare nämnt hava styrelserna för Östgöta och Örebro läns hypoteksföreningar över huvud avstyrkt kontroll över skogshushållningen i samband med skogsbelåning.

Av de yttranden, däri förslaget i huvudsak tillstyrkts, må följande återgivas:

*Bank- och fondinspektionen:* Förslaget innebure en så god garanti som över-huvud kunde uppnås, då det gällde ett sådant belåningsobjekt som växande skog.

*Styrelsen för Värmlands hypoteksförening:* Styrelsen hade ofta nödgats av-visa länsökande, som erbjudit säkerhet i egendom med relativt stor skogsareal, oaktat styrelsen ansett den erbjudna säkerheten starkare än för de flesta rena jordbrukslån. Frågan om skogsbelåning hade därför ofta inom styrelsen förts på tal. Därvid hade skogsvårdsstyrelsens medverkan i en eller annan form alltid ansetts som en ovillkorlig förutsättning för frågans lösande. Särskilt hade detta varit fallet beträffande den erforderliga övervakningen. Såvitt styrelsen kunnat finna, hade de sakkunniga på ett i stort sett mycket lyckligt sätt löst denna fråga, och ville styrelsen därför i princip på det livligaste till-styrka förslaget i denna del. I Värmlands län förekomme redan nu i viss ut-sträckning ett samarbete mellan skogsvårdstyrelsen och hypoteksföreningen, och hade föreningen därför grundad anledning antaga, att förslaget skulle kunna tillämpas utan större svårigheter och därmed icke endast bliva en väl-kommen hjälp för skogsägarna utan jämväl i sin mån bidra till en förbättrad skogsvård inom länet.

*Hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Skaraborgs län:* De i försla-get uppställda garantierna och anordningarna syntes tillfredsställande och mot-svara långt gående anspråk på billighet och bekvämlighet och voro dessutom väl lämpade att befrämja en god och ändamålsenlig skogsvård.

*Hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Jämtlands län:* Även om det kunde invändas att anordningen innebure en utvidgning av skogsvårdsstyrelsernas fiskaliska uppgifter och att utvecklingen av deras verksamhet snarare borde gå i riktning mot samarbete på frivillighetens väg med skogsägarna, kunde utskottet icke finna annat än att skogsvårdsstyrelsernas biträde vore nödvändigt, om organisationen skulle kunna bliva så enkel att överhuvud skogskrediten bleve praktiskt användbar för andra än särskilt stora skogsfastigheter.

*Skogsvårdsstyrelsen i Uppsala län:* För kontroll över skogshypotekets bestånd hade i förslaget räknats med viss hjälp av skogsvårdsstyrelserna och deras tjänstemän. Med hänsyn till att en sådan kontroll i stort sett sammanföle med skogsvårdsstyrelsernas intressen, torde denna hjälp även i regel kunna påräknas, särskilt som styrelsen därmed ytterst lämnade en skogsägare bistånd att kunna bevara ett växtligt och i god utveckling varande skogskapital. Förslaget vore väl funnet och kunde utan våda genomföras, säkerligen till stort gagn för ett flertal skogsägare.

*Skogsvårdsstyrelsen i Östergötlands län:* Förslaget innebure en god och lycklig lösning och vore väl funnet. Det goda intrycket av förslaget stärktes ytterligare genom de möjligheter till förbättrad skogsvård, ett genomförande därav indirekt komme att medföra för de belånade fastigheterna.

*Skogsvårdsstyrelserna i Stockholms och Gotlands län* framhålla, att de utan större svårigheter kunde lämna erforderligt biträde med kontrollen å belånade skogar, därest nödiga medel ställdes till deras förfogande.

*Skogsvårdsstyrelsen i Älvsborgs län:* Styrelsen funne det naturligt, att skogsvårdsstyrelserna på sätt de sakkunniga föreslagit lämnade sin medverkan till denna för landets jord- och skogsbruk betydelsefulla fråga såväl vad beträffade föreskrifternas upprättande som ock vid övervakandet av deras efterlevnad.

*Skogsvårdsstyrelsen i Västmanlands län:* Skogsvårdsstyrelsernas föreslagna befattning med skogsbelåningen kunde på ett lyckligt sätt förenas med styrelsens allmänna skogsvårdsfrämjande verksamhet.

*Skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län:* Genom skogsvårdslagens bestämmelser hade skogsägarna i avsevärd omfattning och under betydande tidrymder fråntagits den fria förfoganderätten över mer eller mindre avsevärda delar av sina skogstillgångar. Ur nationalekonomisk synpunkt hade ju denna anordning befunnits nödvändig. Som dessa bundna skogstillgångar i många fall representerade betydande värden, vore det helt naturligt att frågan om möjlighet att kunna få belåna dessa värden blivit i hög grad aktuell. Man torde alltså med fog kunna säga att skogsvårdslagens tillkomst förpliktade det allmänna att medverka till att de genom lagen bundna skogsvärdena kunde belånas. Ur denna synpunkt syntes även kravet på att skogsvårdsstyrelserna skulle få anlitas till frågans genomförande vara fullt berättigat.

Bland dem, som uttryckt *tvekan* i avseende å skogsvårdsstyrelsernas medverkan, anför *hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Södermanlands län*, att skogsbelåning förutsatte, såsom de sakkunniga föreslagit, ett intimt samarbete med lämpliga kontrollorgan: skogsvårdsstyrelserna. Fråga vore dock, om en sådan kontroll kunde bliva tillräckligt effektiv och dess ingripande nog hastigt verkande för att hindra pantens förstörande eller förminskning.

*Lantbruksstyrelsen* uttalar, att de sakkunniga synts hava väl mycket bagatelliserat de å skogsvårdsstyrelserna lagda arbetsuppgifterna och de kostnader de skulle medföra för hypoteksföreningarna. Såvitt skogsvårdsstyrelsernas medverkan skulle bliva något annat än endast en föreskrift på papperet, bleve kostnaderna rätt betydande, något som i sin tur komme att inverka på förvaltningsbidragens storlek och fördyra hypoteksbankslånen för låntagarna.

Uppgiften vore ock i viss mån främmande för skogsvårdsstyrelsernas verksamhet i det allmännas tjänst. Det vore dock möjligt, att skogsvårdsstyrelsernas medverkan icke kunde helt undvikas. Av värde hade emellertid varit, om de sakkunniga något närmare utrett möjligheten att införa en skogsbelåning utan sådant biträde av skogsvårdsstyrelserna, låt vara att belåningsgränsen för sådant fall måst sättas lägre i förhållande till skogsvärdet. — *Domänstyrelsen* betonar, att med hänsyn till den ansvarsfulla uppgift, som åvilade skogsvårdsstyrelserna, det vore önskvärt att styrelserna icke stode i alltför nära gemenskap med skogsägarnas kreditintresse. Bland annat ur denna synpunkt vore det av fördel om krediten begränsades till plantskog och yngre skog.

*Skogsvårdsstyrelsen i Skaraborgs län* anför, att den verksamhet, som skulle ankomma på skogsvårdsstyrelserna, åtminstone i vissa fall, kunde bliva ganska betungande samt möjligen också stundom skapa en annars ej behöflig motsättning mellan skogsvårdsstyrelse och markägare. Skulle fördelarna av de föreslagna åtgärderna anses uppväga nackdelarna, vore styrelsen dock givetvis för sin del beredd att söka fullgöra de plikter, som komme att åligga densamma. — *Skogsvårdsstyrelsen i Västerbottens län* förklarar sig hysa starka betänkligheter mot lämpligheten att pålägga skogsvårdsstyrelserna uppgifter, som måste anses ligga vid sidan om deras egentliga verksamhet.

Härefter må nämnas de för ett *avstyrkande* anförda skälen.

*Skogsvårdsstyrelsen i Södermanlands län* yttrar: De sakkunniga utgå ifrån det obestriddliga faktum, att en viss intressegemenskap föreläge mellan å ena sidan skogsvårdens och skogsvårdslagens fordran på att den växande skogens produktionsförmåga i det längsta utnyttjades och å andra sidan skogsägarnas rättmätiga anspråk på att, för att kunna efterkomma denna fordran, kunna mot säkerhet av den växande skogen erhålla lån mot en ej alltför betungande ränta. Från dessa utgångspunkter hade steget icke varit långt till att tänka sig ett samarbete mellan skogsvårdsstyrelserna samt, via skogsägarna, hypoteksföreningarna. De sakkunniga hade också ansett frågan kunna härigenom lösas. Gentemot denna tankegång hade skogsvårdsstyrelsen intet att erinra. Men styrelsen vore betänksam beträffande möjligheten för skogsvårdsstyrelsen att fullgöra den ifrågasatta uppgiften. Då skogsvårdsstyrelserna av ekonomiska skäl endast hade möjlighet att hålla en jämförelsevis fåtalig personal, vilkens tid av redan nu förefintliga åligganden vore strängt upptagen, så befarade styrelsen att personalen icke tillräckligt snabbt skulle få kännedom om eventuella överträdelse och åtgärderna därför komma för sent. Denna farhåga grundade sig på erfarenheten från styrelsens verksamhet. Det hade nämligen inträffat, att en ej obetydlig mängd virke kunnat avverkas och bortföras, innan styrelsen fått kännedom därom. När sådant kunde inträffa i ett så pass tätt befolkat län som Södermanlands, så måste möjligheterna därtill i mera glest bebyggna trakter vara betydligt större. Under sådana förhållanden funne styrelsen förslaget icke innebära en tillfredsställande lösning av frågan och kunde därför icke tillstyrka bifall till detsamma.

Såsom tidigare nämnts, har *skogsvårdsstyrelsen i Örebro län* överhuvud uttalat sig mot skogsbelåning. Mot förslaget anför styrelsen i övrigt i huvudsak följande:

En allmän strävan hade länge gjort sig gällande inom landet att häva eller minska det utsyningsväng, som staten av nationalekonomiska skäl tidigare

pålagt skogsbruket i vissa delar av landet. Detta utsynings tvång ansåges icke ha varit till skogsbrukets fromma. Än ogynnsammare komme säkerligen dock det utsynings tvång, som bleve följden av de sakkunnigas förslag, att verka. I den mån belåningen av skog ökades, komme allt större arealer att falla under bankinstitutionernas restriktiva bestämmelser och i samma mån minskades och förhindrades ägarens fria dispositions rätt över skogen utöver de redan i skogsvårdslagen förefintliga restriktionerna. Att söka skapa nya utsynings tvång, när skogsvården just hölle på att höja sig ur de förutvarande, syntes vara inkonsekvent. Detta tvång komme att i första hand avse hypotekets bevarande, medan skogsvården för bankinstitutionerna alltid komme i andra hand i mån den skulle inkräkta på hypotekets storlek. Skogsvård och hypotekssäkerhet voro ingalunda synonyma begrepp.

Skogsvårdsstyrelserna och deras personal tilldelades i sakkunnigförslaget en hel del betydande arbetsuppgifter utanför ramen av deras verksamhet. De utsattes härigenom för stort ansvar, risker och obehag samt störning i arbetet, vilket icke på något vis motsvarades av fördelarna för deras del med de föreslagna anordningarna. Skogsvårdsstyrelsernas arbete hade hittills fått ostört ske med stöd av den allmänna opinionen. Stor risk förefunnos för att de nya uppgifterna komme att bortrycka det förtroende, styrelserna tillvunnit sig. Styrelserna och personalen bleve ej längre samma rådgivare och hjälpare som förut, sedan ett penningintresse trängt sig emellan. I mån skogsbelåning bleve allmänt utnyttjad, komme skogsvårdsstyrelsens arbete att förryckas. Stor personalökning bleve nödvändig. Förslaget syntes förutsätta mycket tätare sammanträden inom skogsvårdsstyrelsen än nu erfordrades, vilket i sin mån komme att fördyra och betunga styrelsens arbete; ansvaret ökades jämväl. Även med beslagläggande av virke skulle personalen få ett ytterst otrevligt uppdrag, som ej gagnade institutionen och dess skogsvårdsarbete. På i huvudsak dessa skäl avstyrktes förslaget.

*Skogsvårdsstyrelsen i Kopparbergs län* förklarar sig avstyrka att betänkandets principer upphöjas till lag, enär desamma i mycket stor omfattning vilade på en grund, som vore främmande för skogsvårdsstyrelseverksamheten, sådan den uppdragits i förordningen angående skogsvårdsstyrelser.

*Skogsvårdsstyrelsen i Gävleborgs län* har i huvudsak anfört:

Skogsvårdsstyrelsernas fiskaliska uppgift inträdde enligt skogsvårdslagen endast i de fall, då avverkning skedde på ett sådant sätt att skogens återväxt äventyrades, då fastigheten lede brist på skog till husbehov samt vid avverkning å svårföryngrade marker. Nämnda uppgift skulle enligt förslaget utsträckas till hela skogsbruket. Detta ansåge styrelsen icke lämpligt. Skogsvårdsstyrelsen skulle enligt förslaget ikläda sig ett ansvar, som skulle få de mest genomgripande följder för skogsvårdsstyrelseinstitutionen. Svårigheterna att övervaka skogsbelånade skogsegendomars skogshushållning vore underskattade. Styrelsen hänvisade till sitt verkningsområdes omfattning och den anställda personalens antal, varav framginge, ansåge styrelsen, att bevakningsarbetet ej kunde bliva av den effektivitet, som i betänkandet förutsattes. Bestämmelserna om bevakningsarbetet, som ej finge vara skogsvårdsstyrelsernas förnämsta uppgift, ansåge styrelsen stå i strid mot skogsvårdslagens innebörd.

Skogsvårdsstyrelsens medverkan kunde redan nu vinnas och skogsvårdsstyrelsen borde givetvis beträffande avgivande av förslag om bestämmelser till begränsande av skogens avverkning ävensom vid hushållningsplans upprättande efter begäran biträda hypoteksinstitutionen, och det torde icke vara uteslutet att en skogsvårdsstyrelse kunde på ansökan mot avgift *biträda* med över-

vakningen. Några i lag påbjudna skyldigheter härför torde icke vara förenliga med skogsvårdsstyrelseinstitutionens intressen och ej heller lända det allmänna till gagn. Styrelsen förklarade sig alltså icke kunna tillstyrka den föreslagna *lagtvingna* formen för samarbete mellan skogsvårdsstyrelserna och hypoteksinstitutionen.

*Centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund* har såsom skäl för sitt avstyrkande anfört:

'Centralrådet hyser den uppfattningen, att skogsvårdsstyrelserna ej kunna anses lämpade att handhava uppgiften att slutligt formulera och fastställa de föreskrifter, som skola gälla i fråga om skogsskötseln å belånade fastigheter, när dessa föreskrifter måste avfattas med sådan noggrannhet, att de kunna ligga till grund för de ansvarsbestämmelser, som därtill måste anknutas.

Centralrådet förmenar, att den lämpligaste lösningen av frågan vore, om meddelandet av dylik föreskrift uppdroges åt den domstol, som hade att bevilja inteckning till säkerhet för hypotekslånet, samt att föreskriften utfärdades samtidigt med inteckningens beviljande.

Härvid förutsätter emellertid centralrådet att förslag till föreskrift avges av fastighetsägaren och vederbörande hypoteksförening samt att skogsvårdsstyrelsen efter granskning godkännt detsamma.

Vad angår skogsvårdsstyrelsernas befattning i övrigt med avseende å ifrågavarande föreskrifter, finner centralrådet hinder ej möta, att skogsvårdsstyrelserna beklädas med uppdraget att handhava tillämpningen av desamma, exempelvis att verkställa erforderliga utsyningar. Däremot vill centralrådet på det bestämdaste avstyrka, att skogsvårdsstyrelserna skulle åläggas övervaka föreskrifternas efterlevnad från fastighetsägarnas sida, när detta skulle kunna medföra ett mycket omfattande ekonomiskt ansvar för skogsvårdsstyrelserna. Om låntagaren överträdde meddelad föreskrift, och det samtidigt kunde göras gällande, att skogsvårdsstyrelsen brustit i övervakningens fullgörande, skulle nämligen skogsvårdsstyrelsen bliva ersättningsskyldig för förlust, som därigenom tillskyndades hypoteksföreningen.

Centralrådet anser, att ifrågavarande övervakning måste anförtros åt särskilda ombud, som hypoteksföreningarna hava att anställa å lämpliga orter. För dessa uppdrag böra emellertid lämpligen ej skogsvårdsstyrelsernas tjänstemän anlitas.

I anslutning till den uppfattning i föreliggande fråga, centralrådet ovan uttalat, anser centralrådet, att det jämväl bör ankomma å vederbörande domstol att pröva och avgöra när ifrågavarande föreskrift skall upphöra att gälla. I fråga om av de sakkunniga föreslagna grunder för föreskrifternas hävande synes saklig erinran ej vara att göra.

Vad i övrigt angår skogsvårdsstyrelsernas uppgifter för ett genomförande av den ifrågasatta skogsbelåningen får centralrådet anföra följande. Centralrådet finner det naturligt, att de sakkunniga med sina förslag till lösning av skogsbelåningsfrågan i nu berörda delar förutsatt en ingående och omfattande medverkan från skogsvårdsstyrelserna. Fördelarna för långivarna av denna medverkan äro uppenbara. Lika påtagliga äro emellertid ej fördelarna för skogsvårdsstyrelserna.

Man kan med ett visst fog göra gällande, att genom egendomarnas skogsbelåning utökade möjligheter till en förbättrad och på uthållighet i avkastningen grundad skogsskötsel skulle åvägabringas. Härvid skulle onekligen skogsvårdsstyrelserna, om de anlidades för utsyningarnas verkställande å dessa egendomar, kunna uträtta mycket gott till skogsvårdens fromma. Det primära i detta arbete bleve emellertid ej skogsvårdens tillgodoseende utan tillämpningen av den meddelade avverkningsföreskriften. Skogsvårdsstyrelser-

nas verksamhet å de belånade egendomarna finge med andra ord, åtminstone i låntagarnas ögon, mera fiskalisk än rådgivande karaktär.

Under skogsvårdsstyrelsernas tidigare verksamhetsår hava måhända de fiskaliska uppgifterna dominerat arbetet. Numera är ej detta fallet. Skogslagarnas övervakande har så småningom tack vare skogsägarnas förståelse för skogslagstiftningens allmännyttiga syftemål blivit en uppgift, som nu ej längre kräver samma del i skogsvårdsstyrelsernas arbete till den enskilda skogsvårdens befrämjande. Inlänkas nu, på sätt de sakkunniga föreslagit, skogsbelåningsrörelsen i skogsvårdsstyrelseverksamheten, måste man med skäl ifrågasätta, om ej därigenom utvecklingen emot ett allt förtroendefullare samarbete mellan skogsvårdsstyrelser och skogsägare skulle stäckas. Förefinnes denna risk synes tvekan berättigad om lämpligheten av att binda skogsvårdsstyrelserna vid skogsbelåningsrörelsen.

Å andra sidan måste man erkänna, att skogsvårdsstyrelserna för närvarande otvivelaktigt äro de enda skogligen organ, som för de berörda uppgifterna lämpligen kunna anlitas. Ett visst biträde från dessa myndigheters sida synes därför ofrånkomligt, om skogsbelåningen skall kunna genomföras i den officiella form genom hypoteksinstitutionen, som de sakkunniga föreslagit. Centralrådet vill därför ej avvisa tanken på samverkan mellan nämnda institutioner, men förmenar, att denna från skogsvårdsstyrelsernas sida i möjligaste mån bör inskränkas till de uppgifter, som centralrådet ovan angivit. Att ställa skogsvårdsstyrelserna i något direkt ansvarsförhållande till hypoteksföreningarna kan under inga omständigheter vara lämpligt.

Den av centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund berörda frågan om skogsvårdsstyrelsernas ekonomiska ansvar för övervakningens behöriga skötande har även betonats av *skogsvårdsstyrelsen i Jönköpings län*, som framhåller, att större klarhet om vad härutinnan vore åsyftat borde vinnas samt att styrelsen ej kunde biträda förslaget, därest det vore avsett att skogsvårdsstyrelsen skulle gentemot långivarna träda i ansvar för panten jämlikt 10 kap. 4 § handelsbalken.

*Mot vissa punkter* i det lagförslag, vari de sakkunniga innefattat bestämmelserna om skogspantens säkerställande, hava en del erinringar gjorts.

För att bereda säkerheten i växande skog ökat skydd förklarar *skogsvårdsstyrelsen i Västernorrlands län*, med hänvisning till vunnen erfarenhet från dess verksamhetsområde, det vara nödvändigt, att ifrågavarande lagstiftning kompletterades med en bestämmelse av innebörd, att skogsmarkens ägare i händelse av upplåtelse av avverkningsrätt skulle underkastas samna civilrättsliga påföljder som avverkaren, därest denne skulle åsidosätta av skogsvårdsstyrelsen i detta samband meddelade föreskrifter. Styrelsen förmenade, att som ytterligare vinning av en dylik anordning skulle skapas större intresse för låntagaren, som ju vanligtvis hade möjlighet att noggrant följa avverkningen, att vara skogsvårdsstyrelsen behjälplig vid övervakandet av föreskrifternas efterlevnad. — I samma riktning uttalar sig *hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Västernorrlands län*, som erinrar om de bestämmelser av likartat innehåll, vilka förekomma i 11 § skogsvårdslagen.

Rörande *ansvarsbestämmelserna* har av *skogsvårdsstyrelserna i Jönköpings och Västerbottens län* samt av *centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund* anmärkts, att skogsvårdslagens straffbestämmelser ej torde vara tillfyllest.

utan att, då här vore fråga om kränkning av långivares rätt, överträdelse borde straffas i anslutning till reglerna i 22 kap. strafflagen rörande förskingring av pant. — *Hushållningssällskapetets förvaltningsutskott i Gävleborgs län* framhåller, att sammanblandning med skogsvårdslagens ansvarsbestämmelser icke gärna borde förekomma. Det syntes självklart, att skogsvårdsstyrelsernas medverkan skulle erhållas för upprättande av avverkningsplaner samt utfärdande av vissa föreskrifter med avseende på skogens skötsel, men att de skulle tjänstgöra rent av som exekutiva myndigheter, ansåge utskottet förkastligt. — *Skogsvårdsstyrelsen i Gävleborgs län* anser, att en föreskrift rörande ett helt skogsbruks avverkning under en följd av år icke borde underkastas de straffbestämmelser, som gällde för överträdelse mot avverkningsförbud eller föreskrift, som meddelats enligt skogsvårdslagen. — *Skogsvårdsstyrelsen i Älvsborgs län* framhåller, att förslaget bestämmelse om förbrutet virke och om ersättning för virke, som undgått beslag, innebure ett försvagande av skogsvårdslagens ansvarsbestämmelser, i det markägaren-avverkaren icke komme att helt fränkännas värdet av det olovliga avverkade, som i första rummet skulle användas till lånets täckande. För garanterande åt långivaren av fullt betryggande säkerhet borde gälla samma påföljd för avverkaren som vid överträdelse av ett enligt skogsvårdslagen meddelat avverkningsförbud. — *Skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län* slutligen påpekar, att bestämmelser saknades om huru med utdömda böter skulle förfaras. Man torde få förutsätta att de skulle tillfalla skogsvårdskassan, ty i annat fall bleve det ju i realiteten inga böter. Mot att det förbrutna virket däremot ginge i avräkning på lånet, torde ingenting vara att invända.

I fråga om den föreslagna bestämmelsen om *avverkningsrättsinnehavare* har av styrelserna i ett par hypoteksföreningar, *Älvsborgs m. fl. läns* och *Mälardalens län* hypoteksföreningar ifrågasatts, att hänsyn endast skulle behöva tagas till avverkningsrätt, som vore in-tecknad eller skriftligen anmäld hos skogsvårdsstyrelsen.

Beträffande den *anmälan till domaren eller rätten*, som skogsvårdsstyrelse föreslagits skola göra rörande meddelande av avverkningsföreskrift, hava en del erinringar gjorts.

Sålunda håller *skogsvårdsstyrelsen i Stockholms län* före, att anteckning i in-teckningsprotokollet samt i in-tecknings- eller fastighetsboken icke borde förekomma, så vitt det ej vore absolut nödvändigt ur civilrättslig synpunkt. Föreskriftens förekomst i gravationsbevis kunde nämligen lätt ge allmänheten anledning tro, att intet annat — avverkningsförbud m. m. — graverade skogsmarken och på den grund uraktlåta att vid köp av egendomar — på sätt nu i regel skedde — hos skogsvårdsstyrelsen efterhöra i vad mån så vore fallet.

*Värmlands hypoteksförenings styrelse* och *hushållningssällskapetets förvaltningsutskott i samma län* samt *skogsvårdsstyrelserna i Östergötlands, Jönköpings* och *Värmlands län* samt i *Kalmar läns norra landstingsområde* anse, att meddelandet till domaren eller rätten borde ske genom vederbörande hypoteksförenings försorg. Såsom skäl har anförts, att hypoteks-

föreningen närmast hade intresse av att föreskriften bleve känd, att skogsvårdsstyrelserna, vilka saknade ombudsmannainstitution, kunde ådraga sig ansvar på grund av tjänstemans uraktlåtenhet att ombesörja meddelandet samt att anteckningen om föreskrifts meddelande saknade intresse, innan länet blivit beviljat. — Slutligen hava styrelserna för *Mälardalens län* och *Värmlands hypoteksföreningar* samt *hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Värmlands län* framhållit behovet av bestämmelse huru anteckning, varom nu är fråga, skall avföras, när föreskrift upphört att gälla.

Beträffande uppsikten över meddelad föreskrifts efterlevnad framhålla styrelserna för *Älvsborgs m. fl. läns* och *Mälardalens län* hypoteksföreningar att, då denna uppsikt innefattade något utöver den i allmänhet av skogsvårdsstyrelsen utövade tillsynen över de enskilda skogarna, i författningen borde inrymmas uttryckligt stadgande, varigenom det ålades skogsvårdsstyrelsen att i viss omfattning låta inspektera belånad skog och att skyndsamt underrätta hypoteksföreningen, så snart överträdelse av föreskrift eller fara därför yppats.

I ett flertal yttranden, i synnerhet av skogsvårdsstyrelser, har betonats att skogsbelåningen kunde leda till rätt väsentligt ökade krav på skogsvårdsstyrelsernas verksamhet och att man måste utgå från att full ersättning åt skogsvårdsstyrelserna måste beräknas för de utlägg, uppgifternas handhavande kunde föranleda. Ett par hypoteksföreningsstyrelser hava ifrågasatt huruvida icke, med hänsyn till allmänintresset av skogskredits införande, skogsvårdsstyrelserna kunde påräkna ökad hjälp från statsmakternas sida.

*Skogsvårdsstyrelsen i Göteborgs och Bohus län* anför i kostnadsfrågan:

Kostnader för befattningen med skogsbelåningen komme huvudsakligen att belöpa sig på utstämpling, anvisning och kontroll. Sådana åtgärder tillkomme skogsvårdsstyrelserna redan nu och voro i hög grad önskvärda för ernående av en förbättrad skogsskötsel. Dessa kostnader torde därför böra delvis bestridas av skogsvårdsmedel. Låntagare borde förslagsvis erhålla kostnadsfritt en dag per år för utstämpling eller anvisning, men för överskjutande förrättningsdagar erlägga förslagsvis 6 kronor för andra dagen och 10 kronor för varje följande dag. För kontroll borde ingen avgift utkrävas. För gäldande av kostnader för uppehållande av skogsvårdsstyrelsernas verksamhet med utstämpling, anvisning och kontroll borde statsmedel anvisas. Kostnader för uppskattning och värdering samt på begäran lämnade övriga upplysningar borde däremot gäldas av hypoteksföreningen.

*Skogsvårdsstyrelsen i Älvsborgs län* framhåller, att någon kostnad för övervakningen knappast behövde i regel drabba låntagaren, därest denne, som sig borde, årligen begärde skogsvårdsstyrelsens utsynning, enär i så fall kontrollen av föregående års avverkning skedde på samma gång som nyutstämpling för kommande vinter.

I ett par yttranden har påpekats, att ersättning för övervakningen lämpligen borde bestämmas efter överenskommelse mellan skogsvårdsstyrelsen och hypoteksföreningen.

I anledning av den föreslagna begränsningen av *lagens tillämpningsområde* påpekar *skogsvårdsstyrelsen i Norrbottens län*, att det med hänsyn till den stora

omfattningen av de skogar, som hörde under lappmarkslagen, och på den grund att jordbruksvärdet å fastigheterna i dessa trakter vore relativt ringa i förhållande till skogsvärdet, vore synnerligen påkallat att nämnda skogar icke undantogs från nu ifrågasatta belåningsmöjligheter. Dessa skogar borde, med hänsyn till för dem redan gällande lagbestämmelser och under förutsättning att de brandförsäkrades, vara synnerligen väl lämpade som kreditföremål. — Liknande uttalande har gjorts av *hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Norrbottens län*.

Emot att förslaget inriktats endast på den långtidiga primärkrediten erinrar *skogsvårdsstyrelsen i Västmanlands län*, att det kunde ifrågasättas huruvida förfarandet ej borde göras tillämpligt även för *länssparbankerna*, vilka i lika mån som hypoteksinstitutionen saknade eget förvärvssyfte. Den ökade möjligheten till kontroll över skogshypoteket skulle medföra en starkt ökad benägenhet till långivning på goda villkor till ägare av skogsfastigheter. — Emot den sålunda förordade utsträckningen av förfarandet har styrelsens ordförande reserverat sig.

Slutligen framhåller *skogsvårdsstyrelsen i Värmlands län*, att det måste anses ofrånkomligen påkallat, att — därest frågan så ordnades att medverkan av skogsvårdsstyrelserna bleve ovillkorlig — nödigt tillägg härom gjordes i 4 § skogsvårdsstyrelseförordningen.

*Departementschefen.* OrdnanDET av frågan om skogsvärdets säkerställande genom särskilda skyddsåtgärder måste ske i lagstiftningsväg, och det tillkommer icke mig att avgiva slutligt förslag härutinnan. Efter överläggning med chefen för justitiedepartementet har jag inhämtat, att han kommer att längre fram denna dag till grundlagsenlig behandling anmäla förslag till lagstiftning i ämnet.

**Brandförsäkring.** De sakkunniga hava såsom obligatoriskt villkor för beviljande av kredit å skog föreslagit, att skogen skall vara brandförsäkrad. Beträffande skälen för en sådan ovillkorlig föreskrift tillåter jag mig hänvisa till betänkandet s. 61—65, där de sakkunniga även lämnat en redogörelse om brandförsäkringens utveckling och nu gällande försäkringsvillkor.

Förslaget har härutinnan tillstyrkts i alla de yttranden, däri frågan berörts.

Emot den här föreslagna bestämmelsen, som är ett nödvändigt komplement till övriga åtgärder för säkerställande av skogens värde som pant, har jag intet att erinra.

### Höjning av belåningsgränsen.

Jag övergår nu till spørsmålet om en höjning av den för hypoteksföreningarna procentuellt bestämda maximigränsen för egendomsbelåning.

*De sakkunniga.* I sin utredning av denna fråga (s. 75—85) hava de sakkunniga till en början fäst uppmärksamheten på två synpunkter, vilka särskilt borde beaktas. Den ena gällde frågan om en höjning skulle i nämnda grad öka föreningarnas och deras delägars risk för förluster. Och den andra avsåge det därmed sammanhängande spørsmålet, huruvida krediten kunde efter höjningen erhållas på ungefär lika goda villkor som förut.

Efter att hava erinrat om att 1921 års fastighetskreditsakkunniga, då de föreslagit en höjning till 60 % av egendomsvärdet, i förra hänseendet åberopat, att egendomsvärdena i landet icke voro mera fluktuerande än att man praktiskt sett kunde räkna med att en fastighet vid försäljning borde kunna betinga ett pris motsvarande minst och i regel mer än 60 % av belåningsvärdet, hava de sakkunniga uppehållit sig vid de faktorer, till vilka hänsyn ur risk-synpunkt borde tagas. De framhålla bl. a. att betydelsen för frågans bedömande av förskjutningar i taxeringsvärdena icke borde överdrivas. För lånesäkerheten bleve ett för högt taxeringsvärde en faktor endast då det föreläge vid lånets sökande, men det stode då i föreningens makt att göra sig oberoende därav. Det måste förutsättas, att krediten alltid grundades på det egendomsvärde, som föreningen funne vara skäligt. Föreningarna utövade alltid kontroll å taxeringsvärdena, innan dessa godtogos som grund för belåningsvärdet. Den huvudsakliga anledningen till den försiktigt dragna belåningsgränsen, påpeka de sakkunniga, vore i stället med rätta hänsynen till fluktuationer i salu värdena. Härom anföra de sakkunniga:

'Den avgörande synpunkten vid gränsens bestämmande är i själva verket den, att lånebeloppet bör sättas så lågt, som är nödigt för undvikande av förluster även i det fall att det vid lånetillfället såsom riktigt befunda egendomsvärdet skulle sedermera nedgå eller, med andra ord, för att göra lånet i möjligaste mån riskfritt även vid konjunkturväxlingar. Ty dessa stå utom kreditgivarens kontroll. Man måste även räkna med vågdalar i jordbruksvärdena. Vårt jordbruks nuvarande svåra läge ger en påminnelse om att försiktighet är av nöden. Någon påtagligare inverkan på salu värdena kan man dock icke skönja; och hårdtiden skall väl vika, den nuvarande likaväl som framfarna sådana, vilka vårt jordbruk haft att genomgå. Dessa, ehuru kanske värre än den nuvarande, hava ändock ej förmått sätta så djupa spår att de ens i minsta mån rubbat hypoteksinstitutionens solida ställning. Hypoteksbanken har under sin nu snart 70-åriga verksamhet ej förlorat ett grand, och hypoteksföreningarna hava under samma tid blott haft att anteckna enstaka och lätt burna förluster. Enligt vår mening hava ej inträffat förhållanden, vilka kunna jäva den vid ärendets tidigare behandling uttalade uppfattningen eller att en höjning av belåningsgränsen är möjlig. Men tidsläget understryker onekligen vikten av att man går fram med stor måtta.'

I fråga om en höjnings inverkan å inlåningsvillkoren hava de sakkunniga uttalat som sin uppfattning, att en måttlig höjning icke skulle medföra någon fara för kreditens fördyring. Bl. a. hava de härutinnan åberopat de av dem föreslagna åtgärderna till stärkande av hypoteksinstitutionens ställning. De påpeka även, att lånen numera av hypoteksföreningarna undantagslöst utlänades såsom amorteringslån. Endast ett mindretal lån komme alltså vid ett och samma tillfälle att sträcka sig upp till den höjda gränsen. Vid 1928 års utgång, upplysa de sakkunniga, voro egendomarna i medeltal för hela hypoteksinstitutionen belånade till omkring 41 % av belåningsvärdet eller betydligt under den nu gällande gränsen.

I detta sammanhang hava de sakkunniga upptagit frågan om belåningsgränsen för skogsvärdet. Härom anföra de följande:

'I andra länder, där skog inräknas i belåningsvärdet, har man ej gjort någon åtskillnad mellan jord och skog, åtminstone ej då den senare varit försäkrad mot brandskada. Icke heller hos oss föreligger anledning att ge skogen en

särställning. Enligt vårt förslag skulle gränsen där komma att bestämmas i förhållande till ett belåningsvärde, som aldrig får överskrida taxeringsvärdet. Och försiktigheten har sträckts därhän, att denna begränsning skall gälla även skogsmarken, som eljest får värderas till högre belopp. Dessutom måste ihågkommas, att skogsvärdet vid fastighetstaxering beräknas genom kapitalisering av skogsbrukets nettoavkastning efter en räntefot av 5 procent. Om man då, såsom vi föreslagit, begränsar lånevärdet till det vid taxeringen beräknade, kan man följaktligen utgå ifrån att skogen med säkerhet skall lämna en årlig genomsnittsavkastning uppgående till 5 % av lånevärdet. En dylik förräntning av jordens lånevärde torde särskilt under nu rådande svåra tider för jordbruket knappast vara tänkbar. Man synes därför med fog kunna påstå, att skogen bättre än jorden förmår bära högre låneutgifter. Och genom särskilda säkerhetsåtgärder gör man sig förvissad om att denna skogens 'kreditkraft' bibehålles under hela lånetiden.

Praktiska skäl tala ock för att fastställa en enhetlig belåningsgräns för jord och skog. Då skogen ej belånas, kan skogsmarken ofta inberäknas i egendomsvärdet med ett högre belopp än det vid taxeringen redovisade. Belånas åter skogen, upptas skogsmarken till högst nämnda värde. Den genom skogens belåning erhållna ökningen i egendomens belåningsvärde uppgår alltså sällan till ett belopp lika stort som skogens värde. Denna begränsning är avsiktlig och har ur försiktighetssynpunkt ansetts påkallad. Den är dock ej större än att likväl avsevärda fördelar i ökade kreditmöjligheter kunna ernås genom skogens belåning. Men skulle härutöver belåningsgränsen dras snävare beträffande skogen, vore det fara värt att den med skogens belåning avsedda ökningen i krediten i många fall bleve nära nog neutraliserad genom dessa dubbla reduceringar. Man komme måhända ej till stort högre lånebelopp än som, efter en högre låneprocent, kunnat erhållas om enbart skogsmarken, uppskattad till högre belopp än dess taxeringsvärde, tagits till låneunderlag.'

De sakkunniga hava alltså ansett en höjning av belåningsgränsen vara möjlig och att densamma bör göras enhetlig för jord och skog. Vid bestämmandet av höjningens storlek, framhålla emellertid de sakkunniga, vore utgångsläget nu delvis ett annat än då 1921 års sakkunniga hade att taga ställning till frågan. Man finge akta sig att spänna bågen högt, när det, såsom nu vore fallet, gällde att utvidga den primära krediten samtidigt efter två vägar, genom skogens belåning och förmedelst höjning av belåningsgränsen. Tidsläget manade ock till ökad försiktighet. Uppmärksamheten borde även riktas på den vid bedömandet av ett inteckningslåns säkerhet icke betydelselösa omständigheten, att i händelse av exekutiv auktion vissa kostnader och fordringar skola utgå ur egendomen med företräde framför alla inteckningar. Till dessa fordringar hade på sistone anslutit sig ytterligare en, i det med 1930 års ingång dylikt företräde bereddes även kommunal fastighetsskatt. Någon allt för stor vikt i nu förevarande avseende kunde väl ej tillmätas nämnda förhållande, men det hade dock ansetts värt beaktande.

Då de sakkunniga stannat vid att föreslå en mindre höjning än 1921 års sakkunniga ifrågasatt, nämligen till 55 % av egendomsvärdet, hava de om innebörden i den föreslagna utvidgningen av kreditmöjligheterna yttrat följande:

'Det är vår uppfattning, att en sådan höjning jämte den ökning av kreditmöjligheterna en skogsbelåning efter förut angivna riktlinjer medger tillsammans täcka de framkomna önskemålen om utvidgad primär kredit. Tidigare har man till synes endast räknat med att till någon mindre del kunna utnyttja skogens kreditvärdighet. Då nu ansetts mest rationellt att lägga hela skogs-

produktionen till grund för krediten, har undanröjts den med så livligt beklagande konstaterade olägenheten av att primär kredit till rimligt belopp, grundad å egendomens fulla taxeringsvärde, varit jordbrukaren förmenad. Hädanefter skulle egendomarna kunna belånas till 55 % av hela taxeringsvärdet, eventuellt till högre belopp, i mån hypoteksvärdering å jorden kommer till användning. Tidigare och bland annat i de äskanden, vilka föranlett denna utrednings verkställande, har ifrågasatts en höjning av belåningsgränsen upp till 60 %. Frågan har betraktats såsom fristående från spörsmålet om införande av skogskredit, och av allt att döma har ej syftats längre än till att på denna väg möjliggöra en ökning av den på jordbruksvärdet baserade krediten. Vi hava ansett oss böra gå ett stycke vidare och utsträcka krediten till den av oss föreslagna höjda procenten å hela egendomsvärdet.

Även under gången av vårt arbete har hävdats den synpunkten, att en höjning av lånegränsen till 60 % är möjlig. Då vi emellertid samtliga enats om en mindre höjning, har detta skett med beaktande av att skogskrediten ordnats efter nyss angivna vidare linjer och att hela egendomsvärdet må belånas till den höjda procentsatsen. Det torde med fog kunna sägas att härigenom i måttet av utvidgade kreditmöjligheter det avsedda resultatet nåtts och att rimliga krav på billig kredit tillgodosetts. Vi vilja också tro, att med den föreslagna utvidgningen hela kreditbehovet i många fall skall kunna täckas utan anlitan av andra, dyrare lånekällor. I alla händelser synes man icke, utan fara för bakslag kunna ytterligare tänja gränserna för den primära jordbrukskrediten.'

I de flesta yttrandena har de sakkunnigas förslag om maximum för belåningsgränsen tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Några myndigheter hava förordat ett högre maximum, andra hava uttalat som sin uppfattning att en kraftigare höjning vore möjlig, men ej ansett sig böra påyrka en sådan höjning. Från vissa håll har föreslagits en differentiering av belåningsmaximum för jord och skog. *Mot* att en höjning för närvarande vidtages hava uttalat sig bank- och fondinspektionen, domänstyrelsen, svenska bankföreningen, skånska hypoteksföreningen, centralrådet för skogsvårdsstyrelsernas förbund samt hushållningssällskapens förvaltningsutskott i Göteborgs och Bohus län, Kopparbergs och Västerbottens län.

*Remissyttrandena.*

Av de yttranden, däri förslaget tillstyrkts, må återgivas följande uttalanden:

*Hypoteksbankens styrelse:* Frågan angående höjningen av belåningsgränsen kunde i övervägande grad betraktas som en tillämpningsfråga. I och för sig torde en sådan höjning som från 50 till 55 % av belåningsvärdet icke behöva anses innebära någon nämnvärd riskökning. Risken låge mera i huru belåningsvärdena bestämdes och kunde allt efter olika grad av försiktighet vara lika stor vid 50%-gränsen som vid 55%-gränsen; den berodde helt och hållet på, huru institutionens män fattade sin uppgift. Bestämmelsen i § 4 sista punkten i hypoteksföreningsförordningen vore helt enkelt grundläggande med avseende å riskmomentet vid bankens och föreningarnas låneverksamhet. Styrelsen förmenade, att då denna verksamhet under institutionens hittillsvarande nära 70-åriga tillvaro alltid handhäfts med både försiktighet och sakkunskap, ingen anledning syntes föreligga att en ändring härutinnan skulle vara att befara. Snarare vore en höjning av belåningsgränsen ägnad att skärpa försiktigheten.

*Riksbanksfullmäktige:* Den föreslagna höjningen av jordbelåningen syntes icke i och för sig vara ägnad att på ett oroande sätt öka hypoteksföreningarnas risk. Visserligen hade i många fall taxeringsvärdena undergått avsevärda förhöjningar och försämringen av utsikterna till en lönande jordbruksdrift

torde hava påverkat jordbruksfastigheternas saluvärden i nedåtgående riktning. Men hypoteksförening vore icke bunden av taxeringsvärde, utan kunde bestämma belåningsvärdet till lägre belopp. Vad förut anförts gäve hypoteksföreningarna anledning att med särskild noggrannhet pröva kreditansökningar, men syntes ej kunna menligt påverka säkerheten för hypoteksbankens obligationer och således icke heller medföra en kurssänkning för dessa.

*Riksgäldsfullmäktige:* Förslaget framkallade någon tvekan, mera med hänsyn till den nuvarande tidsperioden än beträffande själva 55-procentgränsen. Man syntes nämligen kunna räkna med sjunkande egendomsvärden, och en efter nuvarande värden avpassad gräns kunde därför inom kort ligga högre i förhållande till sänkta värden. Med beaktande av att, såsom de sakkunniga upplyst, egendomarna vid 1928 års utgång i medeltal för hela hypoteksinstitutionen voro belånade till endast omkring 41 % av belåningsvärdet och då man torde kunna räkna med lika försiktig tillämpning av en bestämmelse om höjd gräns, ansåge sig fullmäktige ej böra avstyrka höjningen. Hypoteksinstitutionens hittillsvarande utlåningspolitik hade varit sund och förtroendeingivande, och då gränsen i Norge och mestadels i Danmark låge vid 60 %, kunde en höjning med 5 % över nuvarande 50 % ej ingiva någon berättigad oro.

*Svenska fondhandlareföreningen:* En belåningsgräns av 55 % å det på förslaget sätt fastställda belåningsvärdet torde, med hänsyn tagen jämväl till den övervakning, som det allmänna redan utövade över skogsvärden, samt till de föreslagna särskilda kontrollåtgärderna, icke komma att medföra någon ogynnsam inverkan å villkoren (kursen) för hypoteksbankens upplåning mot obligationer.

Ett par hypoteksföreningsstyrelser och en skogsvårdsstyrelse hava, under åberopande av tidsläget, endast med tvekan tillstyrkt den föreslagna höjningen, och i flera uttalanden, bl. a. av hypoteksbankens styrelse, har bestämt avstyrkt en höjning därutöver.

En *kraftigare ökning* än den föreslagna, främst med tanke på det rena jordbrukets behov, har förordats i några yttranden.

Sålunda anse *hushållningssällskapens förvaltningsutskott i Kristianstads, Värmlands och Västmanlands län* gränsen kunna utan risk bestämmas till 60 % av hela egendomsvärdet. Sistnämnda förvaltningsutskott föreslår i samband härmed, att statens obligationsgaranti ökas med 50 miljoner kronor. En ledamot av utskottet har reserverat sig för frågans uppskjutande till tiden efter nästa fastighetstaxering. — *Östgöta hypoteksförening* och *hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Östergötlands län* förorda, såsom jag förut omnämnt, ett maximum av 60 % å jordbruksvärdet inom taxeringsvärdet med frånräknande av skogsarealen samt 30 % å skogsarealens och skogens taxeringsvärde, varvid någon kontroll över skogshushållningen icke skulle ifrågakomma. Förvaltningsutskottet föreslår dock belåning upp till 55 % av sistnämnda värde, om lånsökanden underkastar sig de föreslagna kontrollåtgärderna. — *Skogsvårdsstyrelsen* och *hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Kalmar läns norra landstingsområde* uttala, med påpekande att skogsbelåningen inom deras område bleve av föga betydelse, den uppfattningen att kreditbehovet enklast och bäst skulle tillgodoses genom en höjning av belåningsgränsen till 60 % av det enligt nu gällande bestämmelser beräknade egendomsvärdet. — Slutligen förordar *hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Norrbottens län* en belåningsgräns av 60 %, då skogen ej belånas, och 55 % för skogskrediten.

Dessutom hava styrelserna för *Smålands m. fl. provinsers, Värmlands* och *Gotlands hypoteksföreningar* samt *hushållningssällskapens förvaltningsutskott i Uppsala* och *Kronobergs län* uttalat den åsikten, att en höjning av belåningsgränsen till 60 % nog ej vore förenad med risk, men emellertid ansett sig böra tillstyrka förslaget, därvid styrelsen för Värmlands hypoteksförening dock förklarar sig vilja frånträda sin uppfattning om höjning till 60 % endast under förutsättning att möjlighet samtidigt bereddades att belåna skogen i den utsträckning de sakkunniga föreslagit.

Med bibehållande av den föreslagna kreditgränsen för jordbelåning föreslås i några yttranden *lägre maximum för skogskrediten*. — Sålunda föreslå styrelsen för *Mälardalens län* belåning till 45 % av skogsvärdet, men de hava i stället, såsom tidigare omnämmts, förordat möjlighet att vid skogsbelåning kunna genom hypoteksvärdering uppskatta skogsmarken till högre belopp än dess taxeringsvärde. Förvaltningsutskottet har alternativt förordat ett maximum av 60 % å jordvärdet och 50 % å skogsvärdet samtidigt med en betydligt kraftigare ökning av statsgarantien och begränsning av obligationsutgivningen än de sakkunniga föreslagit. — *Skogsvårdsstyrelsen i Blekinge län* föreslår ett maximum av 35 % å skogsvärdet, utom då en på skogsvetenskapliga grunder upprättad skogshushållningsplan föreligger samt markägaren lämnat bindande garantier för det upplånade kapitalets investering i skogsbruket, i vilket fall belåningen kunde utsträckas till 55 % av skogsvärdet. Ett liknande förslag har framkommit i en reservation till yttrandet från styrelsen för *Smålands m. fl. provinsers hypoteksförening*. — Slutligen har *hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Södermanlands län* under framhållande av vikten att försiktighet iakttages vid införande av ett nytt kreditunderlag uttalat sig för att procentsatsen för skogsbelåningen väsentligt sänktes.

Av dem, som *avstyrkt* att nu bestämmas högre maximum för belåningsgränsen än 50 % å egendomsvärdet, må nämnas *hushållningssällskapets förvaltningsutskott i Västerbottens län*, som bl. a. uppger, att gjorda stickprov från en större socken inom länet syntes giva till resultat att den föreslagna skogsbelåningen skulle kunna uppgå till mellan 100 och 400 kronor. Endast några hemman komme över denna gräns. Den obetydliga höjningen till 55 % av egendomsvärdet vore till synes beroende av en väl pessimistisk uppfattning av vårt jordbruks nuvarande ekonomiska ställning. I varje fall vore den föreslagna höjningen av lånemöjligheterna icke av den betydelse att icke en gynnsammare tidpunkt för en ytterligare utvidgad primär fastighetskredit kunde inväntas. — *Domänstyrelsen* förklarar sig anse, att höjning av belåningsgränsen icke bör ifrågakomma, därest jämväl den föreslagna belåningen av växande skog blir införd.

I övriga avstyrkande yttranden framhålles i huvudsak, att en höjning icke vore tillräddig under jordbrukets nuvarande ekonomiska läge. Här må återges *svenska bankföreningens* uttalande i denna del:

Märkligt nog hade jordbrukets svårigheter hittills icke föranlett en sådan allmän sänkning av jordbruksegendomarnas saluvärden, som gäve uttryck åt den sänkta avkastningsförmågan. Följaktligen torde jämväl taxeringsvärdena, som ju grundades på saluvärdena, befinna sig på en efter omständigheterna för hög nivå. I varje fall torde förhållandet vara sådant mångenstädes i landet. Försäljningsvärdena befunno sig nu i sjunkande, här och var hastigt och kraftigt. Och visserligen finge det antagas, att, om jordbrukets svårigheter skulle fortvara, fastighetsvärdena måste allmänt inställas efter de rådande förhållandena. Att under en situation, som innehölle så mycket oros- och riskmoment i fråga om jordbruket och jordbruksegendomarna som den nuvarande, skrida till höjning av egendomarnas belåningsgräns syntes icke vara tillrådligt. Sannolikt komme en höjning sådan som föreslagits icke att tillföra jordbruket någon nämnvärd ökning av kreditmöjligheterna. Det syntes troligt, att hypoteksföreningarna skulle i den fallande fastighetsmarknaden bemöta de ökade kreditkraven med lånevärderingar efter ytterligt försiktiga grunder. Å andra sidan vore det icke alldeles otänkbart, att under ett bekymmersamt läge för jordbruket ökning av belåningsgränsen skulle i någon mån ogynnsamt påverka uppfattningen om hypoteksbankens obligationer, i vilken händelse det skulle kunna inträffa, att ändringen av belåningsgränsen skulle komma att visa sig såsom en uteslutande skadlig i stället för nyttig åtgärd för jordbruket.

*Departementschefen.*

I likhet med de sakkunniga anser jag belåningsgränsen böra göras enhetlig för jord och för skog. Med hänsyn till de föreslagna åtgärderna i och för skogsvärdets vidmakthållande och med beaktande av att dessutom belåningsvärdet för skog skall fastställas efter en försiktigare grund synes det icke vara påkallat att hålla isär de olika delarna av egendomsvärdet. Icke heller i övriga länder, där skogskredit förekommer, har man ansett sig böra härutinnan upprätthålla någon skillnad mellan jord och skog.

Jag är också ense med de sakkunniga därom att en måttlig höjning av belåningsgränsen är möjlig. Såsom från olika håll påpekats blir hypoteksföreningarnas risk ytterst beroende av huru långivningen bedrives, och det finnes ej anledning till annat än att hypoteksföreningarna alltjämt komma att förfara med den försiktighet och känsla av ansvar, som alltid hitintills kommit till synes.

Huruvida en utvidgning av krediten kommer att påverka villkoren för hypoteksbankens inlåning är en rätt ömtålig fråga och svår att förutsäga. Komme en företagen höjning att medföra en, låt vara förhållandevis obetydlig försämring av inlåningsvillkoren, skulle åtgärden bliva enbart till skada. I ett flertal länder, bl. a. våra grannländer, är emellertid gränsen bestämd till över 50 %, och en verkställd undersökning har visat, att vederbörande institutioners obligationer väl hävdade sin ställning såsom första klassens obligationer. En viktig förutsättning, då nu ifrågasättes en utvidgning av vårt jordbruks primärkredit, är att samtidigt åtgärder, såsom de sakkunniga föreslagit, bliva vidtagna i ändamål att ytterligare stärka hypoteksinstitutionens ställning. Men även med en dylik konsolidering måste uppenbarligen ur den nu ifrågavarande synpunkten största varsamhet iakttagas. Det torde därför, hur önskvärdt det än vore att kunna i något vidare mån utsträcka primärkrediten, icke vara tillrådligt att gå längre än de sakkunniga föreslagit, utan bör man försiktigt-

vis stanna vid en höjning av belåningsgränsen upp till 55 % av egendomsvärdet.

### Gemensamma frågor.

Såsom jag tidigare berört, hava de sakkunniga i samband med primärkreditens utvidgning genom införande av skogsbelåning och lånegränsens höjande ansett nödigt att vissa åtgärder vidtagas till förstärkande av hypoteksinstitutionens ställning, nämligen viss begränsning av obligationsutgivningen i förhållande till grundfondens storlek, ökning av grundfonden samt föreskrift om ställande av säkerhet i botteninteckning såsom obligatoriskt villkor för låns beviljande. Dessutom har föreslagits viss anordning för att göra innehavare av obligationer, vilka utgivits före de nya kreditmöjligheternas införande, oberoende av dessas användande.

I fråga om grundfonden samt förhållandet mellan denna och obligationsutgivningen hava de sakkunniga föreslagit, att i analogi med vad som gäller för vissa andra med statsgaranti försedda kreditanstalter hypoteksbankens utlöpande obligationer ej få vid något tillfälle uppgå till mera än tio gånger beloppet av grundfonden samt att grundfonden, nu uppgående till 30 miljoner kronor i 3½ % statsobligationer, skall ökas med ytterligare 30 miljoner kronor och utgöras av 4½ % statsobligationer. Motiven återfinnas å sid. 71—72 i betänkandet.

**Grundfond  
och  
obligations-  
utgivning.**

*De sakkunniga.*

Förslaget om viss relation mellan grundfonden och obligationsutgivningen har icke föranlett någon erinran från de hörda myndigheterna.

Rörande den ifrågasatta ökningen av grundfonden förklara riksgäldsfullmäktige sig ej vara övertygade om att densamma verkligen vore nödvändig, i all synnerhet som de sakkunniga bestämt hävdad den uppfattningen att en väl skött skogsbelåning enligt de föreslagna linjerna ej kunde anses mera riskabel än den nuvarande jordegendomsbelåningen. Då det emellertid måste anses vara ett riksintresse, att hypoteksinstitutionen ej finge anses bliva försvagad, ville fullmäktige ej motsätta sig grundfondsförstärkningen. De ökade risker, staten skulle enligt förslaget ikläda sig, torde i själva verket vara av rent teoretisk natur. De nya obligationerna syntes böra lämnas av 4½ % procents-typen, och då fonden borde bestå av obligationer av samma typ, kunde ett ombyte av de gamla obligationerna även vara motiverat.

Statskontoret anför, att den föreslagna ökningen av grundfonden syntes med hänsyn till bankens omslutning betydande, men att statskontoret med anledning av de anförda skälen för en dylik ökning emellertid icke ville göra någon erinran häremot.

Två hushållningssällskaps förvaltningsutskott hava i samband med förslag om kraftigare höjning av belåningsgränsen även förordat större ökning av grundfonden, medan åter svenska bankföreningen förklarar sig med sin ståndpunkt att belåningsgränsen borde behållas oförändrad sakna anledning till styrka förslaget om ökning av grundfonden.

*Remiss-  
yttranden.*

*Departementschefen.*

Emot sakkunnigförslaget i denna del har jag intet att erinra. Vad särskilt angår ökning av grundfonden, så blir en sådan en given följd av att obligationer ej få utelöpa till större belopp än tio gånger grundfonden. Vid senaste årsskifte utelöpande obligationer uppgingo nämligen till över 390 miljoner kronor, och en extra ökning i detta belopp torde vara att förvänta i anledning av de vidgade kreditmöjligheterna. Av synnerlig vikt är också att grundfonden är särskilt stark i begynnelsen av den nya skogskreditens tillämpning, intill dess denna ännu oprövade kreditform hunnit växa sig in i allmänna medvetandet.

**Botteninteckning.**

För närvarande gäller, att lån må av hypoteksförening i allmänhet beviljas endast mot första inteckning. Lån kunna dock beviljas mot säkerhet av inteckning med sämre plats i prioritetsskalan, dock alltid inom halva egendomsvärdet. De sakkunniga hava nu föreslagit, att huvudregeln skall göras undantagslös. Motiven härför återfinnas å sid. 72—73 i betänkandet.

Styrelserna för *Smålands m. fl. provinsers* samt *Örebro läns hypoteksföreningar* hava uttalat, att de ansågo den ifrågasatta ändringen opåkallad. Förstnämnda hypoteksförenings styrelse påpekar, att ändringen kunde vålla olägenhet, då en lånsökande av olika anledningar ej kunde och kanske ej heller önskade att i samband med belåningen hos hypoteksföreningen dit överflytta en å annat håll placerad inteckning med bästa förmånsrätt.

*Departementschefen.*

Den föreslagna ändringen skulle innebära ett befästande av den fordran, som redan nu regelrätt iakttages i långivningen. Häremot har jag intet att erinra. Helt naturligt innebär det en styrka att kunna vid institutionens inlåning återropa en dylik reservationslös regel. Att i ett eller annat rent undantagsfall olägenhet härav i någon mån vållas för lånsökande, som ej vill omflytta en förmånligt placerad botteninteckning, synes mig ej utgöra välgående skäl mot förslaget.

**Äldre obligationer.**

I och med den föreslagna utvidgningen av kreditmöjligheterna skulle den såsom pant för hypoteksbankens obligationer ställda inteckningsstocken komma att i förmånsrätthänseende till en del ligga ovanför den gräns, som hittills gällt eller alltså hälften av egendomarnas jordvärde. Då innehavarna av de obligationer, som utgivits före ändringarnas genomförande, icke äro skyldiga godtaga en rubbning i beskaffenheten av den pant, som en gång till försäkrats dem, hava de sakkunniga (sid. 85—87) närmare utrett huru dessa obligationsinnehavare skola kunna göras oberoende av verkningar, vilka eventuellt kunna föranledas av kreditens utvidgning, samt därutinnan föreslagit, *dels* att inteckningar av den beskaffenhet, som enligt tidigare grunder fordrats till tryggnad av obligationsinnehavarnas rätt, skola vid varje tidpunkt finnas till ett belopp minst lika stort som hypoteksbankens skuld i obligationer, utgivna före genomförandet av kreditens utvidgning, *dels* ock att, i händelse vid bankens utredning full betalning icke skulle inflyta för inteckning, vars kapitalbelopp överstiger hälften av det fastställda belåningsvärdet å den intecknade egendomen med undantag av därå växande skog, innehavare av

nyssnämnda äldre obligationer icke skola vara pliktiga vidkännas annan där-av föranledd förlust än sådan, som skulle hava uppkommit även om inteckningens kapitalbelopp uppgått till allenast hälften av sagda värde.

Emot nu föreslagna bestämmelser, vilka synas ägnade att skänka innehavarna av de äldre obligationerna full trygghet, har jag intet att erinra.

*Departementschefen.*

### Detaljbestämmelser.

Jag övergår nu till att med några ord beröra detaljbestämmelserna i de föreslagna förordningarna om ändring i de för hypoteksinstitutionen gällande författningarna. Rörande de sakkunnigas motivering hänvisas till betänkandet sid. 90—93.

I § 12 i förordningen angående Sveriges allmänna hypoteksbank, i vilken paragraf ansvaret för förluster å skogsbelåning hypoteksföreningarna emellan reglerats, har jämväl upptagits närmare bestämmelser om föreningarnas ansvar i allmänhet för hypoteksbankens förbindelser.

Styrelsen för Smålands m. fl. provinsers hypoteksförening har ifrågasatt huruvida förslaget princip, att föreningarna skulle vara solidariskt ansvariga för bankens förbindelser, vore riktig samt förordat bibehållandet av paragrafens förutvarande lydelse i denna del.

Som emellertid dylik solidarisk ansvarighet är avsedd redan med nu gällande bestämmelser, föranleder förslaget, som endast innebär ett förtydligande av stadgandet, icke någon erinran från min sida. En i ett yttrande föreslagen jämkning av andra stycket sista punkten i paragrafen, för utmärkande att endast ansvaret för det belopp, som förening icke kan inbetala utan att taga i anspråk äldre fonder, skall övertagas av övriga föreningar, synes mig icke av behovet påkallad.

I § 4 i den för hypoteksföreningarnas verksamhet gällande förordningen i dess föreslagna nya lydelse har bl. a. upptagits det redan förut gällande stadgandet att vid belåningsvärdets fastställande värdet av åbyggnad ej får tagas i beräkning. I § 5 har bl. a. den av hypoteksföreningarna för närvarande undantagslöst tillämpade regeln att belåna jordbruksegendom, endast om för jordbruket nödiga byggnader finnas, upptagits som föreskrift, varjämte stadgande, liksom i paragrafens nu gällande lydelse, lämnats om brandförsäkring av åbyggnaderna.

Styrelsen för *Värmlands hypoteksförening* och *hushållningssällskapet förvaltning* utskott i *Värmlands län* hava gjort gällande, att man saklöst kunde i § 4 utesluta stadgandet att hänsyn ej får tagas till åbyggnadernas värde, i och med att det bestämmes att åbyggnader skola finnas och under hela lånetiden hållas försäkrade. — Även styrelsen för *Mälarprovinsernas hypoteksförening* har utläst denna konsekvens av förslaget.

*Hypoteksbankens styrelse* åter förklarar sig bestämt avstyrka den i nyss-

berörda yttranden föreslagna ändringen i grunderna för belåningsvärdets fastställande. De nu över hela linjen gällande tariffvärdena i föreningarnas värderingsregler, yttrar styrelsen, måste givetvis avse jord, försedd med för brukandet erforderliga byggnader, vilkas värden alltså icke rimligen kunde läggas ovanpå tariffvärdena utan att dessa över hela linjen avsevärt nedskures. Risken skulle eljest för långivaren i hög grad ökas, vilket i sin ordning skulle försämra kreditvärdigheten å bankens obligationer.

På de av hypoteksbankens styrelse anförda skäl kan jag icke förorda den i yttrandena föreslagna ändringen, som endast skulle komplicera förfarandet utan att egentligen någon vinst i ökade kreditmöjligheter komme att uppstå. Det torde för övrigt beaktas, att en sådan ändring icke kan genomföras utan vidtagande av särskilda åtgärder för att hålla de äldre obligationerna utanför den mycket svårbestämbara ökning av risken, som anordningen skulle innebära.

I ett yttrande har påpekats, att i § 4 lämpligen borde direkt utsägas att även egendom, avsedd enbart för skogsdrift, får belånas, men synes mig detta överflödigt, då paragrafen enligt förslaget ej ger anledning till annan tolkning och dessutom § 5 innehåller ett uttryckligt uttalande härom.

I enlighet med ett påpekande av riksgäldsfullmäktige synes § 18 sista punkten i hypoteksföreningsförordningen bära förtydligas och därvid förslagsvis erhålla följande lydelse: Till fullgörande av skyldighet, som nu sägs, må tillskott av de skogsbelånande delägarna uttagas, i mån så erfordras till förhindrande av att föreningens tillgångar nedgå under det belopp, som förefanns den 1 januari 193 .

I övrigt hava de sakkunnigas förslag till ändringar i författningarna rörande hypoteksinstitutionen ej föranlett någon erinran från min sida. Dagen för ikraftträdandet har förslagsvis bestämts till den 1 januari 1931.

Sedan föredragande departementschefen uppläst med iakttagande av omnämnda jämkning och tillägg upprättade förslag till förordning om ändrad lydelse av §§ 4—6, 8 och 12—15 i förordningen den 16 maj 1890 (nr 21 s. 1) angående Sveriges allmänna hypoteksbank samt förordning om ändrad lydelse av §§ 4, 5, 7—9, 14, 17 och 18 i förordningen den 16 maj 1890 (nr 21 s. 11) angående de allmänna grunder, som vid hypoteksföreningars bildande och framtida verksamhet skola till efterrättelse lända, anför departementschefen vidare:

»På grund av vad jag sålunda anført ärnar jag hemställa, det Kungl. Maj:t måtte i proposition föreslå riksdagen att

*dels* antaga de av mig nu upplästa förslagen,

*dels ock* besluta, att från riksgäldskontoret skola till Sveriges allmänna hypoteksbank såsom dess grundfond, emot det att banken återbär tidigare för nämnda ändamål tillhandahållna obligationer, överlämnas svenska statens fyra och en halv procent obligationer, uppsägbara från innehavarens sida, till

ett nominellt belopp av 60,000,000 kronor med rätt för banken att enligt bestämmelserna i förordningen angående banken förfoga över obligationerna.

Emellertid torde det böra anstå med fattande av slutligt beslut i ämnet, till dess det på föredragning av chefen för justitiedepartementet beroende lagförslaget hunnit undergå vederbörlig granskning i lagrådet. Jag anhåller således att få ånyo upptaga ärendet, sedan nämnda granskning avslutats.»

Slutligen hemställer föredragande departementschefen, att utdrag av detta protokoll får tillställas lagrådet till kännedom vid nyssnämnda granskning.

Till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemstäl-  
lan behagar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten lämna  
sitt bifall.

Ur protokollet:

*Rune Thygesen.*

---

*Utdrag av protokollet över jordbruksärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 19 mars 1930.*

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, BESKOW, LUNDAVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON, DAHL.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie- och finansdepartementen anför chefen för jordbruksdepartementet, statsrådet Johansson:

Den 7 i denna månad framlade jag för Kungl. Maj:t förslag angående utvidgande av den långtidiga primära jordbrukskrediten och avgav jag i samband därmed förslag till proposition i ämnet till riksdagen.

Emellertid erinrade jag, att med fattande av slutligt beslut borde få anstå, till dess ett med frågan sammanhängande, på föredragning av chefen för justitiedepartementet beroende lagförslag hunnit undergå vederbörlig granskning i lagrådet. Med anledning av viss i samband med remissen till lagrådet vidtagen ändring i det av de sakkunniga avgivna lagförslaget, har jag låtit omarbota § 5 andra stycket i den föreslagna författningen rörande hypoteks-föreningarna.

Som lagrådets granskning nu slutförts och därvid icke förekommit något, som utgör hinder för fullföljandet av de av mig framställda förslagen, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte besluta avlåtande av proposition till riksdagen i enlighet med förenämnda av mig framlagda förslag med iakttagande av den nyss berörda jämkningen.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställer jag förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:  
*Rune Thygesen.*